

รายงานการพิจารณาศึกษา

เรื่อง “การปฏิบัติตามกฎหมายของโครงการก่อสร้างทางรถไฟยกระดับ
และถนนยกระดับในเขตกรุงเทพมหานคร
และการใช้ประโยชน์ที่ดินของการรถไฟแห่งประเทศไทย (โฮปเวลล์)”

ของ

คณะกรรมการการกฏหมาย การยุติธรรมและสิทธิมนุษยชน
สภาผู้แทนราษฎร

กลุ่มงานคณะกรรมการการกฏหมาย
การยุติธรรมและสิทธิมนุษยชน
สำนักกรรมการ ๒
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

กวนที่สุด

ที่ สผ ๐๐๑๘.๑๐/๕๕๐๘

(สำเนา)

สภาผู้แทนราษฎร

ถนนสามเสน เขตดุสิต กทม. ๑๐๓๐๐

๒๒ สิงหาคม ๒๕๖๓

เรื่อง รายงานการพิจารณาศึกษาของคณะกรรมการการกฎหมาย การยุติธรรมและสิทธิมนุษยชน
กราบเรียน ประธานสภาผู้แทนราษฎร

สิ่งที่ส่งมาด้วย รายงานของคณะกรรมการการกฎหมาย การยุติธรรมและสิทธิมนุษยชน จำนวน ๑ ชุด

ตามที่ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๕ ปีที่ ๑ ครั้งที่ ๒๑ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง)
วันพุธที่ ๑๑ กันยายน ๒๕๖๒ ที่ประชุมได้มีมติให้ตั้งคณะกรรมการการกฎหมาย การยุติธรรมและ
สิทธิมนุษยชน นั้น คณะกรรมการ ประกอบด้วย

๑. นายปิยบุตร แสงกนกกุล	ประธานคณะกรรมการ
๒. นายสุทัศน์ เงินหมื่น	รองประธานคณะกรรมการ คนที่หนึ่ง
๓. นายชวลิต วิชยสุทธิ์	รองประธานคณะกรรมการ คนที่สอง
๔. นายสิระ เจนจาคะ	รองประธานคณะกรรมการ คนที่สาม
๕. นางสาวพรรณิการ์ วานิช	รองประธานคณะกรรมการ คนที่สี่
๖. นายวิสิทธิ์ พิทยาภรณ์	รองประธานคณะกรรมการ คนที่ห้า
๗. นายคมเดช ไชยศิวามงคล	รองประธานคณะกรรมการ คนที่หก
๘. นายพีระพันธุ์ สาลีรัฐวิภาค	ที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๙. นายศาสตรา ศรีปาน	โฆษกคณะกรรมการ
๑๐. นายรังสิมันต์ โรม	โฆษกคณะกรรมการ
๑๑. ร้อยตำรวจเอก อรุณ สวัสดิ์	โฆษกคณะกรรมการ
๑๒. นายนิรมิต สุจारी	โฆษกคณะกรรมการ
๑๓. นายจุลพันธ์ อมรวิวัฒน์	กรรมการ
๑๔. นายอาดิลัน อาลีอิสเฮาะ	กรรมการ
๑๕. นายกมลศักดิ์ ลีวาเมาะ	เลขาธิการคณะกรรมการ

ต่อมา นายพีระพันธุ์ สาลีรัฐวิภาค ได้ขอลาออกจากการเป็นสมาชิกพรรคประชาธิปัตย์
ตั้งแต่วันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๖๒ ทำให้ความเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและความเป็นกรรมการฯ สิ้นสุดลง
ต่อมาในคราวประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๕ ปีที่ ๑ ครั้งที่ ๑๘ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่สอง) วันที่ ๑๕
มกราคม ๒๕๖๓ ที่ประชุมเห็นชอบให้ตั้ง นางสาวศรีสมร รัศมีฤกษ์เศรษฐ์ เป็นกรรมการในคณะกรรมการ
การกฎหมาย การยุติธรรมและสิทธิมนุษยชน แทนนายพีระพันธุ์ สาลีรัฐวิภาค หลังจากนั้น นายปิยบุตร
แสงกนกกุลและนางสาวพรรณิการ์ วานิช ได้พ้นจากตำแหน่งเมื่อวันศุกร์ที่ ๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓ ต่อมา
นายจุลพันธ์ อมรวิวัฒน์ได้ขอลาออกจากการเป็นกรรมการในวันที่ ๑๒ มิถุนายน ๒๕๖๓

หลังจากนั้น ในคราวประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๕ ปีที่ ๒ ครั้งที่ ๖ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง) เป็นพิเศษ ในวันพฤหัสบดีที่ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๖๓ ที่ประชุมเห็นชอบให้ตั้งนายชัยวัฒน์ เป้าเปี่ยมทรัพย์ นายชัยยันต์ ผลสุวรรณ และนายสิงหนัด ดีนาง เป็นกรรมาธิการในคณะกรรมการการกฏหมาย การยุติธรรม และสิทธิมนุษยชน แทน และในคราวการประชุมคณะกรรมการการกฏหมาย การยุติธรรมและสิทธิมนุษยชน ครั้งที่ ๓๓ วันพุธที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๖๓ ที่ประชุมมีมติแต่งตั้งตำแหน่งต่าง ๆ ของคณะกรรมการ ดังนี้

๑. นายสิระ เจนจาคะ	ประธานคณะกรรมการ
๒. นายสุทัศน์ เงินหมื่น	ประธานที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๓. นายชวลิต วิชยสุทธิ์	รองประธานคณะกรรมการ คนที่หนึ่ง
๔. นางศรีสมร รัศมีฤกษ์เศรษฐ์	รองประธานคณะกรรมการ คนที่สอง
๕. นายชัยวัฒน์ เป้าเปี่ยมทรัพย์	รองประธานคณะกรรมการ คนที่สาม
๖. นายวิสิทธิ์ พิทยาภรณ์	รองประธานคณะกรรมการ คนที่สี่
๗. ร้อยตำรวจเอก อรุณ สวัสดิ์	รองประธานคณะกรรมการ คนที่ห้า
๘. นายคมเดช ไชยศิวามงคล	รองประธานคณะกรรมการ คนที่หก
๙. นายศาสตรา ศรีปาน	โฆษกคณะกรรมการ
๑๐. นายรังสิมันต์ โรม	โฆษกคณะกรรมการ
๑๑. นายนิรมิต สุจारी	โฆษกคณะกรรมการ
๑๒. นายอาดิลัน อาลีอิสเฮาะ	กรรมาธิการ
๑๓. นายสิงหนัด ดีนาง	กรรมาธิการ
๑๔. นายชัยยันต์ ผลสุวรรณ	กรรมาธิการ
๑๕. นายกมลศักดิ์ ลีวาเมาะ	เลขานุการคณะกรรมการ

บัดนี้ คณะกรรมาธิการได้จัดทำรายงานการพิจารณาศึกษาการปฏิบัติตามกฎหมายของโครงการก่อสร้างทางรถไฟยกระดับ และถนนยกระดับในเขตกรุงเทพมหานครและการใช้ประโยชน์ที่ดินของการรถไฟแห่งประเทศไทย (โฮปเวลล์) เสร็จเรียบร้อยแล้ว อาศัยอำนาจตามความในข้อ ๑๐๔ วรรคหนึ่ง ของข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๒ “เมื่อคณะกรรมการได้กระทำการ พิจารณาสอบหาข้อเท็จจริง หรือศึกษาเรื่องใด ๆ ตามหน้าที่และอำนาจหรือตามที่สภามอบหมายเสร็จแล้วให้รายงานต่อสภาตามระยะเวลาที่สภากำหนด” จึงขอเสนอรายงานเพื่อบรรจุระเบียบวาระเข้าที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร เพื่อพิจารณารายงานของคณะกรรมการต่อไป

จึงกราบเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

(นายสิระ เจนจาคะ)

ประธานคณะกรรมการการกฤษฎีกา การยุติธรรมและสิทธิมนุษยชน

สำนักกรรมการ ๒

กลุ่มงานคณะกรรมการการกฤษฎีกา การยุติธรรมและสิทธิมนุษยชน

โทร. ๐๒ ๒๔๒ ๕๙๐๐ ต่อ ๖๓๙๑

ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ law_fairly@hotmail.com

สำเนาถูกต้อง

(นางสาวกัลยรัชต์ ชาวสำอางค์)

ผู้อำนวยการสำนักกรรมการ ๒

นายภูวน อุจน์จันทร์ /ร่าง

นางสาวธารทิพย์ ทองห้าว/พิมพ์ ๓๗๕๗

นายเอรวัทร อุ๋นกงลาด/ตรวจ

ตรวจทาน

ครั้งที่ ๑ นายภูวน อุจน์จันทร์

ครั้งที่ ๒ นายปิยะพงษ์ วานิช

ครั้งที่ ๓ ว่าที่ร้อยตรี จีระศักดิ์

ปิติกะวงค์

รายนามคณะกรรมการ

รายนามคณะกรรมการการกฎหมาย การยุติธรรมและสิทธิมนุษยชน ดังนี้

๑. นายสิระ เจนจาคะ	ประธานคณะกรรมการ
๒. นายสุทัศน์ เงินหมื่น	ประธานที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๓. นายชวลิต วิชยสุทธิ์	รองประธานคณะกรรมการ คนที่หนึ่ง
๔. นางศรีสมร รัศมีฤกษ์เศรษฐ์	รองประธานคณะกรรมการ คนที่สอง
๕. นายชัยวัฒน์ เป้าเปี่ยมทรัพย์	รองประธานคณะกรรมการ คนที่สาม
๖. นายวิสิทธิ์ พิทยาภรณ์	รองประธานคณะกรรมการ คนที่สี่
๗. ร้อยตำรวจเอก อรุณ สวัสดิ์	รองประธานคณะกรรมการ คนที่ห้า
๘. นายคมเดช ไชยศิวามงคล	รองประธานคณะกรรมการ คนที่หก
๙. นายศาสตรา ศรีปาน	โฆษกคณะกรรมการ
๑๐. นายรังสีมันต์ โรม	โฆษกคณะกรรมการ
๑๑. นายนิรมิต สุจारी	โฆษกคณะกรรมการ
๑๒. นายอาดิลัน อาลีอิสเฮาะ	กรรมการ
๑๓. นายสิงหนภณ ตีนาง	กรรมการ
๑๔. นายชัยยันต์ ผลสุวรรณ	กรรมการ
๑๕. นายกมลศักดิ์ ลีวาเมาะ	เลขาธิการคณะกรรมการ

ข

รายนามคณะทำงาน

๑. นายพีระพันธุ์ สาลีรัฐวิภาค	เป็นประธานคณะทำงาน
๒. นายชาญชัย อิศระเสนารักษ์	เป็นคณะทำงาน
๓. นายโกวิทย์ ธารณา	เป็นคณะทำงาน
๔. นายพีระภักดิ์ บุญเจริญ	เป็นคณะทำงาน
๕. นางนงภรณ์ รุ่งเพ็ชรวงศ์	เป็นคณะทำงาน

บทสรุปผู้บริหาร

คณะกรรมการการกฤษฎีกา การยุติธรรมและสิทธิมนุษยชน มีหน้าที่และอำนาจตามข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๙๐ (๑) กระทำกิจการ พิจารณาสอบสวนข้อเท็จจริง หรือศึกษาเรื่องใด ๆ ที่เกี่ยวกับการดำเนินการตามแนวนโยบายด้านกฎหมาย การยุติธรรม สิทธิมนุษยชน สิทธิชุมชน สิทธิในกระบวนการยุติธรรม และความเป็นธรรมในระยะเปลี่ยนผ่าน

ดังนั้น เพื่อเป็นการศึกษาปัญหาข้อเท็จจริงและปัญหาข้อกฎหมายกรณีข้อพิพาทในโครงการให้เอกชนลงทุนก่อสร้างทางรถไฟยกระดับในเขตกรุงเทพมหานคร โดยได้รับสิทธิสัมปทานเดินรถระบบรถไฟชุมชน (Community Train) และทางด่วนยกระดับสำหรับรถยนต์ หรือที่เรียกว่า “โครงการไฮปเวลล์” ที่ศาลปกครองสูงสุดมีคำพิพากษาให้กระทรวงคมนาคมและการรถไฟแห่งประเทศไทย ชำระเงินให้กับ บริษัทไฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด เป็นเงินกว่า ๒๔,๐๐๐ ล้านบาท ตามคำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการว่ามีข้อเท็จจริงและความเป็นมาเป็นประการใด รวมทั้งการดำเนินการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเป็นไปโดยถูกต้องตามกฎหมายหรือไม่ เพียงใด จึงเป็นเรื่องสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการตามแนวนโยบายด้านกฎหมายและการยุติธรรมอันเป็นประโยชน์ของแผ่นดินและประชาชน ประกอบกับข้อเท็จจริง ข้อกฎหมาย และปัญหาข้อพิพาทในกรณีนี้ไม่ค่อยปรากฏต่อสาธารณชน จึงทำให้ประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง สมควรที่คณะกรรมการฯ จะพึงต้องศึกษาความเป็นมา ข้อเท็จจริง ข้อกฎหมาย และปัญหาข้อพิพาทต่าง ๆ เพื่อให้สาธารณชนได้รับทราบข้อเท็จจริง และเพื่อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาให้รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป คณะกรรมการการกฤษฎีกา การยุติธรรม และสิทธิมนุษยชน จึงมีมติตั้งคณะทำงานพิจารณาศึกษาการปฏิบัติตามกฎหมายกรณีโครงการไฮปเวลล์ เพื่อศึกษาข้อเท็จจริงในประเด็นต่าง ๆ ทั้งข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ต้องการและเป็นกลาง ซึ่งสามารถสรุปข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย ทั้งจากบุคคล เจ้าหน้าที่และหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งจากเอกสารและพยานหลักฐานต่าง ๆ ที่ได้รับจากบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

บัดนี้ คณะกรรมการได้พิจารณาศึกษาข้อเท็จจริงและปัญหาข้อกฎหมายเรื่องดังกล่าว โดยได้จัดทำรายงานการพิจารณาศึกษาการปฏิบัติตามกฎหมายของโครงการก่อสร้างทางรถไฟยกระดับ และถนนยกระดับในเขตกรุงเทพมหานครและการใช้ประโยชน์ที่ดินของการรถไฟแห่งประเทศไทย (ไฮปเวลล์) โดยได้ข้อสรุปและข้อเสนอแนะ ดังนี้

๑. ข้อเสนอแนะให้พิจารณาแก้ไขพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. ๒๕๔๕ ให้มีความละเอียดชัดเจนมากขึ้นโดยเฉพาะขั้นตอนและวิธีการในการปฏิบัติงานของสำนักงานอนุญาโตตุลาการ ผู้ที่จะทำหน้าที่อนุญาโตตุลาการ และอายุความการรับพิจารณาข้อพิพาทของคณะอนุญาโตตุลาการในประเด็นระหว่างสัญญาทางแพ่งและสัญญาทางปกครองให้ชัดเจน รวมทั้งให้แก้ไขพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ เพื่อกำหนดการใช้อำนาจหน้าที่ของผู้บริหารศาลปกครองและที่ประชุมใหญ่ของตุลาการศาลปกครองสูงสุดในการออกระเบียบหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของตุลาการศาลปกครองต้องไม่เป็นการขัดแย้งหรือมีลักษณะเสมือนหนึ่งเป็นการแก้ไขหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดี พ.ศ. ๒๕๔๒

๒. เห็นควรปรับปรุงการปฏิบัติงานของสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีในส่วนที่เกี่ยวกับการติดตามการปฏิบัติตามมติคณะรัฐมนตรีของกระทรวงและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้เป็นไปตามมติคณะรัฐมนตรีโดยสม่ำเสมอและเคร่งครัด รวมทั้งควรออกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีเกี่ยวกับแนวทางการปฏิบัติของกระทรวง ทบวง กรม และหน่วยงานราชการต่าง ๆ ในกรณีที่มีข้อสงสัยเกี่ยวกับมติคณะรัฐมนตรีให้สอบถาม

มายังสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีเสมอ ทั้งนี้ เพื่อความถูกต้องชัดเจนของความเข้าใจมติคณะรัฐมนตรี และเพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติของส่วนราชการต่างๆ ที่เป็นแนวทางเดียวกันทั้งหมด

๓. ผลการศึกษาของคณะกรรมการพิจารณาเห็นว่า มีข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานเบื้องต้นที่เป็นพิรุณซึ่งชี้ให้เห็นว่ามีการกระทำอันมีลักษณะเป็นการทุจริตประพฤติมิชอบของผู้เกี่ยวข้องกับโครงการโฮปเวลล์มาตั้งแต่ต้นจนปัจจุบัน ทั้งภาคการเมือง ภาครัฐ และเอกชน ซึ่งอาจจะมีผลต่อความผูกพันตามสัญญาสัมปทานโครงการโฮปเวลล์ และการปฏิบัติตามคำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด โดยเฉพาะควรตรวจสอบและทบทวนจำนวนเงินค่าใช้จ่ายในการดำเนินการโครงการโฮปเวลล์ของ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ตามหลักฐานใบเสร็จรับเงินที่ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด อ้างอิงและนำมาประกอบคำเสนอข้อพิพาทต่ออนุญาโตตุลาการให้มีความถูกต้อง เนื่องจากพบว่ากรมการเมืองการรถไฟแห่งประเทศไทยทำการตรวจสอบแล้วปรากฏว่ามีจำนวนเงินตามใบเสร็จรับเงินที่ถูกต้องเพียงประมาณ ๑,๗๓๒ ล้านบาทเท่านั้น ทั้งนี้ เพื่อเป็นการรักษาผลประโยชน์สูงสุดของแผ่นดินและของประชาชน คณะกรรมการขอเสนอแนะให้รัฐบาลพิจารณาดำเนินการตามกฎหมายกับ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด และบุคคลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยควรที่จะให้หน่วยงานภาครัฐที่มีอำนาจหน้าที่ดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริง ข้อกฎหมาย และพยานหลักฐานต่าง ๆ และดำเนินการตามกฎหมายต่าง ๆ กับผู้กระทำความผิด หากพบข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานที่เพียงพอต่อไปโดยด่วน และควรให้กระทรวง ทบวง กรม หรือหน่วยงานราชการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกรณีโครงการโฮปเวลล์ทั้งหมด ตรวจสอบและทบทวนการดำเนินการต่าง ๆ ของตนเองว่ามีข้อบกพร่องหรือผิดพลาดประการใดบ้างและให้หน่วยงานดังกล่าวดำเนินการแก้ไขข้อบกพร่องหรือผิดพลาดนั้นโดยด่วนที่สุด

สารบัญ

	หน้า
รายนามคณะกรรมการ	ก
รายนามคณะทำงาน	ข
บทสรุปผู้บริหาร	ค
สารบัญ	จ
๑. ความเป็นมา	๒
๒. วิธีการพิจารณาศึกษา	๓
๓. หน่วยงานและเอกสารที่เกี่ยวข้อง	๓
๓.๑ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	๓
๔. ผลการพิจารณา	๖
๔.๑ รายละเอียดความเป็นมา	๖
๔.๒ ข้อกฎหมาย ข้อเท็จจริง และข้อพิรุธ	๒๓
๕. ข้อสังเกตประเด็นสำคัญ	๕๑
๕.๑ การบอกเลิกสัญญาสัมปทานเมื่อวันที่ ๒๗ มกราคม ๒๕๕๑	๕๑
๕.๒ การเปลี่ยนแปลงผู้ถือหุ้นใหญ่ของ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด เมื่อ พ.ศ. ๒๕๕๘	๕๔
๖. ข้อสังเกตด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม	๕๕
๖.๑ อายุความการยื่นเสนอข้อพิพาทต่ออนุญาโตตุลาการ	๕๕
๖.๒ การแก้ไขเปลี่ยนแปลงอายุความฟ้องคดีสัญญาทางปกครอง เมื่อวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑	๕๕
๖.๓ การดำเนินการพิจารณาชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการ	๕๕
๖.๔ การพิจารณาในชั้นศาลปกครอง	๕๖
๗. ข้อเสนอแนะของคณะกรรมการ	๕๘

รายงานการพิจารณาศึกษาการปฏิบัติตามกฎหมายของโครงการก่อสร้างทางรถไฟยกระดับ และ
ถนนยกระดับในเขตกรุงเทพมหานคร
และการใช้ประโยชน์ที่ดินของการรถไฟแห่งประเทศไทย (โฮปเวลล์)

ของ
คณะกรรมการการกฎหมาย การยุติธรรมและสิทธิมนุษยชน
สภาผู้แทนราษฎร

ตามที่ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๕ ปีที่ ๑ ครั้งที่ ๒๑ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง) วันพุธที่ ๑๑ กันยายน ๒๕๖๒ ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรได้ลงมติตั้งคณะกรรมการการกฎหมาย การยุติธรรม และสิทธิมนุษยชน สภาผู้แทนราษฎร เพื่อให้มีหน้าที่และอำนาจตามข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๙๐ (๑) คณะกรรมการการกฎหมาย การยุติธรรมและสิทธิมนุษยชน มีหน้าที่และอำนาจกระทำ กิจการ พิจารณาข้อเท็จจริง หรือศึกษาเรื่องใด ๆ ที่เกี่ยวกับการดำเนินการตามนโยบายด้านกฎหมาย การยุติธรรม สิทธิมนุษยชน สิทธิชุมชน สิทธิในกระบวนการยุติธรรม และความเป็นธรรม ประกอบด้วย

๑. นายปิยบุตร แสงกนกกุล	ประธานคณะกรรมการ
๒. นายสุทัศน์ เงินหมื่น	รองประธานคณะกรรมการ คนที่หนึ่ง
๓. นายชวลิต วิชยสุทธิ์	รองประธานคณะกรรมการ คนที่สอง
๔. นายสิระ เจนจาคะ	รองประธานคณะกรรมการ คนที่สาม
๕. นางสาวพรรณนิการ์ วานิช	รองประธานคณะกรรมการ คนที่สี่
๖. นายวิสิทธิ์ พิทยาภรณ์	รองประธานคณะกรรมการ คนที่ห้า
๗. นายคมเดช ไชยศิริวงศา	รองประธานคณะกรรมการ คนที่หก
๘. นายพีระพันธุ์ สาลีรัฐวิภาค	ที่ปรึกษาประจำคณะกรรมการ
๙. นายศาสตรา ศรีปาน	โฆษกคณะกรรมการ
๑๐. นายรังสิมันต์ โรม	โฆษกคณะกรรมการ
๑๑. ร้อยตำรวจเอก อรุณ สวัสดิ์	โฆษกคณะกรรมการ
๑๒. นายนิรมิต สุจารี	โฆษกคณะกรรมการ
๑๓. นายจุลพันธ์ อมรวิวัฒน์	กรรมการ
๑๔. นายอาดิลัน อาลีอิสเฮาะ	กรรมการ
๑๕. นายกมลศักดิ์ ลีวาเมาะ	เลขาธิการคณะกรรมการ

นายพีระพันธุ์ สาลีรัฐวิภาค ได้ลาออกจากการเป็นสมาชิกพรรคประชาธิปัตย์ ตั้งแต่วันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๖๒ ทำให้ความเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและความเป็นกรรมการฯ สิ้นสุดลง ต่อมา ในคราวประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๕ ปีที่ ๑ ครั้งที่ ๑๘ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่สอง) วันที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๖๓ ที่ประชุมเห็นชอบให้ตั้ง นางสาวศรีสมร รัตติกุลเศรษฐ์ เป็นกรรมการในคณะกรรมการการกฎหมาย การยุติธรรมและสิทธิมนุษยชน แทนนายพีระพันธุ์ สาลีรัฐวิภาค หลังจากนั้น นายปิยบุตร แสงกนกกุล และนางสาวพรรณนิการ์ วานิช ได้พ้นจากตำแหน่งเมื่อวันที่ ๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓ ต่อมา นายจุลพันธ์ อมรวิวัฒน์ ได้ขอ ลาออกจากการเป็นกรรมการในวันที่ ๑๒ มิถุนายน ๒๕๖๓

หลังจากนั้น ในคราวประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๕ ปีที่ ๒ ครั้งที่ ๖ (สมัยสามัญประจำปี ครั้งที่หนึ่ง) เป็นพิเศษ ในวันพฤหัสบดีที่ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๖๓ ที่ประชุมเห็นชอบให้ตั้งนายชัยวัฒน์ เป้าเปี่ยมทรัพย์ นายชัยยันต์ ผลสุวรรณ์ และนายสิงหนัด ตีนา เป็นกรรมการในคณะกรรมการการกฎหมาย การยุติธรรมและ สิทธิมนุษยชน แทนนายปิยบุตร แสงกนกกุล และนางสาวพรรณนิการ์ วานิช

อนึ่ง ในคราวการประชุมคณะกรรมการการกฎหมาย การยุติธรรมและสิทธิมนุษยชน ครั้งที่ ๓๓ วันพุธที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๖๓ ที่ประชุมมีมติแต่งตั้งตำแหน่งต่าง ๆ ของคณะกรรมการ ดังนี้

๑. นายสิระ เจนจาคะ	ประธานคณะกรรมการ
๒. นายสุทัศน์ เงินหมื่น	ประธานที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๓. นายชวลิต วิชยสุทธิ์	รองประธานคณะกรรมการ คนที่หนึ่ง
๔. นางศรีสมร รัศมีฤกษ์เศรษฐ์	รองประธานคณะกรรมการ คนที่สอง
๕. นายชัยวัฒน์ เป้าเปี่ยมทรัพย์	รองประธานคณะกรรมการ คนที่สาม
๖. นายวิสิทธิ์ พิทยาภรณ์	รองประธานคณะกรรมการ คนที่สี่
๗. ร้อยตำรวจเอก อรุณ สวัสดิ์	รองประธานคณะกรรมการ คนที่ห้า
๘. นายคมเดช ไชยสีวามงคล	รองประธานคณะกรรมการ คนที่หก
๙. นายศาสตรา ศรีปาน	โฆษกคณะกรรมการ
๑๐. นายรังสิมันต์ โรม	โฆษกคณะกรรมการ
๑๑. นายนิรมิต สุจारी	โฆษกคณะกรรมการ
๑๒. นายอาดิลัน อาลีอิสเฮาะ	กรรมการ
๑๓. นายสิงหนภณ ดีนาง	กรรมการ
๑๔. นายชัยยันต์ ผลสุวรรณ	กรรมการ
๑๕. นายกมลศักดิ์ ลีวาเมาะ	เลขาธิการคณะกรรมการ

ทั้งนี้ เมื่อวันที่ ๑๖ ตุลาคม ๒๕๖๒ คณะกรรมการฯ มีมติตั้งคณะทำงานพิจารณาศึกษาการปฏิบัติตามกฎหมายกรณีโฮปเวลล์ เพื่อพิจารณาศึกษาข้อเท็จจริง ข้อกฎหมาย และการปฏิบัติตามกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในโครงการให้เอกชนลงทุนก่อสร้างทางรถไฟยกระดับในเขตกรุงเทพมหานคร โดยได้รับสิทธิสัมปทานเดินรถระบบรถไฟชุมชน (Community Train) และทางด่วนยกระดับสำหรับรถยนต์ (โครงการโฮปเวลล์) รวมทั้งเพื่อเสนอข้อเสนอแนะที่พึงปฏิบัติต่อรัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วยบุคคลดังต่อไปนี้

๑. นายพีระพันธุ์ สาลีรัฐวิภาค	ประธานคณะทำงาน
๒. นายชาญชัย อิสระเสนารักษ์	คณะทำงาน
๓. นายโกวิทย์ ธารณา	คณะทำงาน
๔. นายพีระภักดิ์ บุญเจริญ	คณะทำงาน
๕. นางนงภรณ์ รุ่งเพชรวงศ์	คณะทำงาน

บัดนี้ คณะกรรมการฯ ได้ดำเนินการพิจารณารายงานการพิจารณาศึกษาการปฏิบัติตามกฎหมายของโครงการก่อสร้างทางรถไฟยกระดับ และถนนยกระดับในเขตกรุงเทพมหานครและการใช้ประโยชน์ที่ดินของการรถไฟแห่งประเทศไทย (โฮปเวลล์) เสร็จเรียบร้อยแล้ว จึงขอรายงานผลการศึกษารื่องดังกล่าวต่อสภาผู้แทนราษฎรเพื่อพิจารณาต่อไป

๑. ความเป็นมา

วันที่ ๑๖ ตุลาคม ๒๕๖๒ คณะกรรมการการกฎหมาย การยุติธรรมและสิทธิมนุษยชนสภาผู้แทนราษฎร ได้พิจารณาศึกษากรณีที่ศาลปกครองสูงสุดในคดีพิพาทระหว่างกระทรวงคมนาคมและการรถไฟแห่งประเทศไทย กับ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ในโครงการให้เอกชนลงทุนก่อสร้างทางรถไฟยกระดับในเขตกรุงเทพมหานคร โดยได้รับสิทธิสัมปทานเดินรถระบบรถไฟชุมชน (Community Train) และทางด่วนยกระดับสำหรับรถยนต์ ที่เรียกว่า “โครงการโฮปเวลล์” มีคำพิพากษาให้กระทรวงคมนาคมและการรถไฟแห่งประเทศไทยชำระเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยให้ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด เป็นเงินกว่า ๒๔,๐๐๐ ล้านบาท ตามคำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการ คณะกรรมการฯ มีความเห็นว่าเรื่องดังกล่าวเกี่ยวข้องกับประโยชน์สำคัญของแผ่นดินสมควรจะต้องศึกษาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้ละเอียดมากขึ้น เพื่อหาแนวทางใน

การป้องกันมิให้เกิดปัญหาเช่นกรณีนี้อีก รวมทั้งเพื่อเสนอแนะรัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องถึงแนวทางที่พึงปฏิบัติต่อไป คณะกรรมการฯ จึงมีมติตั้งคณะทำงานพิจารณาศึกษาการปฏิบัติตามกฎหมายกรณีโฮปเวลล์ (คณะทำงานฯ) เพื่อพิจารณาศึกษาข้อเท็จจริง ข้อกฎหมาย และการปฏิบัติตามกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งเพื่อพิจารณาเสนอข้อเสนอนแนะที่พึงปฏิบัติต่อรัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

คณะทำงานฯ มีการประชุมศึกษาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย รวมทั้งการปฏิบัติตามกฎหมายต่าง ๆ ในโครงการโฮปเวลล์ รวมทั้งสิ้น ๖ ครั้ง และเชิญอดีตเจ้าหน้าที่ของสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมาให้ข้อเท็จจริง ๑ ท่าน ทั้งนี้ คณะทำงานฯ ได้ศึกษาข้อเท็จจริงจากเอกสารและพยานหลักฐานต่าง ๆ ที่ได้รับจากบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดังกล่าว เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการสรุปความคิดเห็น เสนอต่อคณะกรรมการการกฎหมาย การยุติธรรมและสิทธิมนุษยชน เพื่อจะได้จัดทำรายงานการพิจารณาศึกษาเรื่องดังกล่าวเสนอต่อสภาผู้แทนราษฎรเพื่อพิจารณาต่อไป

๒. วิธีการพิจารณาศึกษาของคณะทำงานฯ

คณะทำงานพิจารณาศึกษาการปฏิบัติตามกฎหมายกรณีโฮปเวลล์ ในคณะกรรมการการกฎหมาย การยุติธรรมและสิทธิมนุษยชน สภาผู้แทนราษฎร ได้ศึกษาข้อเท็จจริง ข้อกฎหมาย และพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นในการดำเนินโครงการโฮปเวลล์ตั้งแต่เริ่มต้นโครงการจนถึงการตรวจสอบข้อเท็จจริง ข้อกฎหมาย และปัญหาต่าง ๆ โดยคณะทำงานตรวจสอบและรวบรวมพยานหลักฐาน “กรณีโฮปเวลล์” ตามคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ ๑๔๓/๒๕๖๒ ลงวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๖๒ โดยเชิญหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาร่วมประชุมและให้ศึกษาข้อมูล ข้อเท็จจริง และข้อกฎหมาย ตลอดจนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้นจากโครงการโฮปเวลล์รวมทั้งสิ้นเป็นจำนวน ๖ ครั้ง ดังนี้

- ครั้งที่ ๑ วันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๖๒
- ครั้งที่ ๒ วันที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๖๒
- ครั้งที่ ๓ วันที่ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๒
- ครั้งที่ ๔ วันที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๒
- ครั้งที่ ๕ วันที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๒
- ครั้งที่ ๖ วันที่ ๑๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๒

นอกจากนั้น คณะทำงานฯ ยังได้รับข้อมูลเพิ่มเติมทั้งจากคณะทำงานตรวจสอบและรวบรวมพยานหลักฐาน “กรณีโฮปเวลล์” ที่ตั้งขึ้นตามคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ ๑๔๓/๒๕๖๒ ลงวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๖๒ และจากคณะทำงานศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาค่าเสียหายของรัฐในโครงการระบบขนส่งทางรถไฟยกระดับในกรุงเทพมหานคร (คดีโฮปเวลล์) และโครงการทางด่วนสายบางปะอิน – ปากเกร็ด (คดี BEM) ที่ตั้งขึ้นตามคำสั่งกระทรวงคมนาคม ที่ ๒๔๘/๒๕๖๒ ลงวันที่ ๒๖ สิงหาคม ๒๕๖๒ (และที่แก้ไขเพิ่มเติม) อีกด้วย

๓. หน่วยงานและเอกสารที่เกี่ยวข้อง

คณะทำงานฯ ได้ดำเนินการโดยเชิญหน่วยงานมาศึกษาข้อมูล ข้อเท็จจริงและประกอบการพิจารณา ดังนี้

๓.๑ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๑) สำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรี

๑. นายปัญญาพล ศรีเรืองแก้ว

รองเลขาธิการคณะรัฐมนตรี

๒. นางสาวณัฐณี พรหมประสิทธิ์

นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ

๒) สถาบันอนุญาโตตุลาการ

๑. นายพรภักดิ์ ตันติกุลานันท์
ผู้อำนวยการบริหารสถาบันอนุญาโตตุลาการ /
ผู้พิพากษาศาลชั้นต้นประจำสำนักประธานศาลฎีกา
๒. นางสาววิชญา แก้วเกิด
นิติกรปฏิบัติการ สำนักงานศาลยุติธรรม

๓) การรถไฟแห่งประเทศไทย

๑. นายเต็มสิทธิ์ บุญณรงค์
รองผู้อำนวยการฝ่ายด้านการบัญชี
๒. นายสยามภู ฤทธิวิรุฬห์
หัวหน้าสำนักงานอาญาบาล
๓. นางขวัญจิต ตระการเหงี่ยม
หัวหน้างานประมวลบัญชี
๔. นายสุทธิรักษ์ ยิ้มยัง
หัวหน้างานนิติกรรม
๕. นายสุชี ผ่องอำไพ
หัวหน้าแผนกบริหารงานทั่วไป
๖. นายเล็ก อุตส่าห์
ผู้ว่าคดี
๗. นางสาววีรณันท์ ดวงชื่น
พนักงานการบัญชี ๖

๔) สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน

๑. นางภัทรา โชว์ศรี
รองผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน
๒. นางสาวบรรลูน ศิริสิงห์สังชัย
ผู้อำนวยการสำนักตรวจสอบการเงินและ
บริหารพัสดุที่ ๑๑
๓. สิบตำรวจตรีหญิง สุวิภาภรณ์ ศุภประเสริฐ
นักวิชาการตรวจเงินแผ่นดินชำนาญการพิเศษ
๔. นางสาวนิภาวรรณ ประเสริฐศราวุธ
นักวิชาการตรวจเงินแผ่นดินชำนาญการ

๕) กรมบัญชีกลาง

๑. นางกิตติมา อังกินันท์
ผู้อำนวยการกองละเมิดและแพ่ง
๒. นางสาวนพพร อุณาภาค
ผู้เชี่ยวชาญด้านละเมิดและแพ่ง
๓. นางสาวชลธิชา นวลน้อย
รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการกลุ่มงานละเมิดและแพ่ง ๒

๖) กรมพัฒนาธุรกิจการค้า

๑. นายพูนพงษ์ นัยนาภากรณ์
รองอธิบดีกรมพัฒนาธุรกิจการค้า
๒. นายจิตรกร ว่องเขตกร
นิติกรเชี่ยวชาญ
๓. นายวรวิทย์ สิงห์อินทร์
ผู้อำนวยการกองบริหารการประกอบธุรกิจของ
ชาวต่างชาติ
๔. นางเดือนรุ่ง สติยชัยวัฒนา
นิติกรชำนาญการพิเศษ
๕. นางสาวสุกัญญา ถนอมกล่อม
นิติกรชำนาญการพิเศษ

๗) สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน

๑. นายโชคดี แก้วแสง
รองเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน
๒. นางสาวปุณยนุช มีกำลัง
ผู้อำนวยการกลุ่มกฎหมาย
๓. นายธรรมรัตน์ รัตนพันธ์
นิติกร

๘) สำนักงานคณะกรรมการนโยบายรัฐวิสาหกิจ

๑. นายทิพย์ อุทัยสง
ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านเพิ่มมูลค่ารัฐวิสาหกิจ
๒. นางสาวฐิติพร บุญโสภาค
นักวิเคราะห์รัฐวิสาหกิจชำนาญการ

๙) สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

๑. นายเทพสุ บวรโชติदारา
ผู้อำนวยการกองข่าวกรองทางการเงิน
๒. ร้อยตำรวจเอก คุณกฤต แก้วสุขสุด
นักสืบสวนสอบสวนปฏิบัติการ

๑๐) สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการ**ทุจริตในภาครัฐ**

๑. นางอรวรรณ ทูลมณี
นิติกรชำนาญการ
๒. นายสวัสดิ์ ปัญญาจิรภาส
นิติกรปฏิบัติการ
๓. นางสาวฐิติภา กุลนิวัฒน์เจริญ
นิติกรปฏิบัติการ

๑๑) กรมสอบสวนคดีพิเศษ

๑. พันตำรวจตรี ยุทธนา แพรดำ
ผู้อำนวยการกองคดีการเงินการธนาคารและ
การฟอกเงิน
๒. พันตำรวจโท สายัณห์ พร้อมสินทรัพย์
รองผู้อำนวยการกองคดีความมั่นคง
๓. พันตำรวจโทหญิง พรทิพย์ ล.วีระพรรค
ผู้อำนวยการกองคดีความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคา
ต่อหน่วยงานของรัฐ

๑๒) กรมสรรพากร

๑. นายปิ่นสาย สุรัสวดี
ที่ปรึกษาด้านยุทธศาสตร์และการจัดเก็บภาษี
(กลุ่มธุรกรรมทางการเงิน การธนาคาร)
๒. นายศุภชัย บำรุงศรี
นักวิชาการสรรพากรชำนาญการพิเศษ
รักษาการในตำแหน่งนิติกรเชี่ยวชาญ
๓. นางสาวเสาวนีย์ มีแสง
นักวิชาการภาษีเชี่ยวชาญ
๔. นางพิมพ์อร ยิ้มประเสริฐ
นักวิชาการภาษีชำนาญการพิเศษ
๕. นายรังสรรค์ หลวงเมือง
นิติกรชำนาญการพิเศษ
๖. นายตฤบดี ฤทธิเรืองเดช
นิติกรชำนาญการ
รักษาการในตำแหน่งนิติกรชำนาญการพิเศษ

๑๓) ผู้เกี่ยวข้อง

นายสุวัฒน์ วาณิสุบุตร
อดีตข้าราชการสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

๔. ผลการพิจารณาของคณะกรรมการฯ

คณะกรรมการฯ ได้พิจารณาศึกษาการปฏิบัติตามกฎหมายของโครงการก่อสร้างทางรถไฟ
ยกระดับ และถนนยกระดับในเขตกรุงเทพมหานครและการใช้ประโยชน์ที่ดินของการรถไฟแห่งประเทศไทย
(โฮปเวลล์) ตามรายงานของคณะทำงานฯ เสร็จเรียบร้อยแล้ว มีมติเห็นชอบด้วยกับคณะทำงานฯ สรุปได้ดังนี้

๔.๑ รายละเอียดความเป็นมาของโครงการโฮปเวลล์**๔.๑.๑ จุดเริ่มต้นโครงการไม่เป็นไปตามมติคณะรัฐมนตรี**

โครงการโฮปเวลล์ หรือ โครงการให้เอกชนลงทุนก่อสร้างทางรถไฟยกระดับ
โดยได้รับสัมปทานเดินรถระบบรถไฟชุมชน (Community Train) และทางด่วนยกระดับสำหรับรถยนต์ เริ่มต้นจาก
การที่คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๓๒ เห็นชอบในหลักการให้กระทรวงคมนาคมไปดำเนินการให้มี
การก่อสร้างทางรถไฟยกระดับในเขตกรุงเทพมหานครโดยให้เอกชนเป็นผู้ลงทุน รวม ๓ ตอน หรือ ๓ เส้นทาง คือ
กรุงเทพฯ-บางซื่อ , ยมราช-มักกะสัน และมักกะสัน-แม่น้ำ ระยะทางทั้งสิ้น ๑๓ กิโลเมตร เงินลงทุน ๒,๐๐๐ ล้านบาท

บาท ตามที่กระทรวงคมนาคมเสนอ ตามหนังสือกระทรวงคมนาคม ด่วนที่สุด ที่ คค ๐๒๐๔/๑๓๔๖๓ ลงวันที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๓๒ ต่อมารัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมในขณะนั้น (นายมนตรี พงษ์พานิช) ได้ออกคำสั่งกระทรวงคมนาคม ที่ ๒๘๗/๒๕๓๒ ลงวันที่ ๖ ตุลาคม ๒๕๓๒ แต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาดำเนินโครงการให้เอกชนลงทุนก่อสร้างทางรถไฟยกระดับ โดยได้รับสัมปทานเดินรถระบบรถไฟชุมชน (Community Train) และทางด่วนยกระดับสำหรับรถยนต์ (โครงการโฮปเวลล์) ประกอบด้วย ปลัดกระทรวงคมนาคมเป็นประธานกรรมการ รองปลัดกระทรวงคมนาคม (ฝ่ายการขนส่งทางบก) เป็นรองประธานกรรมการ ผู้ว่าการรถไฟแห่งประเทศไทย อธิบดีกรมทางหลวง อธิบดีกรมขนส่งทางบก กรรมการผู้จัดการใหญ่บริษัท ขนส่ง จำกัด เป็นกรรมการ และมีผู้แทนการรถไฟแห่งประเทศไทย เป็นกรรมการและเลขานุการ (คณะกรรมการดำเนินโครงการฯ) มีหน้าที่กำหนดรูปแบบและคัดเลือกเส้นทางที่เหมาะสมที่จะประกาศเชิญชวนให้เอกชนมาลงทุน พร้อมกำหนดเงื่อนไขต่าง ๆ (TOR) และพิจารณาคัดเลือกเอกชนผู้สนใจมาลงทุนโครงการโฮปเวลล์มีรายละเอียดที่ต้องศึกษาและตรวจสอบพื้นที่ที่จะทำโครงการมากมาย แต่คณะกรรมการดำเนินโครงการฯ กลับมีการประชุมหารือกันเพียงหนึ่งครั้งเมื่อวันที่ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๓๒ ก็สามารถกำหนดเส้นทาง รูปแบบ และเงื่อนไขที่จะประกาศเชิญชวนเอกชนผู้สนใจมาลงทุน (TOR) ได้ หลังจากนั้นก็ประกาศเชิญชวนให้เอกชนที่สนใจโครงการโฮปเวลล์มาซื้อซองเพื่อเสนอเงื่อนไขการดำเนินการในวันที่ ๑๖ ตุลาคม ๒๕๓๒ โดย TOR ได้กำหนดให้ผู้ลงทุนสร้างทางรถไฟยกระดับบนชั้นที่ ๑ และทางรถยนต์ยกระดับอยู่ชั้นที่ ๒ รวม ๔ ตอน หรือ ๔ เส้นทาง มีกำหนดระยะเวลาสัมปทาน ๓๐ ปี ไม่นับรวมระยะเวลาก่อสร้างประมาณ ๓ - ๕ ปี ซึ่งต้องถือว่า TOR ดังกล่าวกำหนดรายละเอียดโครงการให้สิทธิเอกชนที่สนใจโครงการมากกว่าหลักการตามมติคณะรัฐมนตรีวันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๓๒ กล่าวคือ เพิ่มเส้นทางอีก ๑ ตอน หรือ ๑ เส้นทาง คือ ตอนมักกะสัน-หัวหมาก และมีระยะทางรวมเพิ่มขึ้นจาก ๑๓ กิโลเมตรเป็น ๒๓.๓ กิโลเมตร ทั้งยังกำหนดให้มีโครงการทางยกระดับสำหรับรถยนต์เพิ่มเติมขึ้นจากมติคณะรัฐมนตรีวันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๓๒ โดยไม่ได้ขออนุมัติคณะรัฐมนตรีก่อนที่จะดำเนินการเลย

๔.๑.๒ บริษัท โฮปเวลล์ โฮลดิ้ง จำกัด (ฮ่องกง) ได้รับการคัดเลือกให้เป็นผู้ดำเนิน

โครงการโฮปเวลล์โดยไม่ชอบ

ในวันที่กำหนดให้เอกชนที่สนใจโครงการโฮปเวลล์มาซื้อซองเพื่อเสนอเงื่อนไขการดำเนินการคือวันที่ ๑๖ ตุลาคม ๒๕๓๒ นั้น มีเอกชนสนใจซื้อซองเสนอเงื่อนไขดำเนินโครงการโฮปเวลล์ จำนวน ๔ ราย คือ

๑) บริษัท Hopewell Holdings Ltd. (Hong Kong) หรือ บริษัท โฮปเวลล์ โฮลดิ้ง จำกัด (ฮ่องกง)

๒) บริษัท International Contract and Consulting Services Co., Ltd.

๓) บริษัท Modular Construction & Supply Co., Ltd. และ

๔) บริษัท สยาม เอปซี จำกัด

กำหนดให้ยื่นซองข้อเสนอดำเนินโครงการโฮปเวลล์ในวันที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๓๓

แต่กลับมีผู้ยื่นซองข้อเสนอเพียงรายเดียว คือ บริษัท Hopewell Holding Limited (Hong Kong) หรือ บริษัท โฮปเวลล์ โฮลดิ้ง จำกัด (ฮ่องกง) ซึ่งเป็นบริษัทหรือนิติบุคคลต่างด้าวที่จดทะเบียนจัดตั้งขึ้นที่เมืองฮ่องกง ทั้งนี้ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. ๒๕๒๑ (ที่ใช้บังคับอยู่ในขณะนั้น) กำหนดว่าหากการประกวดราคาครั้งใด ไม่มีผู้เสนอราคาหรือมีผู้เสนอราคารายเดียว ต้องเสนอยกเลิกการประกวดราคาครั้งนั้น เพื่อดำเนินการประกวดราคาใหม่ ยิ่งกว่านั้น ในการยื่นข้อเสนอดำเนินโครงการโฮปเวลล์ของ บริษัท โฮปเวลล์ โฮลดิ้ง จำกัด (ฮ่องกง) ก็ยังมีปัญหาเกี่ยวกับหลักประกันการเสนอเงื่อนไขดำเนินโครงการของ บริษัท โฮปเวลล์ โฮลดิ้ง จำกัด (ฮ่องกง) อีก เนื่องจากหลักฐานการประกันดังกล่าวของธนาคารพาณิชย์ ที่ บริษัท โฮปเวลล์ โฮลดิ้ง จำกัด (ฮ่องกง) นำมายื่นเสนอต่อคณะกรรมการดำเนินโครงการฯ ตามเงื่อนไขการยื่นข้อเสนอดำเนินโครงการฯ ก็มีข้อขัดข้องและผิดระเบียบราชการ แต่คณะกรรมการดำเนินโครงการฯ กลับเสนอให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวง

คมนาคมในขณะนั้นอนุมัติให้ บริษัท โฮปเวลล์ โฮลดิ้ง จำกัด (ฮ่องกง) ออกหนังสือของ บริษัท โฮปเวลล์ โฮลดิ้ง จำกัด (ฮ่องกง) คำประกันตนเองประกอบกับหนังสือคำประกันของธนาคารพาณิชย์ได้ ซึ่งไม่เป็นไปตามระเบียบและวิธีการปฏิบัติราชการที่ถูกต้อง โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมในขณะนั้นได้อำนาจสั่งการและอนุมัติให้ดำเนินการต่อไปได้ ทำให้คณะกรรมการดำเนินโครงการฯ สามารถเปิดซองข้อเสนออื่น ๆ ของ บริษัท โฮปเวลล์ โฮลดิ้ง จำกัด (ฮ่องกง) มาพิจารณาต่อไปได้ตามกระบวนการคัดเลือก และในที่สุดคณะกรรมการดำเนินโครงการฯ ก็ได้พิจารณาเลือกให้ บริษัท โฮปเวลล์ โฮลดิ้ง จำกัด (ฮ่องกง) ซึ่งเป็นผู้ยื่นข้อเสนอเพียงรายเดียวเป็นผู้ดำเนินโครงการโฮปเวลล์ ทั้ง ๆ ที่เป็นการผิดระเบียบและวิธีการปฏิบัติราชการ

นอกจากนั้น ยังปรากฏด้วยว่า บริษัท โฮปเวลล์ โฮลดิ้ง จำกัด (ฮ่องกง) เสนอที่จะทำโครงการโฮปเวลล์เกินกว่าที่กำหนดไว้ใน TOR และเกินกว่ามติคณะรัฐมนตรีวันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๓๒ ด้วยการเสนอทำโครงการรวมทั้งสิ้น ๗ ตอน หรือ ๗ เส้นทาง ระยะทางรวมทั้งสิ้น ๖๓.๓ กิโลเมตร มากกว่าหลักการตามมติคณะรัฐมนตรีวันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๓๒ ที่กำหนดไว้เพียง ๓ ตอน หรือ ๓ เส้นทาง ระยะทาง ๑๓ กิโลเมตร และมากกว่าที่คณะกรรมการดำเนินโครงการฯ กำหนดไว้ใน TOR รวมทั้งสิ้น ๔ ตอน หรือ ๔ เส้นทาง ระยะทางรวมทั้งสิ้น ๒๓.๓ กิโลเมตร ต่อมาวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๓๓

นอกจากนั้น บริษัท โฮปเวลล์ โฮลดิ้ง จำกัด (ฮ่องกง) ยังเป็นนิติบุคคลต่างด้าวที่จดทะเบียนจัดตั้งบริษัทที่เมืองฮ่องกง ในขณะที่โครงการโฮปเวลล์เป็นธุรกิจหรือกิจการ “ขนส่งทางบก” ตามบัญชี ข. ท้ายประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๘๑ ลงวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๑๕ ว่าด้วยการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว ที่ห้ามมิให้คนต่างด้าวหรือนิติบุคคลต่างด้าวประกอบธุรกิจ “ขนส่งทางบก” ก่อนได้รับอนุญาตจากรัฐบาล โดยข้อเท็จจริงปรากฏว่า ในขณะที่ บริษัท โฮปเวลล์ โฮลดิ้ง จำกัด (ฮ่องกง) ยื่นซองเสนอเงื่อนไขดำเนินโครงการโฮปเวลล์นั้น บริษัท โฮปเวลล์ โฮลดิ้ง จำกัด (ฮ่องกง) ยังไม่เคยได้รับอนุญาตจากรัฐบาลไทยให้ประกอบธุรกิจ “ขนส่งทางบก” ตามบัญชี ข. ท้ายประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๘๑ ได้ ดังนั้น บริษัท โฮปเวลล์ โฮลดิ้ง จำกัด (ฮ่องกง) จึงไม่มีสิทธิตามกฎหมายที่จะยื่นเสนอเงื่อนไขดำเนินโครงการโฮปเวลล์ได้ และคณะกรรมการดำเนินโครงการฯ ก็ไม่มีอำนาจที่จะรับซองเสนอเงื่อนไขดำเนินโครงการของ บริษัท โฮปเวลล์ โฮลดิ้ง จำกัด (ฮ่องกง) ไว้พิจารณาได้ด้วย ดังนั้น จึงต้องถือว่าการยื่นซองเสนอเงื่อนไขดำเนินโครงการโฮปเวลล์ของ บริษัท โฮปเวลล์ โฮลดิ้ง จำกัด (ฮ่องกง) เป็นการกระทำที่มีชอบและเป็นโมฆะมาแต่ต้น

อย่างไรก็ตาม ต่อมารัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมในขณะนั้นได้รายงานให้ คณะรัฐมนตรีทราบ ว่า บริษัท โฮปเวลล์ โฮลดิ้ง จำกัด (ฮ่องกง) เป็นผู้ที่ได้รับเลือกให้ดำเนินโครงการโฮปเวลล์

๔.๑.๓ คณะรัฐมนตรีไม่เคยมีมติอนุมัติให้ บริษัท โฮปเวลล์ โฮลดิ้ง จำกัด (ฮ่องกง) และ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ได้รับสิทธิประโยชน์ยกเว้นการบังคับใช้หลักเกณฑ์ของประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๘๑ ลงวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๑๕

วันที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๓๓ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมในขณะนั้น มีหนังสือกระทรวงคมนาคม ที่ คค ๐๒๐๗/๗๓๖๕ ลงวันที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๓๓ ถึง นายกรัฐมนตรีในขณะนั้น เพื่อรายงานผลการเจรจากับ บริษัท โฮปเวลล์ โฮลดิ้ง จำกัด (ฮ่องกง) ต่อคณะรัฐมนตรี และขอให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาอนุมัติ ๓ เรื่อง คือ

เรื่องที่ ๑ ขออนุมัติให้ บริษัท โฮปเวลล์ โฮลดิ้ง จำกัด (ฮ่องกง) เป็นผู้ลงทุนก่อสร้างทางรถไฟยกยกระดับในเขตกรุงเทพมหานคร โดยได้รับสัมปทานเดินรถระบบรถไฟชุมชน (Community Train) และทางด่วนยกระดับสำหรับรถยนต์ ตามผลการเจรจากับ บริษัท โฮปเวลล์ โฮลดิ้ง จำกัด (ฮ่องกง) หรือโครงการโฮปเวลล์

เรื่องที่ ๒ ขออนุมัติเงื่อนไขการขอรับการสนับสนุนสิทธิประโยชน์ให้ บริษัท โฮปเวลล์ โฮลดิ้ง จำกัด (ฮ่องกง) รวม ๔ ข้อ คือ

๑) ขอรับสิทธิส่งเสริมการลงทุนสูงสุดภายใต้พระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน พ.ศ. ๒๕๒๐ และสิทธิประโยชน์เพิ่มเติมภายใต้มาตรา ๓๕ แก่โครงการทั้งหมด ซึ่งได้แก่ ทางรถไฟยกระดับ ทางรถไฟชุมชน ทางด่วนยกระดับสำหรับรถยนต์ และการพัฒนาที่ดินของการรถไฟแห่งประเทศไทย

๒) ขอรับสิทธิยกเว้น ตามข้อ ๒ ของประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๘๑ เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์การประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว

๓) ขอยกเว้นการเก็บภาษีหัก ณ ที่จ่ายสำหรับดอกเบี้ยและค่าธรรมเนียมของเงินกู้ระยะยาวที่ บริษัท โฮปเวลล์ โฮลดิ้ง จำกัด (ฮ่องกง) จะต้องชำระให้แก่สถาบันการเงินในต่างประเทศ

๔) เนื่องจากแนวทางการก่อสร้างทางรถไฟยกระดับ รถไฟชุมชน และทางด่วนยกระดับสำหรับรถยนต์จะมีบางจุดที่อยู่นอกเขตที่ดินของการรถไฟแห่งประเทศไทยและจำเป็นต้องจัดหาเพิ่มเติม ดังนั้น ในกรณีที่แนวทางการก่อสร้างล้ำเข้าไปในเขตทางหรือพื้นที่ซึ่งอยู่ในความดูแลของหน่วยราชการอื่น จึงขอให้รัฐบาลสนับสนุนให้หน่วยราชการนั้น ๆ ให้ความอนุเคราะห์พื้นที่ดังกล่าวให้แก่บริษัท โฮปเวลล์ โฮลดิ้ง จำกัด (ฮ่องกง) โดยทำความตกลงกันต่อไป ส่วนในกรณีที่แนวทางการก่อสร้างล้ำเข้าไปในเขตที่ดินของเอกชน ก็ขอให้รัฐบาลช่วยอำนวยความสะดวก โดย บริษัท โฮปเวลล์ โฮลดิ้ง จำกัด (ฮ่องกง) จะเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ทั้งหมด

เรื่องที่ ๓ ขออนุมัติให้กระทรวงคมนาคมมีอำนาจดำเนินการและลงนามในสัญญาสัมปทานที่กรมอัยการตรวจแก้ไขแล้วแทนรัฐบาล

นายกรัฐมนตรีสั่งการเมื่อวันที่ ๔ มิถุนายน ๒๕๓๓ ให้คณะกรรมการรัฐมนตรีฝ่ายเศรษฐกิจพิจารณาข้อเสนอดังกล่าวของกระทรวงคมนาคมก่อนเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาต่อไป

ต่อมาคณะกรรมการรัฐมนตรีฝ่ายเศรษฐกิจประชุมพิจารณาคำขอของกระทรวงคมนาคมทั้ง ๓ เรื่องข้างต้นในการประชุมครั้งที่ ๕/๒๕๓๓ วันที่ ๘ มิถุนายน ๒๕๓๓ มีมติ ๒ ข้อตามบันทึกข้อความของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ที่ นร (รศก.) ๐๙๐๗/๒๓๕ ลงวันที่ ๑๑ มิถุนายน ๒๕๓๓ ดังนี้

มติข้อที่ ๑ เห็นชอบตามที่กระทรวงคมนาคมเสนอโครงการให้เอกชนลงทุนก่อสร้างทางรถไฟยกระดับในเขตกรุงเทพมหานคร โดยได้รับสัมปทานเดินรถระบบรถไฟชุมชน (Community Train) และทางด่วนยกระดับสำหรับรถยนต์ ตามผลการเจรจากับ บริษัท โฮปเวลล์ โฮลดิ้ง จำกัด (ฮ่องกง) โดยให้กระทรวงคมนาคมมีอำนาจลงนามในสัญญาสัมปทานที่กรมอัยการตรวจแก้ไขแล้วแทนรัฐบาล ทั้งนี้ คณะกรรมการรัฐมนตรีฝ่ายเศรษฐกิจพิจารณามีมติข้อที่ ๑ นี้ โดยรวมเอาคำขอของกระทรวงคมนาคมเรื่องที่ ๑ และเรื่องที่ ๓ ไว้ในมติเดียวกันของคณะกรรมการรัฐมนตรีฝ่ายเศรษฐกิจ

มติข้อที่ ๒ เจอนไขที่กระทรวงคมนาคมเสนอขอให้รัฐบาลให้การสนับสนุนบริษัท โฮปเวลล์ โฮลดิ้ง จำกัด (ฮ่องกง) ๔ ข้อ ในคำขอเรื่องที่ ๒ นั้น คณะกรรมการรัฐมนตรีฝ่ายเศรษฐกิจพิจารณาแล้วมีมติให้เพียง ๒ ข้อ คือคำขอข้อ ๑ และข้อ ๓ เท่านั้น กล่าวคือ

ข้อที่ ๑. เรื่องการขอรับสิทธิส่งเสริมการลงทุน อนุมัติให้ได้รับการส่งเสริมการลงทุนสูงสุดภายใต้ พระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน ตามประเภทและหลักเกณฑ์ของการลงทุนที่คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนกำหนด

ข้อที่ ๓. เรื่องการขอยกเว้นการเก็บภาษีหัก ณ ที่จ่ายสำหรับดอกเบี้ยและค่าธรรมเนียมของเงินกู้ระยะยาว ที่ บริษัท โฮปเวลล์ โฮลดิ้ง จำกัด (ฮ่องกง) ต้องชำระให้แก่สถาบันการเงินในต่างประเทศ ให้กระทรวงการคลังพิจารณาและประสานงานต่อไป

ส่วนคำขออีก ๒ ข้อในเรื่องที่ ๒ คือคำขอข้อ ๒ และข้อ ๔ นั้น คณะกรรมการรัฐมนตรีฝ่ายเศรษฐกิจไม่ได้มีมติอนุมัติให้ไว้และไม่ได้ออกคำสั่งไว้ด้วย ได้แก่

ข้อที่ ๒. การขอรับสิทธิยกเว้น ตามข้อ ๒ ของประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๘๑ เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์การประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว และ

ข้อที่ ๔. การอำนวยความสะดวกในกรณีที่แนวทางก่อสร้างอาจล้ำเข้าไปในเขตทางหรือพื้นที่ซึ่งอยู่ในความดูแลของหน่วยราชการอื่นหรือของเอกชน

ดังนั้น ตามหลักปฏิบัติของสำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการรัฐมนตรีและตามแนวทางที่ถือปฏิบัติของหน่วยงานต่าง ๆ ในการปฏิบัติตามมติคณะกรรมการรัฐมนตรี จึงจะต้องถือว่าคณะกรรมการรัฐมนตรีฝ่ายเศรษฐกิจครั้งที่ ๕/๒๕๓๓ เมื่อวันที่ ๘ มิถุนายน ๒๕๓๓ ไม่มีมติอนุมัติให้สิทธิประโยชน์แก่ บริษัท โฮปเวลล์ โฮลดิ้ง จำกัด (ฮ่องกง) ตามคำขอในเรื่องที่ ๒ ข้อ ๒ และข้อ ๔ ดังกล่าวนั้น เท่ากับว่าคณะกรรมการรัฐมนตรีฝ่ายเศรษฐกิจไม่มีมติอนุมัติให้ยกเว้นหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าวตามข้อ ๒ ของประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๘๑ ลงวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๑๕ ให้แก่ บริษัท โฮปเวลล์ โฮลดิ้ง จำกัด (ฮ่องกง) แต่อย่างไรก็ตาม หมายความว่า บริษัท โฮปเวลล์ โฮลดิ้ง จำกัด (ฮ่องกง) จะต้องดำเนินการขออนุญาตจากรัฐบาลเพื่อที่จะสามารถประกอบธุรกิจ “ขนส่งทางบก” ตามบัญชี ข. ท้ายประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๘๑ ต่อไปอีก อีกทั้งมติคณะกรรมการรัฐมนตรีฝ่ายเศรษฐกิจ ครั้งที่ ๕/๒๕๓๓ เมื่อวันที่ ๘ มิถุนายน ๒๕๓๓ นั้น ก็เป็นมติที่เกี่ยวข้องกับ บริษัท โฮปเวลล์ โฮลดิ้ง จำกัด (ฮ่องกง) เป็นการเฉพาะตัวเท่านั้น ไม่ใช่มติที่เกี่ยวข้องกับ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด แต่ประการใดทั้งสิ้น ดังนั้น ผู้เริ่มก่อการจัดตั้ง บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด และกรมทะเบียนการค้า (ปัจจุบันคือกรมพัฒนาธุรกิจการค้า) กระทรวงพาณิชย์ หรือบุคคล หรือหน่วยงานอื่นใด จึงไม่อาจนำมติคณะกรรมการรัฐมนตรีฝ่ายเศรษฐกิจครั้งที่ ๕/๒๕๓๓ วันที่ ๘ มิถุนายน ๒๕๓๓ นี้ไปใช้เป็นประโยชน์ให้แก่ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ได้ ไม่ว่าในกรณีใด ๆ ทั้งสิ้น

ต่อมาวันที่ ๑๑ มิถุนายน ๒๕๓๓ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ในฐานะเลขานุการของคณะกรรมการรัฐมนตรีฝ่ายเศรษฐกิจ มีบันทึกข้อความ ที่ นร (รศก.) ๐๙๐๗/๒๓๕ ลงวันที่ ๑๑ มิถุนายน ๒๕๓๓ ถึงนายกรัฐมนตรี เพื่อย่างานผลการประชุมและมติคณะกรรมการรัฐมนตรีฝ่ายเศรษฐกิจครั้งที่ ๕/๒๕๓๓ วันที่ ๘ มิถุนายน ๒๕๓๓ ดังกล่าว ซึ่งนายกรัฐมนตรีได้สั่งการให้เสนอมติคณะกรรมการรัฐมนตรีฝ่ายเศรษฐกิจดังกล่าวนี้ต่อที่ประชุมคณะรัฐมนตรีพิจารณาต่อไป

ต่อมาวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๓๓ คณะรัฐมนตรีพิจารณาไม่มีมติตามมติคณะกรรมการรัฐมนตรีฝ่ายเศรษฐกิจ ครั้งที่ ๕/๒๕๓๓ วันที่ ๘ มิถุนายน ๒๕๓๓ ตามหนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ นร ๐๒๐๒/ว (ล) ๙๒๒๕ ลงวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๓๓ จึงต้องถือว่าคณะรัฐมนตรีไม่มีมติอนุมัติให้สิทธิประโยชน์แก่ บริษัท โฮปเวลล์ โฮลดิ้ง จำกัด (ฮ่องกง) ตามข้อเสนองานของกระทรวงคมนาคมเพียง ๒ ข้อ จากที่ขอมาทั้งหมด ๔ ข้อเช่นเดียวกับมติของคณะกรรมการรัฐมนตรีฝ่ายเศรษฐกิจ ครั้งที่ ๕/๒๕๓๓ วันที่ ๘ มิถุนายน ๒๕๓๓ คือคำขอในเรื่องที่ ๒ ข้อ ๑ และข้อ ๓ กล่าวคือ

๑) เรื่องการขอรับสิทธิส่งเสริมการลงทุน ให้ได้รับการส่งเสริมสูงสุดภายใต้พระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน ตามประเภทและหลักเกณฑ์ของการลงทุนที่คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน กำหนด (คำขอข้อ ๑ ในเรื่องที่ ๒) และ

๒) เรื่องการขอยกเว้นการเก็บภาษีหัก ณ ที่จ่ายสำหรับดอกเบี้ยและค่าธรรมเนียมของเงินกู้ระยะยาว ที่ บริษัท โฮปเวลล์ โฮลดิ้ง จำกัด (ฮ่องกง) ต้องชำระให้แก่สถาบันการเงินในต่างประเทศ โดยให้กระทรวงการคลังพิจารณาและประสานงานต่อไป (คำขอข้อ ๓ ในเรื่องที่ ๒)

จึงต้องถือว่าคณะรัฐมนตรีไม่มีมติอนุมัติคำขอสิทธิประโยชน์ให้ บริษัท โฮปเวลล์ โฮลดิ้ง จำกัด (ฮ่องกง) ของกระทรวงคมนาคมในเรื่องที่ ๒ ข้อ ๒ และข้อ ๔ กล่าวคือ

๑) การขอรับสิทธิยกเว้นหลักเกณฑ์การประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว ตามข้อ ๒ ของประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๘๑ เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์การประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว (คำขอข้อ ๒ ในเรื่องที่ ๒) และ

๒) การขอการอำนวยความสะดวกในกรณีที่แนวทางก่อสร้างอาจล้ำเข้าไปในเขตทางหรือพื้นที่ซึ่งอยู่ในความดูแลของหน่วยราชการอื่นหรือของเอกชน (คำขอข้อ ๔ ในเรื่องที่ ๒)

นอกจากนั้น มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๓๓ ยังเป็นมติที่ คณะรัฐมนตรีให้สิทธิแก่ บริษัท โฮปเวลล์ โฮลดิ้ง จำกัด (ฮ่องกง) เป็นการเฉพาะเท่านั้น เช่นเดียวกับมติของ คณะกรรมการรัฐมนตรีฝ่ายเศรษฐกิจ ครั้งที่ ๕/๒๕๓๓ วันที่ ๘ มิถุนายน ๒๕๓๓ โดยมติดังกล่าวนี้ไม่เกี่ยวข้องกับ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด แต่ประการใดทั้งสิ้น ดังนั้น ผู้เริ่มก่อการจัดตั้ง บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด และนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัท กรมทะเบียนการค้า (ปัจจุบันคือกรมพัฒนาธุรกิจการค้า) กระทรวงพาณิชย์ หรือบุคคล หรือหน่วยงานอื่นใด จึงไม่อาจนำมติคณะรัฐมนตรีวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๓๓ มาใช้เป็นประโยชน์ให้แก่ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ได้ไม่ว่าในกรณีใด ๆ ทั้งสิ้น ทั้งนี้ ผู้แทนสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีได้ ยืนยันข้อเท็จจริงดังกล่าวนี้ต่อคณะทำงานฯ ของคณะกรรมการการกฤษฎีกา การยุติธรรม และสิทธิมนุษยชน สภาผู้แทนราษฎรในคราวการประชุมเมื่อวันที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๒ และยังคงมีหนังสือยืนยันข้อเท็จจริงนี้ไปยัง คณะทำงานตรวจสอบและรวบรวมพยานหลักฐาน “กรณีโฮปเวลล์” ที่ตั้งขึ้นตามคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ ๑๔๓/๒๕๖๒ ลงวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๖๒ รายละเอียดปรากฏตามหนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ฉบับที่ ๑๕๐๔/ท ๔๓๓๓ ลงวันที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๖๒ และหนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ฉบับที่ ๑๕๐๕/ท ๔๔๓๙ ลงวันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๖๒ อีกทั้งยังยืนยันข้อเท็จจริงดังกล่าวต่อ ปลัดกระทรวงคมนาคมด้วย รายละเอียดปรากฏตามหนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ฉบับที่ ๑๕๐๖/๓๓๓๒๒ ลงวันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๖๒ ด้วย

ต่อมาวันที่ ๖ กรกฎาคม ๒๕๓๓ ปลัดกระทรวงคมนาคมมีหนังสือกระทรวงคมนาคม ที่ คค ๐๒๐๗/๙๕๙๔ ลงวันที่ ๖ กรกฎาคม ๒๕๓๓ ถึง นายกอร์ดอน วู กรรมการผู้จัดการ บริษัท โฮปเวลล์ โฮลดิ้ง จำกัด (ฮ่องกง) แจ้งให้ทราบมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๓๓ ว่าคณะรัฐมนตรีมี มติอนุมัติให้ดำเนินการตามมติของคณะกรรมการรัฐมนตรีฝ่ายเศรษฐกิจ จึงต้องถือว่า นายกอร์ดอน วู กรรมการผู้จัดการบริษัท โฮปเวลล์ โฮลดิ้ง จำกัด (ฮ่องกง) ซึ่งเป็นผู้เริ่มก่อการจัดตั้ง บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด รับทราบข้อเท็จจริงดังต่อไปนี้คืออยู่แล้ว กล่าวคือ

๑) มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๓๓ เป็นเรื่องสิทธิประโยชน์ เฉพาะตัวของ บริษัท โฮปเวลล์ โฮลดิ้ง จำกัด (ฮ่องกง) เท่านั้น ไม่ใช่สิทธิประโยชน์ของ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด จึงไม่อาจนำมติคณะรัฐมนตรีวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๓๓ มาใช้ประโยชน์ในการจดทะเบียนจัดตั้ง บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ได้

๒) มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๓๓ ไม่ได้อนุมัติสิทธิประโยชน์ ให้ยกเว้นประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๘๑ ตามข้อ ๒ ของประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๘๑ เรื่อง กำหนด หลักเกณฑ์การประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว ให้ บริษัท โฮปเวลล์ โฮลดิ้ง จำกัด (ฮ่องกง) และไม่ได้กล่าวถึง บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ไว้ด้วย มติคณะรัฐมนตรีวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๓๓ นี้ จึงไม่อาจนำมาใช้เป็น ประโยชน์ในการจดทะเบียนจัดตั้ง บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ได้

๓) มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๓๓ ไม่ได้อนุมัติให้สิทธิ ประโยชน์เรื่องการขอการอำนวยความสะดวกในกรณีที่แนวทางก่อสร้างอาจล้ำเข้าไปในเขตทางหรือพื้นที่ซึ่งอยู่ใน ความดูแลของหน่วยราชการอื่นหรือของเอกชนให้ทั้ง บริษัท โฮปเวลล์ โฮลดิ้ง จำกัด (ฮ่องกง) และ บริษัทโฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด

๔.๑.๔ การรับจดทะเบียนจัดตั้ง บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ของกรม ทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ เป็นการกระทำที่มีขอบข่ายกฎหมาย

เดือนกรกฎาคม ๒๕๓๓ นายกอร์ดอน วู ได้จองใช้ชื่อ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด กับกรมทะเบียนการค้า (ปัจจุบัน คือ กรมพัฒนาธุรกิจการค้า) กระทรวงพาณิชย์ เพื่อจดทะเบียนจัดตั้งบริษัทดังกล่าวเป็นนิติบุคคลต่างด้าวตามกฎหมายไทย เพราะบริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ที่จะจัดตั้งขึ้นใหม่นั้นมีผู้ถือหุ้นที่เป็นคนต่างด้าวและที่เป็นนิติบุคคลต่างด้าวรวมทั้งมีทุนของยริษัทที่เป็นของ

คนต่างตัวและของนิติบุคคลต่างตัวรวมกันเกินกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนผู้ถือหุ้นและจำนวนทุนทั้งหมดของบริษัท ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๘๑ ลงวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๑๕ ต่อมาวันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๓๓ นายกอร์ดอน วู กับพวก ซึ่งเป็นผู้เริ่มก่อการจัดตั้ง บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ได้ยื่นขอจดทะเบียนหนังสือบริคณห์สนธิของ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ต่อกรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ โดยระบุวัตถุประสงค์การประกอบธุรกิจของ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ในข้อที่ ๑. ว่า บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ที่จะจดทะเบียนจัดตั้งเป็นนิติบุคคลต่างตัวนั้นจะประกอบธุรกิจหรือกิจการการเดินรถไฟชุมชน และดำเนินการอื่น ๆ ตามที่ได้สิทธิตามสัญญาสัมปทาน ซึ่งการประกอบธุรกิจดังกล่าวถือว่าเป็นการประกอบธุรกิจ “ขนส่งทางบก” ตามบัญชี ข หมวด ๕ ท้ายประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๘๑ ที่ห้ามมิให้คนต่างตัวหรือนิติบุคคลต่างตัวประกอบธุรกิจหรือกิจการนั้นในประเทศไทย เว้นแต่จะได้รับยกเว้นการบังคับใช้ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๘๑ หรือได้รับอนุญาตจากรัฐบาลให้ประกอบธุรกิจนั้นในประเทศไทยได้เป็นการเฉพาะกาล ตามหลักเกณฑ์ข้อ ๒ ของประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๘๑ ก่อน แต่นายกอร์ดอน วู กับพวกดังกล่าวกลับอ้างต่อกรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ ว่า บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ที่จะจดทะเบียนจัดตั้งขึ้นนั้นได้รับยกเว้นการบังคับใช้ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๘๑ ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๓๓ แล้ว ซึ่งนายกอร์ดอน วู กับพวกย่อมรู้หรือพึงจะรู้ได้อยู่แล้วว่าไม่เป็นความจริง การกระทำของนายกอร์ดอน วู กับพวกจึงเป็นการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ดังนั้น การรับจดทะเบียนจัดตั้ง บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ของนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัท กรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ ในกรณีนี้เมื่อวันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๓๓ จึงเป็นการกระทำที่ไม่ชอบด้วยประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๘๑ และไม่เป็นไปตามระเบียบสำนักงานทะเบียนห้างหุ้นส่วนบริษัทกลาง ว่าด้วยการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนและบริษัท พ.ศ. ๒๕๓๑ ข้อ ๒๙ อีกทั้งประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๘๑ ยังเป็นกฎหมายเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน จึงต้องถือว่าการจดทะเบียนจัดตั้ง บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด เมื่อวันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๓๓ เป็นโมฆะมาตั้งแต่แรก คือตั้งแต่วันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๓๓ ตามนัยของหลักเกณฑ์ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๕๑ เท่ากับว่า บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ไม่เคยมีสภาพเป็นนิติบุคคลที่จะมีอำนาจทำนิติกรรมใดได้ตามกฎหมาย ดังนั้น การกระทำใดๆ ของ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด รวมทั้งการลงนามในสัญญาสัมปทานโครงการโฮปเวลล์เมื่อวันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๓๓ และที่แก้ไขเพิ่มเติมจึงเป็นโมฆะ

อย่างไรก็ตาม ตามหลักกฎหมายแล้วแม้บริษัทที่จะจดทะเบียนจัดตั้งขึ้นใหม่จะมีสถานะในขณะที่จะจดทะเบียนจัดตั้งเป็นนิติบุคคลต่างตัวตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๘๑ ก็ตาม แต่นายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทฯ กรมทะเบียนการค้า ก็สามารถรับจดทะเบียนจัดตั้งบริษัทดังกล่าวขึ้นได้ หากแต่ว่าในขณะที่เริ่มแรกการจดทะเบียนจัดตั้งนั้น บริษัทดังกล่าวจะต้องไม่มีวัตถุประสงค์ในการประกอบธุรกิจหรือกิจการที่เป็นธุรกิจหรือกิจการที่ห้ามมิให้คนต่างตัวหรือนิติบุคคลต่างตัวประกอบธุรกิจหรือกิจการนั้นในประเทศไทยตามที่ระบุไว้ในบัญชี ก. ข. และ ค. ท้ายประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๘๑ ลงวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๑๕ (เว้นแต่จะมีหลักฐานว่าได้รับอนุญาตตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๘๑ ก่อนแล้ว) และหากต่อมาบริษัทดังกล่าวที่จดทะเบียนจัดตั้งเป็นนิติบุคคลต่างตัวโดยชอบด้วยกฎหมายไทยแล้วนั้น ประสงค์จะประกอบธุรกิจที่ห้ามไว้ตามบัญชี ก ข หรือ ค ท้ายประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๘๑ ลงวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๑๕ ก็สามารถจะกระทำได้โดยยื่นขออนุญาตประกอบธุรกิจหรือกิจการที่ห้ามไว้จากรัฐบาลไทยหรือจากอธิบดีกรมทะเบียนการค้าในขณะนั้นตามประเภทของธุรกิจตามหลักเกณฑ์ในประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๘๑ ลงวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๑๕ แล้วแต่กรณีในภายหลังต่อมาได้ ซึ่งหากเป็นธุรกิจ “ขนส่งทางบก” ที่ห้ามไว้ในบัญชี ข. หมวด ๕ ท้ายประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๘๑ ลงวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๑๕ ก็ยังสามารถยื่นขอรับการส่งเสริมการลงทุนจากคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนเพื่อประกอบธุรกิจที่ห้ามไว้ในบัญชี ข ท้ายประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๘๑ ลงวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๑๕ นั้นได้ ตามหลักเกณฑ์ของพระราชกฤษฎีกาอนุญาตให้คนต่างตัวที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนประกอบธุรกิจตามบัญชี ข. พ.ศ. ๒๕๑๖ และหลังจากที่ได้รับการส่งเสริม

การลงทุนแล้ว บริษัทซึ่งจดทะเบียนจัดตั้งเป็นนิติบุคคลต่างด้าวโดยถูกต้องตามกฎหมายไทยมาก่อนดังกล่าวนั้นก็สามารยยื่นขอหนังสือรับรองจากอธิบดีกรมทะเบียนการค้าในขณะนั้นเพื่อขอประกอบธุรกิจ “ขนส่งทางบก” ตามบัญชี ข. ท้ายประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๘๑ ลงวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๑๕ ที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนนั้นและสามารถจัดวัตถุประสงค์ในการประกอบธุรกิจหรือกิจการที่เป็นธุรกิจ “ขนส่งทางบก” ในวัตถุประสงค์ของบริษัทต่อไปได้ เช่นนี้จึงจะเป็นกระบวนการที่ถูกต้องตามกฎหมาย กล่าวโดยสรุปคือ การที่บริษัทที่เป็นนิติบุคคลต่างด้าวจะได้สิทธิตามพระราชกฤษฎีกาอนุญาตให้คนต่างด้าวที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนประกอบธุรกิจตามบัญชี ข. พ.ศ. ๒๕๑๖ ได้นั้น บริษัทที่เป็นนิติบุคคลต่างด้าวนั้นจะต้องมีสถานะเป็นนิติบุคคลต่างด้าวที่จดทะเบียนจัดตั้งโดยถูกต้องตามกฎหมายไทยมาก่อนแล้วเท่านั้น แต่หากบริษัทที่เป็นนิติบุคคลต่างด้าวนั้นไม่มีสถานะเป็นนิติบุคคลต่างด้าวที่จดทะเบียนถูกต้องตามกฎหมายไทยมาก่อนในขณะที่ยื่นขอรับการส่งเสริมการลงทุนแล้ว ก็ย่อมไม่อาจที่จะดำเนินการหรือได้สิทธิตามพระราชกฤษฎีกาอนุญาตให้คนต่างด้าวที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนประกอบธุรกิจตามบัญชี ข. พ.ศ. ๒๕๑๖ ได้ เพราะบริษัทหรือนิติบุคคลต่างด้าวดังกล่าวนั้นจดทะเบียนจัดตั้งบริษัทโดยไม่ถูกต้องตามกฎหมายไทยก่อนจึงไม่มีสภาพบุคคลตามกฎหมายที่จะยื่นขอรับการส่งเสริมการลงทุนได้ และคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนก็ไม่มีอำนาจที่จะอนุมัติหรืออนุญาตให้การส่งเสริมการลงทุนแก่บริษัทที่ไม่มีสภาพเป็นนิติบุคคลที่ถูกต้องตามกฎหมายไทยนั้นได้ และบริษัทต่างด้าวซึ่งไม่มีสภาพบุคคลตามกฎหมายไทยดังกล่าวก็ไม่มีสิทธิตามกฎหมายที่จะไปยื่นเรื่องขอรับหนังสือรับรองจากอธิบดีกรมทะเบียนการค้าในขณะนั้น เพื่อประกอบธุรกิจ “ขนส่งทางบก” ที่ต้องห้ามไว้ในบัญชี ข. ท้ายประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๘๑ ลงวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๑๕ ได้เช่นกัน

ในกรณีของ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด นั้น นายกอร์ดอน วู กับพวก ซึ่งเป็นผู้เริ่มก่อการจัดตั้งบริษัทดังกล่าว อ้างต่อกรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ ว่า บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ได้รับยกเว้นการบังคับใช้ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๘๑ ลงวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๑๕ ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๓๓ แล้ว โดยแนบสำเนาหนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ นร ๐๒๐๒/ว (ล) ๙๒๒๕ ลงวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๓๓ ประกอบคำขอจดทะเบียนจัดตั้ง บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ด้วย ซึ่งไม่เป็นความจริง เพราะมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๓๓ เป็นเรื่องของ บริษัท โฮปเวลล์ โฮลดิ้ง จำกัด (ฮ่องกง) เป็นการเฉพาะเท่านั้น ไม่อาจนำมาใช้กับกรณีใด ๆ ของ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ได้ และตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๓๓ นั้น ก็ไม่ได้เป็นมติที่อนุมัติยกเว้นหลักเกณฑ์การประกอบธุรกิจของคนต่างด้าวตาม ข้อ ๒ ของประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๘๑ ลงวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๑๕ ให้แก่ บริษัท โฮปเวลล์ โฮลดิ้ง จำกัด (ฮ่องกง) ด้วยเช่นกัน การที่ นายกอร์ดอน วู กับพวก ซึ่งเป็นผู้เริ่มก่อการจัดตั้ง บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด กล่าวอ้างอิงมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๓๓ ต่อเจ้าหน้าที่ของกรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ เช่นนั้นจึงเป็นความเท็จและไม่ชอบด้วยกฎหมาย

ตามปกติวิสัยของการปฏิบัติหน้าที่ราชการที่ถูกต้องแล้ว นายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทและเจ้าหน้าที่ของกรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ ที่เกี่ยวข้องกับการจดทะเบียนจัดตั้ง บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ก็พึงจะต้องตรวจสอบหรือสอบถามข้อเท็จจริงเกี่ยวกับมติคณะรัฐมนตรีวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๓๓ นั้น ไปยังสำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรีซึ่งเป็นหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องและรับผิดชอบเกี่ยวกับมติคณะรัฐมนตรีทั้งหมดและยังเป็นหน่วยงานราชการที่เป็นเจ้าของหนังสือแจ้งมติคณะรัฐมนตรี ที่ นร ๐๒๐๒/ว (ล) ๙๒๒๕ ลงวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๓๓ ที่นายกอร์ดอน วู กับพวกนำมาใช้อ้างอิง และยังมีหนังสือเวียนของสำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ นร ๐๒๐๕/ว.๔๓ ลงวันที่ ๘ มิถุนายน ๒๕๓๐ ที่แจ้งเวียนไปยังทุกส่วนราชการ รวมทั้งกรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ เกี่ยวกับการปฏิบัติในกรณีที่มีข้อสงสัยเกี่ยวกับมติคณะรัฐมนตรีว่าให้สอบถามมายังสำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรีตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดไว้ในหนังสือดังกล่าว แต่เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องของกรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ กลับไม่ปฏิบัติเช่นนั้น

แต่นำมติคณะรัฐมนตรีวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๓๓ ตามหนังสือสำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ นร ๐๒๐๒/ว (ล) ๙๒๒๕ ลงวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๓๓ (ภาคผนวก ข) มาวิเคราะห์ตีความเอาเองโดยไม่เคยสอบถามข้อเท็จจริงไปยังสำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรีเลยว่าคุณหมายที่ถูกต้องของมติคณะรัฐมนตรีวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๓๓ เป็นเช่นใด โดยในระหว่างเดือนสิงหาคมถึงเดือนตุลาคม ๒๕๓๓ เจ้าหน้าที่ของกรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ ที่เกี่ยวข้อง ได้หารือเป็นการภายในกันเองว่า บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ที่จะจัดตั้งขึ้นเป็นนิติบุคคลต่างด้าว นั้นได้รับสิทธิยกเว้นประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๘๑ ลงวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๑๕ ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๓๓ ตามที่นายกอร์ดอน วู กับพวกที่เป็นผู้เริ่มก่อการจัดตั้ง บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด กล่าวอ้างหรือไม่ ทั้ง ๆ ที่ในความเป็นจริงแล้ว เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเหล่านั้นพึงจะต้องทราบที่อยู่แล้วทั้งตามข้อกำหนดและจากประสบการณ์การทำงานราชการว่ามติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๓๓ ตามหนังสือสำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ นร ๐๒๐๒/ว (ล) ๙๒๒๕ ลงวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๓๓ เป็นมติที่เกี่ยวข้องเฉพาะกับบริษัท โฮปเวลล์ โฮลดิ้ง จำกัด (ฮ่องกง) เท่านั้น ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับใด ๆ กับบริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด และไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจดทะเบียนจัดตั้ง บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด เลย นายกอร์ดอน วู กับพวกจึงไม่อาจนำมติคณะรัฐมนตรีวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๓๓ ดังกล่าวนั้นมาใช้ อ้างอิง เพื่อประโยชน์ใด ๆ ให้แก่ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด หรือเพื่อการจดทะเบียนจัดตั้ง บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ได้ นอกจากนั้น กรณีนี้ก็ยังคงอยู่ในวิสัยที่เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเหล่านั้นจะรู้หรือพึงจะรู้ได้ว่ามติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๓๓ ดังกล่าวนั้น ไม่ได้เป็นมติที่อนุวัติหรืออนุญาตให้ยกเว้นการบังคับใช้ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๘๑ ลงวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๑๕ ให้ทั้งแก่ บริษัท โฮปเวลล์ โฮลดิ้ง จำกัด (ฮ่องกง) และ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด แต่อย่างใด แต่นางพิมลวรรณ คชเดช เจ้าหน้าที่วิเคราะห์งานทะเบียนการค้า ๖ ของกรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ ในขณะนั้น เป็นผู้วิเคราะห์ตีความมติคณะรัฐมนตรีวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๓๓ เอื้อประโยชน์ให้แก่ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ว่าบริษัทดังกล่าวได้รับยกเว้นการบังคับใช้ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๘๑ ลงวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๑๕ ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๓๓ จริง ทั้ง ๆ ที่นางพิมลวรรณฯ และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทั้งหมดอยู่ในวิสัยที่จะทราบได้ที่อยู่แล้วว่ามติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๓๓ นั้นไม่เกี่ยวข้องกับ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด และไม่ได้อนุวัติให้ทั้ง บริษัท โฮปเวลล์ โฮลดิ้ง จำกัด (ฮ่องกง) และ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ได้รับยกเว้นประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๘๑ ลงวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๑๕ แต่อย่างใด นางพิมลวรรณฯ และกรมทะเบียนการค้า จึงไม่อาจนำมติคณะรัฐมนตรีวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๓๓ มาใช้เป็นหลักฐานประกอบการรับจดทะเบียนจัดตั้งบริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ได้ การที่นางพิมลวรรณฯ กลับนำมติคณะรัฐมนตรีวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๓๓ มาใช้ทำความเห็นเอื้อประโยชน์ให้ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด จนนำไปสู่การรับจดทะเบียนจัดตั้ง บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ของนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทฯ กรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ เมื่อวันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๓๓ เป็นเหตุให้เข้าใจกันว่า บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด มีสถานะเป็นนิติบุคคลต่างด้าวตามกฎหมายไทยและมีสิทธิตามกฎหมายที่จะลงนามในสัญญาสัมปทานโครงการโฮปเวลล์เมื่อวันที่ ๙ พฤศจิกายน ๒๕๓๓ ได้ ทั้ง ๆ ที่ในความเป็นจริงไม่เป็นเช่นนั้น การรับจดทะเบียนจัดตั้ง บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ของนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัท กรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ เมื่อวันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๓๓ จึงเป็นการกระทำที่มีชอบด้วยกฎหมาย

๔.๑.๕ การลงนามในสัญญาสัมปทานโครงการโฮปเวลล์ของกระทรวงคมนาคม การรถไฟแห่งประเทศไทย และ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด เป็นการกระทำที่ไม่มีอำนาจ ไม่ชอบด้วยกฎหมาย และมีผลเป็นโมฆะมาตั้งแต่วันลงนามในสัญญาเมื่อวันที่ ๙ พฤศจิกายน ๒๕๓๓

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมในขณะนั้น มีหนังสือ ที่ คค. ๐๒๐๗/๑๕๒๒๔ ลงวันที่ ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๓๓ รายงานการลงนามในสัญญาสัมปทานโครงการโฮปเวลล์ของ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด เมื่อวันที่ ๙ พฤศจิกายน ๒๕๓๓ ให้นายกรัฐมนตรีและคณะรัฐมนตรีทราบเมื่อวันที่ ๔

ธันวาคม ๒๕๓๓ แต่มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๓๓ อนุมัติให้กระทรวงคมนาคมลงนามในสัญญาสัมปทานโครงการโฮปเวลล์กับ บริษัท โฮปเวลล์ โฮลดิ้ง จำกัด (ฮ่องกง) แทนรัฐบาล แต่ทั้งนี้สัญญาสัมปทานโครงการโฮปเวลล์ที่จะลงนามกันนั้นจะต้องผ่านการตรวจแก้ไขจากกรมอัยการก่อน (ปัจจุบันคือสำนักงานอัยการสูงสุด) แต่ปรากฏว่า บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด (ซึ่งเป็นคนละนิติบุคคลกันกับบริษัท โฮปเวลล์ โฮลดิ้ง จำกัด (ฮ่องกง)) กลับเป็นผู้ที่จะลงนามในสัญญาสัมปทานโครงการโฮปเวลล์แทน บริษัท โฮปเวลล์ โฮลดิ้ง จำกัด (ฮ่องกง) กรมอัยการจึงท้วงติงเรื่องนี้เป็นประเด็นข้อแรกและขอให้ บริษัท โฮปเวลล์ โฮลดิ้ง จำกัด (ฮ่องกง) เข้ามาผูกพันในสัญญาร่วมด้วย หรืออย่างน้อยที่สุดควรให้เป็นผู้ค้ำประกันด้วย ซึ่งแสดงให้เห็นว่ากรมอัยการได้เห็นแล้วว่า บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด มิใช่บริษัทที่ได้รับอนุมัติจากคณะรัฐมนตรีให้เป็นผู้ดำเนินโครงการโฮปเวลล์และไม่มีสิทธิลงนามในสัญญาสัมปทานโครงการโฮปเวลล์ได้ด้วยตนเอง นอกจากนี้ กรมอัยการในขณะนั้นยังท้วงติงให้แก้ไขข้อตกลงในสัญญาสัมปทานอีก ๓ ข้อ ที่ล้วนเป็นประโยชน์ต่อรัฐและประชาชน กล่าวคือ

๑) ตามสัญญาสัมปทาน ข้อ ๒๕.๒ (ง) ซึ่งระบุถึงเหตุที่บริษัทฯ อาจขอปรับค่าผ่านทางหรือค่าโดยสารรถไฟชุมชน จากเหตุที่ส่วนราชการก่อสร้างหรือเพิ่มช่องทางจราจรหรือเส้นทางการเดินรถไฟอันเป็นการแข่งขันกับเส้นทางสัมปทานนั้น ในกรณีนี้กรมอัยการเห็นว่า บริษัทผู้รับสัมปทานมีรายได้จากการจัดหาผลประโยชน์ในที่ดินการรถไฟฯ นอกเหนือจากรายได้ค่าผ่านทางและค่าโดยสารรถไฟชุมชน จึงสมควรต่อรองเพื่อตัดเงื่อนไขนี้ออก

๒) ตามสัญญาสัมปทาน ข้อ ๖.๗ น่าจะมีหน่วยงานอื่นร่วมเป็นคณะที่ปรึกษาด้วย เช่น ผู้แทนจากกระทรวงการคลัง หรือสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน เป็นต้น

๓) น่าจะพิจารณาทบทวนเพื่อปรับปรุงจรรยาบรรณทางเศรษฐกิจตามภาคผนวก ข ของสัญญาสัมปทาน ให้ใกล้เคียงกับสถานการณ์ในขณะลงนามในสัญญา โดยมีให้กระทบกระเทือนต่อผลประโยชน์ของการรถไฟแห่งประเทศไทย

อย่างไรก็ตาม กระทรวงคมนาคมกลับปฏิเสธที่จะแก้ไขสัญญาสัมปทานโครงการโฮปเวลล์ตามข้อท้วงติงต่าง ๆ ดังกล่าวของกรมอัยการ โดยเฉพาะเรื่องการที่จะให้ บริษัท โฮปเวลล์ โฮลดิ้ง จำกัด (ฮ่องกง) ร่วมลงนามค้ำประกัน บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด จึงเท่ากับว่าสัญญาสัมปทานโครงการโฮปเวลล์ที่นำไปใช้ลงนามโดยกระทรวงคมนาคมเมื่อวันที่ ๙ พฤศจิกายน ๒๕๓๓ นั้น มิได้มีการแก้ไขตามข้อท้วงติงของกรมอัยการตามมติคณะรัฐมนตรี แต่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมในขณะนั้นกลับรายงานต่อคณะรัฐมนตรีให้ทราบถึงการลงนามในสัญญาสัมปทานโครงการโฮปเวลล์ว่า บริษัท โฮปเวลล์ โฮลดิ้ง จำกัด (ฮ่องกง) ยอมรับการแก้ไขของกรมอัยการเกือบทั้งหมดแล้วยกเว้นเพียงบางประเด็นปลีกย่อย ซึ่งไม่ตรงตามความเป็นจริง จึงต้องถือว่ากระทรวงคมนาคมลงนามในสัญญาสัมปทานโครงการโฮปเวลล์แทนรัฐบาลโดยไม่มีอำนาจกระทำได้ เพราะไม่ปฏิบัติให้เป็นไปตามมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าว ดังนั้น สัญญาสัมปทานโครงการโฮปเวลล์ที่ลงนามโดยกระทรวงคมนาคมเมื่อวันที่ ๙ พฤศจิกายน ๒๕๓๓ จึงเป็นโมฆะไม่มีผลผูกพันคู่สัญญาและไม่อาจนำมาใช้ฟ้องร้องกันได้ แม้ว่าคณะรัฐมนตรีจะรับทราบการลงนามในสัญญาสัมปทานโครงการโฮปเวลล์ดังกล่าวตามรายงานของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมเมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๓๓ ก็ไม่อาจทำให้สัญญาสัมปทานโครงการโฮปเวลล์ที่เป็นโมฆะไปแล้วกลับมาเป็นสัญญาที่ถูกต้องมีผลผูกพันกันได้

นอกจากนั้น ยังปรากฏด้วยว่าการรถไฟแห่งประเทศไทยได้ลงนามในสัญญาสัมปทานโครงการโฮปเวลล์แทนรัฐบาลร่วมกับกระทรวงคมนาคม โดยไม่มีมติคณะรัฐมนตรีอนุมัติให้ดำเนินการได้มาก่อนแต่อย่างใด แต่เป็นการที่การรถไฟแห่งประเทศไทยดำเนินการไปเองโดยพลการตามมติคณะกรรมการรถไฟแห่งประเทศไทย ครั้งที่ ๑๔/๒๕๓๓ เมื่อวันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๓๓ ทั้ง ๆ ที่คณะกรรมการรถไฟแห่งประเทศไทยไม่มีอำนาจจะมีมติให้การรถไฟแห่งประเทศไทยลงนามในสัญญาหรือเอกสารใด ๆ หรือกระทำการใดแทนรัฐบาลได้เอง การที่การรถไฟแห่งประเทศไทยลงนามในสัญญาสัมปทานโครงการโฮปเวลล์เองโดยพลการโดยไม่ได้รับอนุมัติหรืออนุญาตจากคณะรัฐมนตรีก่อนนั้น จึงต้องถือว่าเป็นการลงนามที่ไม่ชอบและทำให้สัญญาสัมปทาน

โครงการโฮปเวลล์เป็นโมฆะไม่มีผลผูกพันตามกฎหมาย และไม่อาจนำมาใช้ฟ้องกระทรวงคมนาคมหรือการรถไฟแห่งประเทศไทยได้

๔.๑.๖ การปฏิบัติผิดสัญญาสัมปทานโครงการโฮปเวลล์ของ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด และการดำเนินการบอกเลิกสัญญาสัมปทานโครงการโฮปเวลล์

นอกจากประเด็นเรื่องสัญญาสัมปทานเป็นโมฆะแล้ว ยังปรากฏว่าหลังจากลงนามในสัญญาสัมปทานเมื่อวันที่ ๙ พฤศจิกายน ๒๕๓๓ แล้วนั้น บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ยังดำเนินการตามสัญญาอย่างล่าช้า ทั้ง ๆ ที่คณะรัฐมนตรีทุกชุดมีมติสนับสนุนและจัดให้มีการช่วยเหลือและผ่อนผันเงื่อนไขต่าง ๆ ให้ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ตลอดมา โดยในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๓๕ คณะรัฐมนตรีได้เร่งรัดให้มีการก่อสร้างโดยเร็ว ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๓๘ ก็ได้มีการแต่งตั้งคณะทำงานด้านกฎหมายขึ้นมาเพื่อตรวจสอบการดำเนินโครงการโฮปเวลล์ แต่ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ก็ยังคงทำงานไปด้วยความล่าช้ามาก สุดท้ายคณะรัฐมนตรีจึงมีมติเมื่อวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๔๐ เห็นชอบให้บอกเลิกสัญญาสัมปทานโครงการโฮปเวลล์ตามเงื่อนไขของสัญญาสัมปทานโครงการโฮปเวลล์ข้อ ๒๗ โดยเหตุผลว่า บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ปฏิบัติผิดสัญญาสัมปทาน กระทรวงคมนาคมจึงมีคำสั่ง ที่ ๓๑๑/๒๕๔๐ ลงวันที่ ๑๓ ตุลาคม ๒๕๔๐ แต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาดำเนินการบอกเลิกสัญญาสัมปทานโครงการโฮปเวลล์ (คณะกรรมการดำเนินการบอกเลิกสัญญา) ขึ้นมาเพื่อดำเนินการบอกเลิกสัญญาสัมปทานโครงการโฮปเวลล์กับ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ตามขั้นตอนของสัญญาสัมปทานฯ โดยในการประชุมคณะกรรมการชุดนี้ ครั้งที่ ๑/๒๕๔๐ ถึง ครั้งที่ ๔/๒๕๔๐ มีความเห็นว่าการบอกเลิกสัญญาสัมปทานโครงการโฮปเวลล์ ตามเงื่อนไขสัญญาข้อ ๒๗ จะทำให้รัฐได้ประโยชน์ และจะทำให้ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ไม่มีสิทธิเรียกร้องเงินหรือค่าเสียหายใด ๆ จากรัฐ โดยมีการดำเนินการตามแนวทางนี้เรื่อยมา จนกระทั่งมีการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลเมื่อวันที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๕๔๐

๔.๑.๗ เหตุผลในการบอกเลิกสัญญาสัมปทานโครงการโฮปเวลล์กับ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ถูกเปลี่ยนแปลงจนเป็นเหตุให้ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ใช้เป็นเหตุตามกฎหมายในการเรียกเงินจากภาครัฐ

หลังจากมีการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลเมื่อวันที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ นั้น คณะกรรมการดำเนินการบอกเลิกสัญญาฯ ได้ดำเนินการเสร็จสิ้นถึงขั้นที่จะออกหนังสือบอกเลิกสัญญาด้วยเหตุผิดสัญญาสัมปทานโครงการโฮปเวลล์ ไปยัง บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ตามมติคณะรัฐมนตรีที่มีแต่เดิมได้แล้ว กรรมการและเลขานุการคณะกรรมการดำเนินการบอกเลิกสัญญาฯ จึงมีบันทึกข้อความของสำนักนโยบายและแผนฯ กระทรวงคมนาคม ส่วนติดตามและประเมินผล ด่วนที่สุด ที่ คค ๐๒๐๘.๓/สนพ.๐๐๓๑๐๘ ลงวันที่ ๑๙ ธันวาคม ๒๕๔๐ เสนอร่างหนังสือบอกเลิกสัญญาสัมปทานฯ ต่อปลัดกระทรวงคมนาคม เพื่อเสนอรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมในขณะนั้นที่เพิ่งจะมารับหน้าที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมในรัฐบาลที่เข้ามาใหม่ เพื่อพิจารณานำเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณามีมติต่อไปเช่นที่เคยปฏิบัติมา โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมที่เพิ่งจะมารับหน้าที่ในขณะนั้นก็ได้เสนอเรื่องการบอกเลิกสัญญากับ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ด้วยเหตุที่บริษัทดังกล่าวปฏิบัติผิดสัญญาต่อคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๔๐ ซึ่งคณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบให้บอกเลิกสัญญาสัมปทานโครงการโฮปเวลล์ กับ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด และเห็นชอบร่างหนังสือบอกเลิกสัญญาสัมปทานโครงการโฮปเวลล์ ด้วยเหตุที่ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ปฏิบัติผิดสัญญา รายละเอียดตามหนังสือแจ้งมติคณะรัฐมนตรีของสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมที่ นร ๐๒๐๕/๑๘๘๓๑ ลงวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๔๐

อย่างไรก็ตาม ในระหว่างที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมในขณะนั้นเสนอเรื่องการบอกเลิกสัญญากับ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ไปให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาตามระเบียบวาระการประชุมคณะรัฐมนตรีวันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๔๐ นั้น ปรากฏว่าในช่วงระหว่างวันที่ ๒๒ ถึงวันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๔๐ มีข้อเท็จจริงว่าพนักงานอัยการที่เป็นหนึ่งในคณะกรรมการพิจารณาดำเนินการบอกเลิกสัญญาสัมปทาน

โครงการโฮปเวลล์ แจ้งด้วยวาจาทางโทรศัพท์มายัง นายทวีศักดิ์ กองแพง นิติกร ๙ ของกระทรวงคมนาคม ซึ่งทำหน้าที่เป็นเลขานุการของคณะกรรมการดำเนินการบอกเลิกสัญญาฯ ว่าขอให้เปลี่ยนเหตุแห่งการบอกเลิกสัญญากับบริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด จากเหตุปฏิบัติผิดสัญญาเป็นเหตุตามหลักเกณฑ์ของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งการกระทำดังกล่าวนี้ไม่ใช่วิธีปฏิบัติงานและปฏิบัติราชการที่ถูกต้อง แต่นายทวีศักดิ์ฯ ได้แจ้งให้รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคมในขณะนั้นทราบแทนที่จะแจ้งต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม จนนำไปสู่การประชุมดำเนินการของรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคมในขณะนั้นให้เปลี่ยนเหตุการบอกเลิกสัญญากับ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ใหม่ มาเป็นเหตุตามหลักเกณฑ์ของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ แล้วนำเสนอให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาถ้อยคำเดิมของคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๔๐ อีกครั้ง เมื่อวันที่ ๒๐ มกราคม ๒๕๔๑ โดยให้กระทรวงคมนาคมบอกเลิกสัญญากับ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ด้วยเหตุตามหลักเกณฑ์ของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ จึงทำให้ต้องมีการแก้ไขหนังสือบอกเลิกสัญญาสัมปทานโครงการโฮปเวลล์ใหม่ แล้วส่งหนังสือบอกเลิกสัญญาสัมปทานฯ ที่แก้ไขใหม่นั้นไปยัง บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด เมื่อวันที่ ๒๗ มกราคม ๒๕๔๑ อันเป็นเหตุให้ เกิดสิทธิเรียกร้องตามกฎหมายแก่ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด จนทำให้ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ใช้เป็นข้ออ้างในการเสนอข้อพิพาทต่ออนุญาโตตุลาการและศาลปกครองเพื่อเรียกร้องเงินจากกระทรวงคมนาคมและการรถไฟแห่งประเทศไทยในเวลาต่อมา ปรากฏตามบันทึกข้อความของสำนักนโยบายและแผนฯ กระทรวงคมนาคม ส่วนติดตามและประเมินผล ด่วนที่สุด ที่ คค ๐๒๐๘.๓/สนพ.๐๐๓๑๒๓ ลงวันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๔๐ เรื่อง บอกเลิกสัญญาสัมปทานฯ ที่เสนอต่อปลัดกระทรวงคมนาคม ว่า

“ฝ่ายเลขานุการฯ ได้รับแจ้งทางโทรศัพท์ เมื่อวันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๔๐ จากผู้แทนอัยการสูงสุดว่า ตามร่างหนังสือบอกเลิกสัญญาฯ ตามที่ได้เสนอไป เมื่อวันที่ ๑๙ ธันวาคม ๒๕๔๐ เป็นรูปแบบของการบอกเลิกตามนัยสัมปทาน ข้อ ๒๗ แต่จากการที่ได้มีการประชุมหารือร่วมกันระหว่างรัฐมนตรีช่วยว่าการคมนาคมกับคณะกรรมการพิจารณาดำเนินการบอกเลิกสัมปทาน ได้มีข้อยุติให้ควรบอกเลิกสัญญาตามหลักการของกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ตามปกติ”

ด้วยเหตุดังกล่าว รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคมในขณะนั้นจึงมีการประชุมหารือในเรื่องดังกล่าวแล้วเสนอให้กระทรวงคมนาคมแจ้งให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาทบทวนมติคณะรัฐมนตรีเดิมเมื่อวันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๔๐ ใหม่ ทำให้ต่อมากระทรวงคมนาคมจึงมีหนังสือด่วนที่สุด ที่ คค. ๐๒๐๘.๓/๑๔๗ ลงวันที่ ๘ มกราคม ๒๕๔๑ ถึง เลขาธิการคณะรัฐมนตรี ขอให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาแก้ไขมติคณะรัฐมนตรีวันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๔๐ ใหม่ เป็นดังนี้

“เห็นชอบบอกเลิกสัญญาสัมปทานโครงการระบบขนส่งทางรถไฟและถนนยกระดับในกรุงเทพมหานคร และการใช้ประโยชน์จากที่ดินของการรถไฟแห่งประเทศไทย กับ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ตามกระบวนการของกฎหมายต่อไปด้วย”

ต่อมาคณะรัฐมนตรีประชุมมีมติเมื่อวันที่ ๒๐ มกราคม ๒๕๔๑ ยกเลิกมติเดิมเมื่อวันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๔๐ ที่ให้บอกเลิกสัญญาสัมปทานโครงการโฮปเวลล์กับ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด เพราะเหตุที่บริษัทดังกล่าวปฏิบัติผิดสัญญามาเป็นเหตุตามกระบวนการของกฎหมายตามหลักการของกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีจึงมีหนังสือ ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๒๐๕/๖๘๙ ลงวันที่ ๒๑ มกราคม ๒๕๔๑ ถึง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม แจ้งให้ทราบมติคณะรัฐมนตรีวันที่ ๒๐ มกราคม ๒๕๔๑ ต่อมากระทรวงคมนาคมจึงมีหนังสือกระทรวงคมนาคม ที่ คค. ๐๒๐๘.๓/๘๔๑ ลงวันที่ ๒๗ มกราคม ๒๕๔๑ ถึง กรรมการผู้จัดการ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด เพื่อบอกเลิกสัญญาสัมปทานโครงการโฮปเวลล์ ฉบับลงวันที่ ๙ พฤศจิกายน ๒๕๓๓ และฉบับแก้ไขเพิ่มเติมลงวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๓๔

๔.๑.๘ ผลทางกฎหมายระหว่างการบอกเลิกสัญญาสัมปทานด้วยเหตุที่ บริษัท โสปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ปฏิบัติผิดสัญญา กับการบอกเลิกสัญญาตามกระบวนการของกฎหมายตามหลักเกณฑ์ของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ตามหลักเกณฑ์ในมาตรา ๓๙๑ ของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่เป็นผลของการบอกเลิกสัญญาสัมปทานกับ บริษัท โสปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ตามกระบวนการของกฎหมายแทนเหตุจากการปฏิบัติผิดสัญญานั้น ส่งผลให้คู่สัญญาทั้งสองฝ่ายกลับคืนสู่สถานะเดิมโดยไม่มีประเด็นเรื่องการปฏิบัติผิดสัญญา กล่าวคือ ผลประโยชน์ใดที่ภาครัฐได้รับจาก บริษัท โสปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ก็จะต้องส่งคืนแก่บริษัท โสปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ทั้งหมด และในทางกลับกัน ผลประโยชน์ใดที่ บริษัท โสปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ได้รับไปจากภาครัฐก็จะต้องส่งคืนภาครัฐทั้งหมดเช่นกัน จึงถือได้ว่าเป็นการทำให้บริษัท โสปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด กลับมามีสิทธิเรียกร้องจากภาครัฐ ในขณะที่ภาครัฐอาจไม่สามารถใช้สิทธิเรียกค่าเสียหายจากการปฏิบัติผิดสัญญาจาก บริษัท โสปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ได้ ดังนั้นกระทรวงคมนาคมและการรถไฟแห่งประเทศไทย จะต้องคืนเงินประกันและเงินอื่น ๆ รวมทั้งเงินค่าใช้จ่ายในโครงการโสปเวลล์ที่ บริษัท โสปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ใช้จ่ายไปทั้งหมดแก่ บริษัท โสปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด

ต่อมาวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๔๗ บริษัท โสปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด จึงอาศัยสิทธิตามการบอกเลิกสัญญาสัมปทานที่แก้ไขใหม่ตามมติคณะรัฐมนตรีวันที่ ๒๐ มกราคม ๒๕๔๑ ยื่นเสนอข้อพิพาทกับกระทรวงคมนาคมและการรถไฟแห่งประเทศไทยต่ออนุญาโตตุลาการ เพื่อเรียกเงินประกันและเงินอื่น ๆ รวมทั้งเงินค่าใช้จ่ายในโครงการโสปเวลล์คืนจากกระทรวงคมนาคมและการรถไฟแห่งประเทศไทย เป็นเงินรวมทั้งสิ้นกว่าหนึ่งหมื่นล้านบาท โดยอ้างเหตุว่าเมื่อคู่สัญญาทั้งสองฝ่ายไม่ประสงค์จะผูกพันและปฏิบัติการตามสัญญาสัมปทานโครงการโสปเวลล์กันต่อไปตามหลักเกณฑ์ของกฎหมาย โดยกระทรวงคมนาคมและการรถไฟแห่งประเทศไทยได้บอกเลิกสัญญาสัมปทานตามหลักเกณฑ์ของกฎหมาย และ บริษัท โสปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ก็มีได้เข้าไปดำเนินการก่อสร้างตามสัญญาสัมปทานแล้วด้วย จึงถือว่าสัญญาสัมปทานเป็นอันเลิกกัน ซึ่งส่งผลให้คู่สัญญาทั้งสองฝ่ายต้องกลับคืนสู่สถานะเดิม ตามหลักเกณฑ์ในมาตรา ๓๙๑ ของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ดังนั้น กระทรวงคมนาคมและการรถไฟแห่งประเทศไทย จะต้องคืนเงินประกันและเงินอื่น ๆ รวมทั้งเงินค่าใช้จ่ายในโครงการโสปเวลล์ที่ บริษัท โสปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ใช้จ่ายไปทั้งหมดแก่ บริษัท โสปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ซึ่งกระทรวงคมนาคมและการรถไฟแห่งประเทศไทยไม่เห็นพ้องด้วย

การเปลี่ยนแปลงเหตุแห่งการบอกเลิกสัญญาตามมติคณะรัฐมนตรีวันที่ ๒๐ มกราคม ๒๕๔๑ จึงเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ บริษัท โสปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด กลับมามีสิทธิเรียกร้องตามกฎหมายจากรัฐ

๔.๑.๙ การยื่นเสนอข้อพิพาทต่ออนุญาโตตุลาการของ บริษัท โสปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด เป็นการใช้สิทธิเมื่อขาดอายุความแล้ว

หลังจากที่กระทรวงคมนาคมและการรถไฟแห่งประเทศไทยบอกเลิกสัญญากับ บริษัท โสปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด เมื่อวันที่ ๒๗ มกราคม ๒๕๔๑ แล้ว บริษัท โสปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ได้ยื่นคำเสนอข้อพิพาทต่ออนุญาโตตุลาการเมื่อวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๔๗ เป็นเวลาเกินกว่า ๑ ปี นับแต่วันที่ บริษัท โสปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด รู้หรือพึงจะรู้เหตุแห่งการฟ้องคดีแล้ว เนื่องจากสัญญาสัมปทานเป็นสัญญาทางปกครองตามมาตรา ๙ วรรคหนึ่ง (๔) แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ จึงต้องใช้อายุความทางปกครองมาเป็นหลักเกณฑ์ในการพิจารณาอายุความที่อนุญาโตตุลาการจะมีอำนาจรับคำเสนอข้อพิพาทของ บริษัท โสปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ไว้พิจารณาชี้ขาดได้ ซึ่งตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๕๑ ที่ใช้บังคับอยู่ ณ พ.ศ. ๒๕๔๗ กำหนดให้มีอายุความ ๑ ปี นับแต่วันรู้หรือควรรู้เหตุแห่งการฟ้องคดี แต่ไม่เกิน ๑๐ ปี นับแต่วันที่มีเหตุแห่งการฟ้องคดี ซึ่งกรณีนี้กระทรวงคมนาคมและการรถไฟแห่งประเทศไทยมีหนังสือบอกเลิกสัญญาสัมปทาน

โครงการโฮปเวลล์ไปยัง บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด เมื่อวันที่ ๒๗ มกราคม ๒๕๔๑ จึงต้องถือว่าเป็นวันที่ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด รู้หรือควรรู้เหตุแห่งการฟ้องคดีมาตั้งแต่วันที่ ๒๗ มกราคม ๒๕๔๑ ซึ่ง บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด จะต้องยื่นคำเสนอข้อพิพาทต่ออนุญาโตตุลาการภายใน ๑ ปีนับแต่วันที่ ๒๗ มกราคม ๒๕๔๑ แต่ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ยื่นคำเสนอข้อพิพาทต่ออนุญาโตตุลาการ เมื่อวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๔๗ เกินกว่า ๑ ปี นับแต่วันรู้หรือควรรู้เหตุแห่งการฟ้องคดี อนุญาโตตุลาการจึงไม่มีอำนาจรับคำเสนอข้อพิพาทของ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ไว้พิจารณาชี้ขาดได้ และไม่อาจนำอายุความ ๑๐ ปี นับแต่วันที่มีเหตุแห่งการฟ้องคดีมาใช้ในกรณีนี้ได้ เพราะการใช้อายุความ ๑๐ ปีนั้นจะต้องเป็นกรณีที่ไม่รู้หรือไม่ควรรู้เหตุแห่งการฟ้องคดีมาก่อน และสัญญาที่พิพาทในกรณีนี้เป็นสัญญาทางปกครองไม่ใช่สัญญาทางแพ่งที่จะนำอายุความทางแพ่งมาใช้ได้เช่นกัน ทั้งนี้ อนุญาโตตุลาการแยกสำนวนคำเสนอข้อพิพาทของกระทรวงคมนาคมและการรถไฟแห่งประเทศไทยกับของบริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด เป็น ๒ สำนวน คือ ข้อพิพาทหมายเลขดำที่ ๑๑๙/๒๕๔๗ กับ ข้อพิพาทหมายเลขดำที่ ๔๔/๒๕๕๑

คณะอนุญาโตตุลาการมีคำชี้ขาดข้อพิพาทหมายเลขดำที่ ๑๑๙/๒๕๔๗ หมายเลขแดงที่ ๖๔/๒๕๕๑ วันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๕๑ และข้อพิพาทหมายเลขดำที่ ๔๔/๒๕๕๑ หมายเลขแดงที่ ๗๐/๒๕๕๑ วันที่ ๑๕ ตุลาคม ๒๕๕๑ โดยวินิจฉัยชี้ขาดว่ากรณีนี้ใช้อายุความ ๑๐ ปี อนุญาโตตุลาการจึงมีอำนาจรับคำเสนอข้อพิพาทของ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ไว้พิจารณาชี้ขาดได้ เสร็จแล้วคณะอนุญาโตตุลาการก็ชี้ขาดในสำนวนจำนวนเงินค่าใช้จ่ายในโครงการโฮปเวลล์ที่ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด เรียกร้องมาเป็นเงินจำนวนประมาณ ๑๔,๗๐๐ ล้านบาท ว่าเป็นเงินที่กระทรวงคมนาคมและการรถไฟแห่งประเทศไทยชำระเงินดังกล่าวให้ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด เป็นเงินทั้งสิ้น ๙,๐๐๐ ล้านบาท โดยไม่ปรากฏว่ามีการคิดคำนวณจำนวนเงินดังกล่าวจากยอดเงินตามใบเสร็จรับเงินที่ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด อ้างอิงและนำมายื่นต่ออนุญาโตตุลาการตามที่ฟังจะต้องกระทำ และปรากฏว่าไม่มีการกำหนดประเด็นข้อพิพาทเพื่อให้คู่กรณีทั้งสองฝ่ายนำพยานหลักฐานมาแสดงและโต้แย้งพยานหลักฐานระหว่างกันตามที่ฟังต้องกระทำตามแนวทางการพิจารณาคดีแพ่งที่เป็นแนวทางในการพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการ ที่อนุญาโตตุลาการฟังจะต้องให้คู่กรณีมีโอกาสนำสืบพิสูจน์พยานหลักฐานและข้ออ้างและข้อเถียงของแต่ละฝ่ายในเรื่องดังกล่าวก่อนแล้วอนุญาโตตุลาการจึงนำพยานหลักฐานและข้ออ้างข้อเถียงนั้นมาพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาด ทั้งๆ ที่เป็นประเด็นสำคัญของข้อพิพาท ทำให้ไม่มีการสืบพยานหรือโต้แย้งพยานหลักฐานในกรณีนี้ในระหว่างคู่กรณีทั้งสองฝ่าย

๔.๑.๑๐ การชี้ขาดเรื่องอายุความของศาลปกครองกลาง

หลังจากมีคำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการ ข้อพิพาทหมายเลขดำที่ ๑๑๙/๒๕๔๗ หมายเลขแดงที่ ๖๔/๒๕๕๑ วันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๕๑ และคำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการ ข้อพิพาทหมายเลขดำที่ ๔๔/๒๕๕๑ หมายเลขแดงที่ ๗๐/๒๕๕๑ วันที่ ๑๕ ตุลาคม ๒๕๕๑ กระทรวงคมนาคมและการรถไฟแห่งประเทศไทย จึงมอบหมายให้พนักงานอัยการดำเนินการฟ้องขอเพิกถอนคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการทั้งสองเรื่อง ส่วน บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ก็ได้ยื่นคำฟ้องต่อศาลปกครองกลางเพื่อขอให้บังคับตามคำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการ ตามคดีหมายเลขดำที่ ๑๓๗๙/๒๕๕๒ ศาลปกครองกลางสั่งรวมทั้งสามสำนวนพิจารณาดำเนินการ ต่อมาเมื่อคำพิพากษาของศาลปกครองกลางปี ๒๕๕๗ ว่า

“การชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการไม่ชอบเพราะบริษัทมีการยื่นคำเสนอข้อพิพาทเกินระยะเวลาที่กำหนดใช้ในพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒”

การพิจารณาชั้นศาลปกครองกลางมีประเด็นข้อพิพาทสำคัญที่ต้องพิจารณาคือ การที่บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ยื่นเสนอข้อพิพาทต่ออนุญาโตตุลาการเมื่อวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๔๗ นั้นเป็นการใช้สิทธิภายในกำหนดอายุความหรือไม่ เพราะหากล่วงเลยกำหนดระยะเวลาอายุความแล้วอนุญาโตตุลาการก็ไม่มีอำนาจรับคำเสนอข้อพิพาทของ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ไว้พิจารณาชี้ขาดได้ ดังนั้น ประเด็นแห่งคดีที่ศาลปกครองกลางจะต้องพิจารณาวินิจฉัยในเรื่องอายุความนี้ จึงเป็นประเด็นอายุความใน

ขั้นตอนและในเวลาที บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ยื่นคำเสนอข้อพิพาทต่ออนุญาโตตุลาการ เมื่อวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๔๗ นั้น ยังอยู่ในระยะเวลาอายุความหรือไม่ มิใช่ประเด็นว่ากระทรวงคมนาคมและการรถไฟแห่งประเทศไทย หรือบริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ยื่นคำฟ้องของตนต่อศาลปกครองกลางในกำหนดอายุความหรือไม่ ดังนั้น ศาลปกครองกลางจึงต้องนำอายุความที่บังคับใช้อยู่ในช่วงเวลาที่ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ยื่นเสนอข้อพิพาทต่ออนุญาโตตุลาการ เมื่อวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๔๗ มาเป็นหลักในการพิจารณาเท่านั้น

ประเด็นต่อไปคืออายุความที่ศาลปกครองกลางจะต้องนำมาใช้พิจารณาในประเด็นนี้คืออายุความคดีแพ่งหรืออายุความคดีปกครอง ทั้งนี้ สัญญาที่พิพาทกันในกรณีนี้เป็น “สัญญาสัมปทาน” จึงเป็นสัญญาทางปกครองตามบทบัญญัติมาตรา ๙ วรรคหนึ่ง (๔) แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ ดังนั้นอนุญาโตตุลาการ จึงต้องใช้อายุความทางปกครองตามมาตรา ๕๑ แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ ที่บังคับใช้อยู่ ณ วันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๔๗ มาเป็นหลักในการพิจารณาว่า บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ยื่นคำเสนอข้อพิพาทต่ออนุญาโตตุลาการภายในระยะเวลาอายุความทางปกครองหรือไม่ ซึ่งมาตรา ๕๑ ดังกล่าวบัญญัติไว้ว่า

“...การฟ้องคดีตามมาตรา ๙ วรรคหนึ่ง (๔) ให้ยื่นฟ้องภายในหนึ่งปี นับแต่วันทีรู้หรือควรรู้ถึงเหตุแห่งการฟ้องคดี แต่ไม่เกินสิบปีนับแต่วันทีมีเหตุแห่งการฟ้องคดี”

ข้อเท็จจริงปรากฏว่ากระทรวงคมนาคมและการรถไฟแห่งประเทศไทยมีหนังสือบอกเลิกสัญญาสัมปทานโครงการโฮปเวลล์กับ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด อย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ ๒๗ มกราคม ๒๕๔๑ จึงต้องถือว่า บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด รู้หรือควรรู้ถึงเหตุแห่งการฟ้องคดีมาตั้งแต่วันที่ ๒๗ มกราคม ๒๕๔๑ แล้ว ดังนั้น การที่บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ยื่นคำเสนอข้อพิพาทต่ออนุญาโตตุลาการ เมื่อวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๔๗ เป็นเวลาถึง ๖ ปีเศษ เกือบ ๗ ปี นับแต่วันที่ ๒๗ มกราคม ๒๕๔๑ จึงล่วงเลยระยะเวลาอายุความ ๑ ปี นับแต่วันทีรู้หรือควรรู้ถึงเหตุแห่งการฟ้องคดี ตามมาตรา ๕๑ แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ แล้ว อนุญาโตตุลาการจึงไม่มีอำนาจรับคำเสนอข้อพิพาทของ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ไว้พิจารณาชี้ขาด อย่างไรก็ตามบทบัญญัติมาตรา ๕๑ แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ ดังกล่าวนี้อาจได้ถูกแก้ไขเมื่อ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑ เปลี่ยนแปลงกำหนดระยะเวลาอายุความของสัญญาทางปกครอง ตามบทบัญญัติมาตรา ๙ วรรคหนึ่ง (๔) จาก ๑ ปี เป็น ๕ ปี โดยมีบทบัญญัติใหม่ว่า

“...การฟ้องคดีตามมาตรา ๙ วรรคหนึ่ง (๔) ให้ยื่นฟ้องภายในห้าปี นับแต่วันทีรู้หรือควรรู้ถึงเหตุแห่งการฟ้องคดี แต่ไม่เกินสิบปีนับแต่วันทีมีเหตุแห่งการฟ้องคดี”

ทั้งนี้ ปรากฏว่าศาลปกครองกลางได้นำหลักเกณฑ์ระยะเวลาอายุความ ๕ ปี นับแต่วันทีรู้หรือควรรู้ถึงเหตุแห่งการฟ้องคดี ทีแก้ไขใหม่เมื่อ พ.ศ. ๒๕๕๑ นี้ มาใช้ย้อนหลังไปพิจารณาวินิจฉัยประเด็นที่ว่าอนุญาโตตุลาการรับพิจารณาคำเสนอข้อพิพาทของ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ทียื่นต่ออนุญาโตตุลาการเมื่อวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๔๗ ซึ่งไม่น่าจะถูกต้อง อย่างไรก็ตามแม้ศาลปกครองกลางจะนำเอากำหนดระยะเวลาอายุความคดีปกครองทีแก้ไขใหม่จาก ๑ ปี นับแต่วันทีรู้หรือควรรู้ถึงเหตุแห่งการฟ้องคดี เป็น ๕ ปี นับแต่วันทีรู้หรือควรรู้ถึงเหตุแห่งการฟ้องคดี มาใช้พิจารณาประเด็นอายุความรับคำเสนอข้อพิพาทของ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ในกรณีนี้ก็ตาม แต่ทีปรากฏว่าวันที่ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ยื่นคำเสนอข้อพิพาทต่ออนุญาโตตุลาการเมื่อวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๔๗ ก็ยังคงล่วงเลยกำหนดอายุความ ๕ ปี นับแต่วันทีรู้หรือควรรู้ถึงเหตุแห่งการฟ้องคดี อยู่เช่นเดิม ศาลปกครองกลางจึงมีคำพิพากษาว่าอนุญาโตตุลาการไม่มีอำนาจรับคำเสนอข้อพิพาทของ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ไว้พิจารณาชี้ขาดและไม่บังคับตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการให้แก่ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด และปรากฏว่ามีการพิจารณา

พยานหลักฐานของ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ที่เรียกร้องให้กระทรวงคมนาคมและการรถไฟแห่งประเทศไทยชำระคืนเป็นเงินจำนวนประมาณ ๑๔,๗๐๐ ล้านบาท ในชั้นศาลปกครองกลางด้วยเลย

๔.๑.๑๑ การชี้ขาดเรื่องอายุความของศาลปกครองสูงสุด

หลังจากศาลปกครองกลางมีคำชี้ขาดเรื่องอายุความแล้ว ต่อมา บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ได้อุทธรณ์คำพิพากษาของศาลปกครองกลางไปยังศาลปกครองสูงสุด ซึ่งศาลปกครองสูงสุดพึงต้องพิจารณาประเด็นหลักที่เป็นประเด็นสำคัญของการพิจารณาและการทำคำพิพากษาของศาลปกครองกลางที่ว่า การที่ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ยื่นคำเสนอข้อพิพาทต่ออนุญาโตตุลาการเมื่อวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๔๗ นั้น ยังอยู่ภายในกำหนดระยะเวลาอายุความคดีปกครองตามบทบัญญัติมาตรา ๕๑ แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ ที่ใช้บังคับอยู่ ณ วันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๔๗ นั้น หรือไม่เป็นสำคัญ แต่ศาลปกครองสูงสุดในกรณีนี้ก็กลับนำเอากำหนดอายุความคดีปกครองสำหรับสัญญาทางปกครองตามมาตรา ๙ วรรคหนึ่ง (๔) ที่แก้ไขใหม่เมื่อ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑ จากระยะเวลา ๑ ปี นับแต่วันที่รู้หรือควรรู้ถึงเหตุแห่งการฟ้องคดีเป็น ๕ ปี นับแต่วันที่รู้หรือควรรู้ถึงเหตุแห่งการฟ้องคดี มาใช้เป็นหลักเกณฑ์พิจารณาอำนาจรับคำเสนอข้อพิพาทของอนุญาโตตุลาการในกรณีนี้ย้อนหลังไปในปี พ.ศ. ๒๕๔๗ ซึ่งเป็นการไม่ถูกต้อง เพราะการจะพิจารณาอำนาจฟ้องหรืออำนาจยื่นคำเสนอข้อพิพาทและอำนาจการรับคำฟ้องของศาลหรืออำนาจการรับคำเสนอข้อพิพาทของอนุญาโตตุลาการ ณ เวลาใดก็จะต้องใช้กำหนดระยะเวลาอายุความของช่วงเวลานั้นมาพิจารณาเท่านั้นจึงจะถูกต้องตามหลักกฎหมายและหลักนิติธรรม อย่างไรก็ตาม แม้ศาลปกครองสูงสุดจะนำเอากำหนดระยะเวลาคดีปกครองสำหรับสัญญาทางปกครองตามมาตรา ๙ วรรคหนึ่ง (๔) ที่แก้ไขใหม่เมื่อ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑ นี้ มาใช้พิจารณาอำนาจรับคำเสนอข้อพิพาทของอนุญาโตตุลาการในกรณีนี้ย้อนหลังไปเมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๗ ก็ตาม แต่ระยะเวลาที่กำหนดไว้ในบทบัญญัติมาตรา ๕๑ แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ ที่แก้ไขใหม่เป็น ๕ ปีนั้น ก็กำหนดให้เริ่มนับระยะเวลาอายุความ ๕ ปี นับตั้งแต่วันที่รู้หรือควรรู้ถึงเหตุแห่งการฟ้องคดีเช่นเดิม ซึ่งในกรณีนี้ก็คือวันที่ ๒๗ มกราคม ๒๕๔๑ ซึ่งเป็นวันที่กระทรวงคมนาคมและการรถไฟแห่งประเทศไทยมีหนังสือบอกเลิกสัญญาสัมปทานโครงการโฮปเวลล์ไปยังบริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด อย่างเป็นทางการ ซึ่งจะครบกำหนดระยะเวลา ๕ ปีในวันที่ ๒๗ มกราคม ๒๕๔๖ ในขณะที่ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ยื่นคำเสนอข้อพิพาทต่ออนุญาโตตุลาการเมื่อวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๔๗ จึงยังคงขาดอายุความอยู่เช่นเดิม แต่ศาลปกครองสูงสุดกลับไปนำเอามติที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด ครั้งที่ ๑๘/๒๕๔๕ ลงวันที่ ๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๔๕ ที่ให้เริ่มนับอายุความคดีปกครองสำหรับคดีที่เกิดก่อนเปิดทำการศาลปกครองในวันที่เริ่มเปิดทำการศาลปกครองในวันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๔๔ มาใช้พิจารณาระยะเวลาอายุความในกรณีนี้แทน ศาลปกครองสูงสุดจึงให้นับอายุความ ๕ ปี ในกรณีนี้ตั้งแต่วันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๔๔ จึงทำให้การยื่นคำเสนอข้อพิพาทของ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด เมื่อวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๔๗ ยังอยู่ในกำหนดอายุความและอนุญาโตตุลาการมีอำนาจรับคำเสนอข้อพิพาทนั้นไว้พิจารณาชี้ขาดได้ ซึ่งไม่น่าจะเป็นการถูกต้อง เพราะ

๑. มติที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด ครั้งที่ ๑๘/๒๕๔๕ ดังกล่าว มิใช่เป็นการตีความบทบัญญัติของกฎหมายหรือเป็นการออกระเบียบหรือมติตามที่บทบัญญัติของกฎหมายกำหนดไว้ให้ทำได้ แต่เป็นการแก้ไขหลักเกณฑ์การเริ่มต้นนับระยะเวลาอายุความที่กฎหมายบัญญัติไว้ในมาตรา ๕๑ แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ ที่บัญญัติให้เริ่มนับอายุความ “นับแต่วันที่รู้หรือควรรู้ถึงเหตุแห่งการฟ้องคดี” ซึ่งไม่อาจกระทำได้เพราะการจะแก้ไขบทบัญญัติของกฎหมายนั้น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยทุกฉบับบัญญัติไว้ให้กระทำได้ก็แต่โดยพระราชบัญญัติเท่านั้น มิใช่โดยมติที่ประชุมใหญ่ของฝ่ายตุลาการ ดังนั้น มติที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด ครั้งที่ ๑๘/๒๕๔๕ ดังกล่าว จึงไม่น่าจะชอบด้วยกฎหมายและน่าจะเป็นการขัดต่อรัฐธรรมนูญด้วย

๒. มติที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด ครั้งที่ ๑๘/๒๕๔๕ ดังกล่าว มีเจตนารมณ์ที่จะนำมาใช้กับการยื่นฟ้องคดีต่อศาลปกครอง แต่ประเด็นหลักของกรณีนี้คือการพิจารณาว่าการยื่นคำเสนอข้อพิพาทต่ออนุญาโตตุลาการของ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด อยู่ในกำหนดอายุความทางปกครองที่อนุญาโตตุลาการจะมีอำนาจรับคำเสนอข้อพิพาทนั้นไว้พิจารณาชี้ขาดหรือไม่ จึงไม่ใช่กรณีตามมติที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด ครั้งที่ ๑๘/๒๕๔๕

๓. ประเด็นพิพาทในกรณีนี้เกิดขึ้นเมื่อวันที่ ๒๗ มกราคม ๒๕๔๑ สิทธิในการยื่นคำเสนอข้อพิพาทต่ออนุญาโตตุลาการของ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด จึงเกิดขึ้นนับแต่วันที่ ๒๗ มกราคม ๒๕๔๑ ซึ่งถือว่าเป็นวันที่ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด “รู้หรือควรรู้ถึงเหตุแห่งการฟ้องคดี” และเป็นหลักเกณฑ์ที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย คือ พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๕๑ อย่างชัดเจน อีกทั้งประเด็นที่ต้องพิจารณาวินิจฉัยในกรณีนี้ก็คือประเด็นเรื่องการใช้อำนาจรับคำเสนอข้อพิพาทของอนุญาโตตุลาการมิใช่เรื่องการฟ้องคดีต่อศาลปกครอง การที่ศาลปกครองสูงสุดนำหลักเกณฑ์ตามมติที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด ครั้งที่ ๑๘/๒๕๔๕ มาเป็นหลักเกณฑ์ในการพิจารณาประเด็นเรื่องการใช้อำนาจรับคำเสนอข้อพิพาทของคณะอนุญาโตตุลาการจึงจะเป็นการไม่ชอบด้วยกฎหมายและเป็นการเสียประโยชน์แห่งความยุติธรรม

อย่างไรก็ตาม เมื่อศาลปกครองสูงสุดพิจารณาวินิจฉัยว่ากรณีการยื่นคำเสนอข้อพิพาทต่ออนุญาโตตุลาการของ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ยังไม่ขาดอายุความและอนุญาโตตุลาการมีอำนาจรับคำเสนอข้อพิพาทนั้นไว้พิจารณาชี้ขาดได้แล้ว แม้จะไม่มีกฎหมายบัญญัติให้ศาลปกครองสูงสุดส่งสำนวนกลับไปให้ศาลปกครองกลางซึ่งเป็นศาลปกครองชั้นต้นพิจารณาพิพากษาคดีนี้ใหม่และศาลปกครองสูงสุดก็มีอำนาจใช้ดุลยพินิจพิจารณาพิพากษาให้เสร็จสิ้นกระบวนการความไปได้เลยก็ตาม แต่เมื่อพิจารณาจากหลักนิติธรรมและประโยชน์แห่งความยุติธรรม รวมทั้งประโยชน์ของประชาชนและประโยชน์ของรัฐอันเป็นเจตนารมณ์สำคัญของการพิจารณาคดีปกครอง รวมทั้งหลักการทำงานของระบบศาลปกครองที่จะต้องรวบรวมพยานหลักฐานต่าง ๆ ในระบบการพิจารณาคดีแบบไต่สวนแล้ว ศาลปกครองสูงสุดก็พึงจะต้องส่งสำนวนกลับไปให้ศาลปกครองกลางซึ่งเป็นศาลปกครองชั้นต้นพิจารณาพิพากษาคดีนี้ใหม่ โดยเฉพาะเพื่อให้โอกาสกระทรวงคมนาคมและการรถไฟแห่งประเทศไทยซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐได้มีโอกาสใช้สิทธิในการพิสูจน์ความถูกต้องของพยานหลักฐานและใช้สิทธิโต้แย้งใบเสร็จรับเงินต่าง ๆ ที่ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ใช้อ้างอิงประกอบการเรียกร้องเงินจำนวนกว่า ๑๔,๗๐๐ ล้านบาท ว่ามีความถูกต้องหรือไม่เพียงใด และเพื่อที่จะให้ศาลปกครองกลางได้ทำหน้าที่ไต่สวนรวบรวมพยานหลักฐานให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ตามที่พึงต้องกระทำ เพื่อใช้ประกอบการพิจารณาทำคำพิพากษาทั้งของศาลปกครองกลางและของศาลปกครองสูงสุด แต่ศาลปกครองสูงสุดในกรณีนี้กลับไม่ส่งสำนวนกลับไปให้ศาลปกครองกลางทำการไต่สวนหาพยานหลักฐานเพิ่มเติมโดยเฉพาะในประเด็นเรื่องจำนวนเงินที่กระทรวงคมนาคมและการรถไฟแห่งประเทศไทยหากจะต้องรับผิดชอบชำระให้ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด แล้ว จะพึงต้องชำระเป็นเงินจำนวนเท่าใด และเป็นไปตามพยานหลักฐานใบเสร็จรับเงินที่ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด นำมาใช้อ้างอิงฉบับใดรวมทั้งจำนวนเงินค่าใช้จ่ายในการก่อสร้างในโครงการโฮปเวลล์ที่อนุญาโตตุลาการกำหนดให้กระทรวงคมนาคมและการรถไฟแห่งประเทศไทยชำระให้ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด เป็นจำนวนเงิน ๙,๐๐๐ ล้านบาทนั้น มีความถูกต้องหรือไม่เพียงใด โดยเฉพาะเพื่อให้โอกาสคู่ความทั้งสองฝ่าย คือ กระทรวงคมนาคมและการรถไฟแห่งประเทศไทย กับ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ได้ใช้สิทธิอุทธรณ์ในประเด็นเรื่องจำนวนที่ต้องชำระต่อศาลปกครองสูงสุดได้เป็นการเฉพาะอีกครั้งหนึ่งตามหลักนิติธรรมและกระบวนการยุติธรรม แต่ศาลปกครองสูงสุดในคดีนี้กลับใช้ดุลยพินิจพิพากษาไปในประเด็นเรื่องจำนวนเงินที่กระทรวงคมนาคมและการรถไฟแห่งประเทศไทยจะต้องชำระให้ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ไปเลย ทำให้กระทรวงคมนาคมและการรถไฟแห่งประเทศไทยเสียสิทธิที่จะอุทธรณ์ในประเด็นนี้ต่อศาลปกครองสูงสุดเช่นที่พึงจะมีสิทธิในกระบวนการยุติธรรมและตามหลักนิติธรรม เป็นการเสียประโยชน์แห่ง

ความยุติธรรม ทั้งนี้ ต่อมาการรถไฟแห่งประเทศไทยได้ทำการตรวจสอบสำเนาใบเสร็จรับเงินที่ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด นำมายื่นไว้ต่ออนุญาโตตุลาการ ปรากฏว่ามีใบเสร็จรับเงินที่สามารถยอมรับได้เป็นเงินเพียงประมาณ ๑,๗๓๒ ล้านบาทเท่านั้น

๔.๒ ข้อกฎหมาย ข้อเท็จจริง และข้อพิพาท

๔.๒.๑ ข้อกฎหมาย

๔.๒.๑.๑ มติคณะรัฐมนตรี

หลักที่ถือปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรีนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องถือปฏิบัติตามมติคณะรัฐมนตรีโดยเคร่งครัด หากคณะรัฐมนตรีมิได้มีมติหรือมิได้กล่าวถึงเรื่องใด ๆ แล้ว ย่อมถือว่าคณะรัฐมนตรีไม่มีมติอนุมัติหรือไม่อนุญาตในเรื่องนั้น โดยเฉพาะในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตามกฎหมายหรือการให้อำนาจหน่วยงานใดหรือบุคคลใดเพื่อดำเนินการใด ๆ โดยเฉพาะการดำเนินการแทนคณะรัฐมนตรีหรือรัฐบาล อนึ่ง การใด ๆ ที่หน่วยงานราชการใดหรือบุคคลใดกระทำไปโดยฝ่าฝืนหรือมิได้เป็นไปตามมติคณะรัฐมนตรีแล้ว ย่อมต้องถือว่าเป็นการกระทำโดยไม่มีอำนาจ ซึ่งส่งผลให้การกระทำนั้น ๆ เป็นโมฆะมาแต่ต้นทันที

หลักการที่ถือปฏิบัติเกี่ยวกับมติคณะรัฐมนตรีและการสรุปมติคณะรัฐมนตรีนั้นเป็นหน้าที่ของสำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ดังนั้น สำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรีจึงเป็นหน่วยงานที่รู้ข้อเท็จจริงของมติคณะรัฐมนตรีในเรื่องต่าง ๆ ดีที่สุด หากหน่วยงานราชการใดที่จะต้องปฏิบัติตามมติคณะรัฐมนตรีในเรื่องใดมีข้อสงสัยหรือต้องการความชัดเจนในมติคณะรัฐมนตรีนั้นแล้ว ก็พึงต้องสอบถามข้อเท็จจริงเกี่ยวกับมติคณะรัฐมนตรีนั้นไปยังสำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรีมิใช่วิเคราะหฺ์หรือตีความมติคณะรัฐมนตรีนั้นตามความคิดหรือความเข้าใจของหน่วยงานของตนเอง นอกจากนั้นในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๓๓ สำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรีได้มีหนังสือ ที่ นร ๐๒๐๕/ว.๔๓ ลงวันที่ ๘ มิถุนายน ๒๕๓๐ แจ้งเวียนไปยังทุกหน่วยราชการเกี่ยวกับหลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติในการหารือมติคณะรัฐมนตรีว่าให้หน่วยงานราชการสอบถามมายังสำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรีอย่างไรและด้วยวิธีการขั้นตอนอย่างไร จึงเห็นได้ว่าสำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรี (ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีภารกิจรับผิดชอบเกี่ยวกับการประชุมและการให้บริการคณะรัฐมนตรี) ประสงค์ให้หน่วยราชการที่มีข้อสงสัยเกี่ยวกับมติคณะรัฐมนตรีจะต้องหารือมติคณะรัฐมนตรีนั้นมายังสำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรี มิใช่วิเคราะหฺ์หรือตีความมติคณะรัฐมนตรีนั้นตามความคิดหรือตามความเข้าใจของหน่วยงานราชการนั้น ๆ เอง ทั้งนี้ ตามหลักในการปฏิบัติราชการนั้นหน่วยงานราชการต่าง ๆ ก็พึงจะต้องถือปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ของสำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรีโดยเคร่งครัด ผลของการกระทำใดที่ไม่ปฏิบัติตามมติคณะรัฐมนตรีหรือที่คณะรัฐมนตรีมิได้มีมติไว้ย่อมทำให้การกระทำนั้นเป็นโมฆะ เพราะถือได้ว่าเป็นการกระทำโดยไม่มีอำนาจตามกฎหมายที่จะกระทำการเช่นนั้นได้

๔.๒.๑.๒ หลักกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เกี่ยวกับการกระทำที่เป็นการขัดกับความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๕๑ บัญญัติไว้ว่า
“การใดเป็นการแตกต่างกับบทบัญญัติของกฎหมาย ถ้ามิใช่กฎหมายอันเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน การนั้นไม่เป็นโมฆะ”

จากหลักกฎหมายดังกล่าวข้างต้นจึงเห็นได้ว่าการกระทำใด ๆ ที่เป็นการแตกต่างกับบทบัญญัติของกฎหมาย ถ้ากฎหมายนั้นเป็นกฎหมายอันเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนแล้ว การกระทำนั้นย่อมเป็นโมฆะ

ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๘๑ ลงวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๑๕ เป็นกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์มุ่งที่จะคุ้มครองคนไทยและนิติบุคคลไทยจากการเข้ามาประกอบธุรกิจของ

คนต่างด้าวและนิติบุคคลต่างด้าวในประเทศไทย และยังมีเจตนาที่จะคุ้มครองป้องกันความมั่นคงทางเศรษฐกิจและความปลอดภัยของประเทศด้วย ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๘๑ ลงวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๑๕ จึงเป็นกฎหมายที่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ดังนั้น การกระทำใดที่เป็นการขัดต่อประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๘๑ ลงวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๑๕ แล้ว การกระทำนั้นย่อมเป็นโมฆะตามกฎหมาย

๔.๒.๑.๓ หลักเกณฑ์การปฏิบัติราชการตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ และที่แก้ไขเพิ่มเติม

พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ที่บัญญัติไว้ใน ส่วนที่ ๖ “การเพิกถอนคำสั่งทางปกครอง” มีดังนี้

“มาตรา ๔๙ เจ้าหน้าที่หรือผู้บังคับบัญชาของเจ้าหน้าที่อาจเพิกถอนคำสั่งทางปกครองได้ตามหลักเกณฑ์ในมาตรา ๕๑ มาตรา ๕๒ และมาตรา ๕๓ ไม่ว่าจะพ้นขั้นตอนการกำหนดให้อุทธรณ์หรือให้โต้แย้งตามกฎหมายนี้หรือกฎหมายอื่นมาแล้วหรือไม่

การเพิกถอนคำสั่งทางปกครองที่มีลักษณะเป็นการให้ประโยชน์ต้องกระทำภายในเก้าสิบวันนับแต่ได้รู้ถึงเหตุที่จะให้เพิกถอนคำสั่งทางปกครองนั้น เว้นแต่คำสั่งทางปกครองจะทำได้ทำขึ้นเพราะการแสดงข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อความจริงซึ่งควรบอกให้แจ้งหรือการข่มขู่หรือการชักจูงใจ โดยการให้ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดที่มีขอบด้วยกฎหมาย

มาตรา ๕๐ คำสั่งทางปกครองที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายอาจถูกเพิกถอนทั้งหมดหรือบางส่วน โดยจะให้มิผลย้อนหลังหรือไม่ย้อนหลังหรือมีผลในอนาคตไปถึงขณะใดขณะหนึ่งตามที่กำหนดได้ แต่ถ้าคำสั่งนั้นเป็นคำสั่งซึ่งเป็นการให้ประโยชน์แก่ผู้รับ การเพิกถอนต้องเป็นไปตามบทบัญญัติมาตรา ๕๑ และมาตรา ๕๒”

จากหลักกฎหมายวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง มาตรา ๔๙ วรรคหนึ่ง จะเห็นได้ว่า คำสั่งทางปกครองสามารถเพิกถอนได้ตามหลักเกณฑ์ที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๕๑ มาตรา ๕๒ และมาตรา ๕๓ โดยไม่มีกำหนดระยะเวลา เพราะกฎหมายไม่ได้กำหนดระยะเวลาไว้ ดังนั้น เมื่อใดที่พบว่ามีการสั่งการทางปกครองที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ถูกต้องประการใดแล้ว เจ้าหน้าที่หรือผู้บังคับบัญชาของเจ้าหน้าที่อาจเพิกถอนคำสั่งทางปกครองนั้น ๆ ได้เสมอตามหลักเกณฑ์ที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๕๑ มาตรา ๕๒ และมาตรา ๕๓ ทั้งนี้ คำสั่งทางปกครองที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายก็อาจถูกเพิกถอนทั้งหมดหรือบางส่วนก็ได้ และจะให้มิผลย้อนหลังหรือไม่ย้อนหลังหรือให้มีผลในอนาคตไปถึงขณะใดขณะหนึ่งตามที่กำหนดก็ได้ ตามหลักเกณฑ์ที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๕๐

๔.๒.๑.๔ ข้อกฎหมายเกี่ยวกับประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๘๑ ลงวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๑๕ และระเบียบและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจดทะเบียนจัดตั้งบริษัทหรือนิติบุคคลต่างด้าว

ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๘๑ ลงวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๑๕ มีสถานะเป็นกฎหมายเช่นเดียวกับพระราชบัญญัติ มีวัตถุประสงค์มุ่งที่จะคุ้มครองการประกอบธุรกิจของคนไทย เพื่อป้องกันไม่ให้คนไทยเสียเปรียบในการแข่งขันทางการค้ากับคนต่างด้าวหรือนิติบุคคลต่างด้าวในประเทศไทย นอกจากนี้ก็มีวัตถุประสงค์ที่ต้องการคุ้มครองความมั่นคงทางเศรษฐกิจและความปลอดภัยของประเทศจากการประกอบธุรกิจบางประเภท ต่อมาจึงมีการยกเลิกประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๘๑ ลงวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๑๕ และประกาศใช้พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ. ๒๕๔๒ แทน โดยยังคงมีหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการเป็นนิติบุคคลต่างด้าวของบริษัทจำกัดต่างๆ เช่นเดียวกันกับหลักเกณฑ์ของประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๘๑ ลงวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๑๕ ทั้งนี้ ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๘๑ เป็นกฎหมายที่มีกระทรวงพาณิชย์เป็นหน่วยงานราชการที่รับผิดชอบการดำเนินการและการบังคับใช้กฎหมายดังกล่าว โดยมี

กรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ (ปัจจุบันคือกรมพัฒนาธุรกิจการค้า) เป็นหน่วยงานหลักในการดูแลเรื่อง การประกอบธุรกิจและการขออนุญาตประกอบธุรกิจของคนต่างด้าวและนิติบุคคลต่างด้าวที่ห้ามไว้ในบัญชีท้าย ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๘๑ รวมทั้งการจดทะเบียนจัดตั้งนิติบุคคลต่างด้าวตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๘๑ ด้วย ทั้งนี้ ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๘๑ ข้อ ๓ กำหนดนิยามศัพท์ไว้ดังนี้

“อธิบดี” หมายความว่า อธิบดีกรมทะเบียนการค้า

“นายทะเบียน” หมายความว่า ผู้ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้เป็น นายทะเบียนการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว

ทั้งนี้ การรับจดทะเบียนจัดตั้งบริษัทหรือนิติบุคคลต่างด้าวในประเทศไทย นั้น จะต้องเป็นไปตามระเบียบสำนักงานทะเบียนห้างหุ้นส่วนบริษัทกลาง ว่าด้วยการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนและ บริษัท พ.ศ. ๒๕๓๑ ข้อ ๒๙ และตามกฎหมาย ๓ ฉบับด้วย คือ

๑. ระเบียบสำนักงานทะเบียนห้างหุ้นส่วนบริษัทกลาง ว่าด้วยการ จดทะเบียนห้างหุ้นส่วนและบริษัท พ.ศ. ๒๕๓๑ ข้อ ๒๙ กำหนดไว้ว่า

“ห้ามมิให้นายทะเบียนรับจดทะเบียนนิติบุคคลต่างด้าวที่มี วัตถุประสงค์ในบัญชีท้ายประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๘๑ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตให้ประกอบธุรกิจ ตามประกาศของคณะปฏิวัติฉบับดังกล่าว หรือได้รับการส่งเสริมการลงทุนจากคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน”

ดังนั้น หากบริษัทหรือนิติบุคคลต่างด้าวที่จะขอจดทะเบียนจัดตั้งขึ้นใน ประเทศไทยมีวัตถุประสงค์ของบริษัทที่จะประกอบธุรกิจที่ต้องห้ามมิให้คนต่างด้าวหรือนิติบุคคลต่างด้าวประกอบ ธุรกิจนั้นแล้ว จะต้องได้รับอนุญาตหรือเป็นธุรกิจที่มีพระราชกฤษฎีกาอนุญาตให้คนต่างด้าวหรือนิติบุคคลต่างด้าว ประกอบธุรกิจนั้นได้ก่อน นายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทฯ กรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ จึงจะสามารถ รับจดทะเบียนจัดตั้งบริษัทนั้นให้ได้

๒. พระราชกฤษฎีกาอนุญาตให้คนต่างด้าวที่ได้รับการส่งเสริมการ ลงทุนประกอบธุรกิจตามบัญชี ข. พ.ศ. ๒๕๑๖ กำหนดหลักเกณฑ์ไว้ว่าหากคนต่างด้าวหรือนิติบุคคลต่างด้าวที่จะ ประกอบธุรกิจที่ห้ามมิให้คนต่างด้าวหรือนิติบุคคลต่างด้าวประกอบกิจการตามบัญชี ข ท้ายประกาศของ คณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๘๑ ลงวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๑๕ ได้รับการส่งเสริมการลงทุนจากสำนักงาน คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนแล้วก็ให้มีสิทธิประกอบธุรกิจนั้นได้ โดยกรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ จะต้องรับจดทะเบียนวัตถุประสงค์การประกอบธุรกิจดังกล่าวให้นิติบุคคลต่างด้าวนั้น แต่ในกรณีนี้ต้องหมายความว่า นิติบุคคลต่างด้าวนั้น จะต้องมิใช่สถานะเป็นนิติบุคคลต่างด้าวที่ถูกต้องตามกฎหมายไทยอยู่ในขณะที่ยื่นเรื่องขอรับ การส่งเสริมการลงทุนด้วย หากในขณะที่ยื่นเรื่องขอรับการส่งเสริมการลงทุนนั้น ผู้ที่ยื่นขอรับการส่งเสริมการลงทุน ไม่มีสถานะเป็นนิติบุคคลต่างด้าวที่ถูกต้องตามกฎหมายไทยก่อนแล้ว ก็ไม่มีสิทธิยื่นขอรับการส่งเสริมการลงทุนและ ไม่มีสิทธิรับสิทธิประโยชน์ตามพระราชกฤษฎีกาอนุญาตให้คนต่างด้าวที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนประกอบธุรกิจ ตามบัญชี ข. พ.ศ. ๒๕๑๖ ได้

๓. กฎหมายที่เกี่ยวกับการจดทะเบียนจัดตั้งนิติบุคคลทั่วไป ภายในประเทศไทย ซึ่งการจดทะเบียนจัดตั้งนิติบุคคลต้องกระทำการโดยนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทฯ เท่านั้น โดย หากเป็นการจัดตั้งนิติบุคคลต่างด้าวนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทต้องพิจารณาวัตถุประสงค์ของการจดทะเบียนนิติ บุคคลต่างด้าวนั้นอย่างรอบคอบว่า มีวัตถุประสงค์ประกอบธุรกิจที่ต้องห้ามตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๘๑ หรือไม่ หากไม่มีวัตถุประสงค์ประกอบธุรกิจที่ต้องห้ามดังกล่าวแล้วนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทฯ กรม ทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ ก็สามารถรับจดทะเบียนจัดตั้งนิติบุคคลต่างด้าวนั้นได้ตามกฎหมายไทย แต่หาก มีวัตถุประสงค์ประกอบธุรกิจที่ต้องห้ามดังกล่าวแล้ว นายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทฯ กรมทะเบียนการค้า กระทรวง พณิชย์ ก็สามารถรับจดทะเบียนจัดตั้งนิติบุคคลต่างด้าวนั้นได้ตามกฎหมายไทยได้

๔. ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๘๑ บัญญัติลักษณะของนิติบุคคลต่างด้าวไว้ในหลักเกณฑ์ข้อ ๓ ว่า

“คนต่างด้าว” หมายความว่า บุคคลธรรมดาและนิติบุคคลซึ่งไม่มีสัญชาติไทย และให้รวมถึง

- (๑) นิติบุคคลซึ่งทุนตั้งแต่กึ่งหนึ่งของนิติบุคคลนั้นเป็นคนต่างด้าว
- (๒) นิติบุคคลซึ่งมีคนต่างด้าวถือหุ้น เป็นหุ้นส่วน หรือเป็นสมาชิกตั้งแต่กึ่งหนึ่งของจำนวนผู้ถือหุ้น ผู้เป็นหุ้นส่วนหรือผู้เป็นสมาชิก ไม่ว่าคนต่างด้าวนั้นจะลงทุนเท่าใดหรือไม่
- (๓) ห้างหุ้นส่วนจำกัดหรือห้างหุ้นส่วนสามัญที่จดทะเบียน ซึ่งหุ้นส่วนผู้จัดการหรือผู้จัดการเป็นคนต่างด้าว

เพื่อประโยชน์แห่งคำนิยามนี้ ให้ถือว่าหุ้นของบริษัทจำกัดที่มีใบหุ้นชนิดออกให้แก่ผู้ถือเป็นหุ้นของคนต่างด้าว เว้นแต่จะได้มีกฎกระทรวงกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น”

ดังนั้น นิติบุคคลใดที่มีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งใน (๑) หรือ (๒) หรือ (๓) หรือทุกข้อ ต้องถือว่าเป็นนิติบุคคลต่างด้าวตามกฎหมายไทย ทั้งนี้ ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๘๑ เป็นกฎหมายที่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน เนื่องจากตราขึ้นโดยมีเจตนารมณ์และวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองสิทธิประโยชน์ในการประกอบธุรกิจของคนไทยและป้องกันความมั่นคงและความปลอดภัยทางเศรษฐกิจและความมั่นคงของประเทศ ดังนั้น การยกเว้นให้คนต่างด้าวหรือนิติบุคคลต่างด้าวประกอบธุรกิจที่ได้รับการคุ้มครองตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๘๑ นี้ ไม่ว่าจะโดยวิธีการใดโดยเฉพาะที่เป็นมติคณะรัฐมนตรีจะต้องมีความชัดเจน ไม่ส่งผลกระทบต่อสิทธิประโยชน์ของประชาชนและความปลอดภัยของประเทศ และเมื่อประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๘๑ เป็นกฎหมายที่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชนแล้ว การกระทำใดที่ขัดกับประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๘๑ ย่อมเป็นโมฆะ ตามหลักเกณฑ์ของบทบัญญัติมาตรา ๑๕๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ด้วย

อย่างไรก็ตาม ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๘๑ ได้บัญญัติหลักเกณฑ์การยกเว้นการบังคับใช้ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๘๑ ไว้ในข้อ ๒ และข้อ ๔ ของประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๘๑ ดังนี้

“ข้อ ๒ ประกาศของคณะปฏิวัติฉบับนี้ไม่ใช้บังคับแก่คนต่างด้าวที่เข้ามาประกอบธุรกิจในราชอาณาจักรโดยได้รับอนุญาตจากรัฐบาลไทยเป็นการเฉพาะกาลหรือโดยความตกลงที่รัฐบาลไทยทำกับรัฐบาลต่างประเทศ”

“ข้อ ๔ ห้ามมิให้คนต่างด้าวประกอบธุรกิจที่กำหนดไว้ในบัญชี ก. หรือบัญชี ข. ท้ายประกาศของคณะปฏิวัติฉบับนี้ เว้นแต่จะได้มีพระราชกฤษฎีกาอนุญาต พระราชกฤษฎีกาอาจกำหนดเงื่อนไขประการใดก็ได้ ตามแต่จะเห็นสมควร

ห้ามมิให้คนต่างด้าวประกอบธุรกิจที่กำหนดไว้ในบัญชี ค. ท้ายประกาศของคณะปฏิวัติฉบับนี้ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากอธิบดี การแก้ไขเปลี่ยนแปลงบัญชี ค. ให้กระทำโดยพระราชกฤษฎีกา”

จากหลักเกณฑ์ในข้อ ๒ และ ข้อ ๔ ของประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๘๑ ข้างต้น สามารถพิจารณาสาระสำคัญได้ ดังนี้

๑) ความในข้อ ๔ ถือเป็นหลักทั่วไปที่วางหลักเกณฑ์การห้ามมิให้คนต่างด้าวหรือนิติบุคคลต่างด้าวประกอบธุรกิจใดในประเทศไทย ส่วนข้อ ๒ วางหลักเกณฑ์ข้อยกเว้นไว้

๒) ความในข้อ ๔ เป็นการกล่าวถึงธุรกิจที่อยู่ในบัญชีท้ายประกาศของคณะปฏิวัติ บัญชี ก บัญชี ข และบัญชี ค ซึ่งห้ามมิให้คนต่างด้าวประกอบธุรกิจตามบัญชีท้ายประกาศของคณะปฏิวัตินี้ แต่จะสามารถประกอบธุรกิจได้หากได้รับข้อยกเว้นตามหลักเกณฑ์ คือ หากเป็นธุรกิจตามบัญชี ก และ

บัญชี ข ต้องมีการตราพระราชกฤษฎีกาเพื่ออนุญาต หากเป็นธุรกิจตามบัญชี ค ต้องได้รับอนุญาตจากอธิบดี โดยเจตนาารมณ์ของกฎหมายในการจำแนกบัญชีออกเป็น ๒ กลุ่ม แสดงให้เห็นว่า หากเป็นการแข่งขันการประกอบธุรกิจกับคนไทยต้องได้รับอนุญาตจากอธิบดี ส่วนบัญชี ก และ บัญชี ข เป็นธุรกิจที่มีผลต่อความมั่นคง ความปลอดภัยของเศรษฐกิจภายในประเทศจึงเกินอำนาจของอธิบดีเป็นเหตุให้ต้องมีพระราชกฤษฎีกาอนุญาต

๓) ความในข้อ ๒ เป็นการวางหลักเกณฑ์การยกเว้นการบังคับใช้ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๘๑ แบบทั่วไป ที่อาจทำได้ ๒ กรณี คือ

๑. ได้รับอนุญาตจากรัฐบาลไทยเป็นการเฉพาะกาล ซึ่งหมายถึง คณะรัฐมนตรีจะต้องมีมติอนุญาตให้คนต่างด้าวหรือนิติบุคคลต่างด้าวนั้นประกอบธุรกิจที่ห้ามไว้นั้น ๆ ได้เป็นการเฉพาะกาล หรือ

๒. โดยความตกลงที่รัฐบาลไทยทำกับรัฐบาลต่างประเทศ ทั้งนี้ หากนิติบุคคลต่างด้าวใดไม่ได้รับการยกเว้นการบังคับใช้ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๘๑ ตามหลักเกณฑ์ ข้อ ๒ หรือไม่ได้เป็นนิติบุคคลต่างด้าวที่ได้สิทธิตามความตกลงที่รัฐบาลไทยทำกับรัฐบาลต่างประเทศตามหลักเกณฑ์ในข้อ ๒. ก่อนแล้ว ก็ไม่อาจประกอบธุรกิจที่ห้ามไว้ในบัญชีท้ายประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๘๑ ในประเทศไทยได้ จึงไม่มีสิทธิตามกฎหมายที่จะเข้าเสนอราคาหรือเงื่อนไขทำการ “ขนส่งทางบก” เช่นโครงการโฮปเวลล์ได้ และไม่สามารถจดทะเบียนจัดตั้งเป็นนิติบุคคลต่างด้าวตามกฎหมายไทยได้เช่นในกรณีของ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ด้วยเช่นกัน

๔.๒.๑.๕ การกระทำที่ไม่ชอบด้วยมติคณะรัฐมนตรีและไม่ชอบด้วยกฎหมาย

จากข้อเท็จจริงใน “รายละเอียดความเป็นมา” สามารถสรุปประเด็นการกระทำที่ไม่ชอบด้วยมติคณะรัฐมนตรีและไม่ชอบด้วยกฎหมาย ได้ดังนี้

๑. คณะรัฐมนตรีมีมติวันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๓๒ อนุมัติในหลักการให้กระทรวงคมนาคมดำเนินการโครงการก่อสร้างทางรถไฟยกระดับในเขตกรุงเทพมหานคร รวม ๓ ตอน (กรุงเทพ-บางซื่อ ยมราช-มักกะสัน และมักกะสัน-แม่น้ำ) ระยะทางรวม ๑๓ กิโลเมตร ตามข้อเสนอของกระทรวงคมนาคม แต่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมกลับแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินโครงการฯ เพื่อให้ดำเนินการโครงการตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๓๒ แต่คณะกรรมการดำเนินโครงการฯ กลับดำเนินการเกินกว่าหลักการของมติคณะรัฐมนตรี กล่าวคือ มีการกำหนดให้สัมปทานทางด่วนยกระดับสำหรับรถยนต์เพิ่มด้วย และในเส้นทางที่กำหนดให้ดำเนินการเกี่ยวกับรถไฟยกระดับนั้นคณะกรรมการดำเนินโครงการฯ ก็กำหนดเส้นทางเพิ่มจาก ๓ เส้นทาง หรือ ๓ ตอน เป็น ๔ เส้นทาง หรือ ๔ ตอน มากกว่ามติคณะรัฐมนตรี ๑ เส้นทาง หรือ ๑ ตอน คือ ตอนมักกะสัน-หัวหมาก ระยะทาง ๙.๖ กิโลเมตร ทำให้มีระยะทางรวมเป็น ๒๓.๓ กิโลเมตร มากกว่าที่คณะรัฐมนตรีมีให้มติไว้ ดังนั้น การดำเนินการดังกล่าวของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมและคณะกรรมการดำเนินโครงการฯ จึงไม่เป็นไปตามมติคณะรัฐมนตรีวันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๓๒

๒. โครงการทางรถไฟยกระดับตามมติคณะรัฐมนตรีวันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๓๒ เป็นธุรกิจ “ขนส่งทางบก” ตามบัญชี ข. หมวด ๕ ท้ายประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๘๑ ลงวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๑๕ ที่เป็นกฎหมายที่บังคับใช้อยู่ในขณะนั้น ได้กำหนดห้ามมิให้คนต่างด้าวหรือนิติบุคคลต่างด้าวประกอบธุรกิจ “ขนส่งทางบก” ตามบัญชี ข. ดังกล่าวในประเทศไทย เว้นแต่จะได้รับการยกเว้นการบังคับใช้ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๘๑ หรือได้รับอนุญาตจากรัฐบาลให้คนต่างด้าวหรือนิติบุคคลต่างด้าวนั้นประกอบธุรกิจนั้นในประเทศไทยได้เป็นการเฉพาะกาลหรือเป็นไปตามพระราชกฤษฎีกาอนุญาตให้คนต่างด้าวที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนประกอบธุรกิจตามบัญชี ข. พ.ศ. ๒๕๑๖ ก่อนเท่านั้น และการประกอบธุรกิจทางด่วนยกระดับสำหรับรถยนต์ ก็เป็นธุรกิจ “บริการ” ที่ห้ามไว้ในบัญชี ค. หมวด ๓ ท้ายประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๘๑ ซึ่งมีให้คนต่างด้าวหรือนิติบุคคลต่างด้าวประกอบธุรกิจนั้น เว้นแต่จะได้รับการอนุญาตจากอธิบดีกรมทะเบียนการค้าก่อน แต่ไม่ปรากฏหลักฐานใด ๆ ว่า บริษัท โฮปเวลล์ โฮลดิ้ง จำกัด (ฮ่องกง) ซึ่งเป็นนิติบุคคลต่างด้าวที่จดทะเบียนจัดตั้ง

ที่เมืองฮ่องกง ได้รับยกเว้นการบังคับใช้ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๘๑ หรือได้รับอนุญาตจากรัฐบาล ให้ประกอบธุรกิจ “ขนส่งทางบก” ในประเทศไทยได้เป็นการเฉพาะกาลมาก่อน อีกทั้งไม่ปรากฏหลักฐานข้อมูลการ ขออนุญาตหรือการได้รับอนุญาตจากอธิบดีกรมทะเบียนการค้าในขณะนั้นให้ประกอบธุรกิจ “บริการ” ตาม บัญชี ค. หมวด ๓ ท้ายประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๘๑ มาก่อนด้วย ดังนั้น บริษัท โฮปเวลล์ โฮลดิ้ง จำกัด (ฮ่องกง) จึงไม่มีสิทธิตามกฎหมายที่จะเข้าร่วมเสนอเงื่อนไขดำเนินโครงการโฮปเวลล์กับคณะกรรมการดำเนิน โครงการฯ การที่ บริษัท โฮปเวลล์ โฮลดิ้ง จำกัด (ฮ่องกง) เสนอเงื่อนไขดำเนินโครงการโฮปเวลล์จึงเป็นการกระทำ ที่ไม่ชอบด้วยประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๘๑ ทั้งนี้ ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๘๑ ถือเป็นกฎหมาย ที่มีวัตถุประสงค์มุ่งที่จะคุ้มครองคนไทยและนิติบุคคลไทยจากการเข้ามาประกอบธุรกิจของคนต่างด้าวและ นิติบุคคลต่างด้าวในประเทศไทย และยังมีเจตนาที่จะคุ้มครองป้องกันความมั่นคงทางเศรษฐกิจและความปลอดภัย ของประเทศด้วย ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๘๑ ลงวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๑๕ จึงเป็นกฎหมาย ที่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ดังนั้น การเข้าร่วมเสนอเงื่อนไขดำเนินโครงการ โฮปเวลล์ของ บริษัท โฮปเวลล์ โฮลดิ้ง จำกัด (ฮ่องกง) จึงเป็นการขัดต่อประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๘๑ มีผลเป็นโมฆะและไม่มีผลผูกพันตามกฎหมาย ตามนัยมาตรา ๑๕๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และ ยังทำให้การกระทำและการดำเนินการต่าง ๆ ที่เกี่ยวเนื่องมาจากการเสนอเงื่อนไขดำเนินโครงการโฮปเวลล์ของ บริษัท โฮปเวลล์ โฮลดิ้ง จำกัด (ฮ่องกง) ที่เป็นโมฆะนั้น มีผลเป็นโมฆะเช่นเดียวกัน ดังนั้น การที่กระทรวงคมนาคม เลือกให้ บริษัท โฮปเวลล์ โฮลดิ้ง จำกัด (ฮ่องกง) เป็นผู้ดำเนินโครงการโฮปเวลล์และมติคณะรัฐมนตรีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง กับ บริษัท โฮปเวลล์ โฮลดิ้ง จำกัด (ฮ่องกง) ในโครงการโฮปเวลล์จึงเป็นโมฆะไม่มีผลผูกพันใด ๆ ตามกฎหมายทั้งหมด

๓. นอกจาก บริษัท โฮปเวลล์ โฮลดิ้ง จำกัด (ฮ่องกง) จะเป็นผู้ยื่น ข้อเสนอดำเนินโครงการโฮปเวลล์เพียงรายเดียวซึ่งตามหลักเกณฑ์ทั่วไปของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. ๒๕๒๑ ที่บังคับใช้อยู่ในขณะนั้น ได้กำหนดว่าหากการประกวดราคาครั้งใด ไม่มีผู้เสนอราคาหรือ มีผู้เสนอราคารายเดียว ต้องเสนอยกเลิกการประกวดราคาครั้งนั้น เพื่อดำเนินการประกวดราคาใหม่ แต่คณะกรรมการดำเนินโครงการฯ และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมในขณะนั้นกลับอนุมัติให้ดำเนินการ ต่อไปโดยไม่มีเหตุผลรองรับที่เพียงพอตามกฎหมายแล้ว รวมทั้งยังปรากฏด้วยว่า บริษัท โฮปเวลล์ โฮลดิ้ง จำกัด (ฮ่องกง) ได้นำสัญญาค้ำประกันของธนาคารพาณิชย์เพื่อใช้เป็นหลักประกันการปฏิบัติตามการเสนอเงื่อนไขของ ตนเองที่ไม่ถูกต้องตามระเบียบราชการมายื่นต่อคณะกรรมการดำเนินโครงการฯ ด้วย ซึ่งตามหลักการและ ตามระเบียบราชการแล้วต้องถือว่า บริษัท โฮปเวลล์ โฮลดิ้ง จำกัด (ฮ่องกง) ปฏิบัติผิดเงื่อนไขการเสนอข้อเสนอดัง กระทรวงคมนาคม ซึ่งต้องถือว่ากรณีนี้ไม่มีผู้เสนอเงื่อนไขรายใดที่มีคุณสมบัติถูกต้องครบถ้วน อันส่งผลให้ใน กรณีปกติจะต้องล้มเลิกการเสนอเงื่อนไขแล้วจัดให้มีการยื่นเสนอเงื่อนไขใหม่ แต่คณะกรรมการดำเนินโครงการฯ และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมในขณะนั้นกลับอนุญาตให้ บริษัท โฮปเวลล์ โฮลดิ้ง จำกัด (ฮ่องกง) ใช้หนังสือของบริษัทตนเองค้ำประกันการปฏิบัติตามการเสนอเงื่อนไขของตนเอง ซึ่งไม่เป็นไปตามระเบียบราชการ และเป็นการเอื้อประโยชน์ให้ บริษัท โฮปเวลล์ โฮลดิ้ง จำกัด (ฮ่องกง) โดยไม่ชอบด้วยกฎหมายส่อไปในทางทุจริต ประพฤติมิชอบ ดังนั้น จึงถือได้ว่ากรณีการยื่นเสนอเงื่อนไขของ บริษัท โฮปเวลล์ โฮลดิ้ง จำกัด (ฮ่องกง) และ การที่กระทรวงคมนาคมเลือกให้ บริษัท โฮปเวลล์ โฮลดิ้ง จำกัด (ฮ่องกง) เป็นผู้ได้รับเลือกให้ดำเนินโครงการ โฮปเวลล์จึงเป็นโมฆะและไม่มีผลผูกพันตามกฎหมาย ตามนัยคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๗๒๗๗/๒๕๔๔ ดังนั้น มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๓๓ ซึ่งอนุมัติให้กระทรวงคมนาคมลงนามในสัญญาสัมปทานแทน รัฐบาลกับ บริษัท โฮปเวลล์ โฮลดิ้ง จำกัด (ฮ่องกง) จึงเป็นโมฆะตามกฎหมายเช่นเดียวกันด้วย

๔. อย่างไรก็ตาม แม้ บริษัท โฮปเวลล์ โฮลดิ้ง จำกัด (ฮ่องกง) จะเป็น นิติบุคคลต่างด้าวที่ไม่มีสิทธิตามกฎหมายที่จะร่วมเสนอเงื่อนไขดำเนินการโครงการโฮปเวลล์ และเป็นผู้ขาด คุณสมบัติในการเสนอเงื่อนไขดำเนินการโครงการโฮปเวลล์ดังที่กล่าวมาข้างต้นก็ตาม แต่กรณีนี้ บริษัท โฮปเวลล์

โฮลดิ้ง จำกัด (ฮ่องกง) เป็นบริษัทซึ่งกระทรวงคมนาคมเลือกให้ทำโครงการโฮปเวลล์ และคณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๓๓ ให้กระทรวงคมนาคมมีอำนาจลงนามในสัญญาสัมปทานกับ บริษัท โฮปเวลล์ โฮลดิ้ง จำกัด (ฮ่องกง) แทนรัฐบาล เพื่อดำเนินโครงการโฮปเวลล์แล้ว ดังนั้น บริษัทที่จะลงนามกับกระทรวงคมนาคมในสัญญาสัมปทานดังกล่าวได้ก็คือ บริษัท โฮปเวลล์ โฮลดิ้ง จำกัด (ฮ่องกง) เท่านั้น แต่กระทรวงคมนาคม (ซึ่งกระทำการแทนรัฐบาล) และ บริษัท โฮปเวลล์ โฮลดิ้ง จำกัด (ฮ่องกง) กลับตกลงกันโดยพลการ โดยไม่ได้รับอนุมัติจากคณะรัฐมนตรีมาก่อนว่าจะให้ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ที่จะจดทะเบียนจัดตั้งขึ้นใหม่และจะเป็นนิติบุคคลต่างด้าวตามกฎหมายไทยเป็นผู้ลงนามในสัญญาสัมปทานโครงการโฮปเวลล์แทน บริษัท โฮปเวลล์ โฮลดิ้ง จำกัด (ฮ่องกง) และกระทรวงคมนาคมก็ไม่ได้นำเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาอนุมัติก่อนที่ดำเนินการลงนามในสัญญาสัมปทานโครงการโฮปเวลล์เมื่อวันที่ ๙ พฤศจิกายน ๒๕๓๓ ด้วย กระทรวงคมนาคม ในฐานะตัวแทนรัฐบาลและบริษัท โฮปเวลล์ โฮลดิ้ง จำกัด (ฮ่องกง) ย่อมไม่อาจกระทำเช่นนั้นได้ ดังนั้น จึงอาจถือได้ว่าสัญญาสัมปทานโครงการโฮปเวลล์ดังกล่าวเกิดขึ้นจากการแสดงเจตนาโดยสำคัญผิดในตัวบุคคลซึ่งเป็นคู่กรณีแห่งนิติกรรม อันส่งผลให้ตกเป็นโมฆะตามมาตรา ๑๕๖ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

นอกจากนั้น ยังปรากฏด้วยว่าการรถไฟแห่งประเทศไทยได้ร่วมลงนามในสัญญาสัมปทานดังกล่าวแทนรัฐบาลโดยไม่ได้รับอนุญาตจากคณะรัฐมนตรีก่อน การกระทำของการรถไฟแห่งประเทศไทยจึงเป็นการกระทำที่ไม่มีอำนาจตามกฎหมายและต้องถือว่าการลงนามในสัญญาสัมปทานระหว่างกระทรวงคมนาคมและการรถไฟแห่งประเทศไทย กับ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด เมื่อวันที่ ๙ พฤศจิกายน ๒๕๓๓ มีผลเป็นโมฆะไม่มีผลผูกพันตามกฎหมาย แม้ต่อมากระทรวงคมนาคมจะรายงานให้คณะรัฐมนตรีรับทราบการลงนามในสัญญาสัมปทานของการรถไฟแห่งประเทศไทยกับ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ก็ไม่มีผลทำให้สัญญาสัมปทานที่มีผลเป็นโมฆะไปแล้วกลับมามีผลสมบูรณ์และผูกพันกันได้อย่างถูกต้องตามกฎหมายได้ และไม่อาจถือได้ด้วยว่าคณะรัฐมนตรีได้ให้สัตยาบันหรืออนุมัติการลงนามในสัญญาสัมปทานดังกล่าวแล้ว เพราะคณะรัฐมนตรีไม่มีอำนาจตามกฎหมายที่จะให้สัตยาบันหรืออนุมัติย้อนหลังให้การกระทำหรือสัญญาสัมปทานที่เป็นโมฆะไปแล้วนั้นให้มีผลกลับมาเป็นการกระทำหรือสัญญาสัมปทานที่ถูกต้องสมบูรณ์และมีผลผูกพันตามกฎหมายย้อนหลังได้ ทั้งนี้ ตามนัยมาตรา ๑๗๒ วรรคหนึ่ง แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

๕. บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ซึ่งได้รับการจดทะเบียนจัดตั้งเป็นนิติบุคคลตามกฎหมายไทยเมื่อวันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๓๓ มีฐานะเป็นนิติบุคคลต่างด้าวตามกฎหมายเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าวที่ใช้บังคับอยู่ในขณะนั้น คือ ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๘๑ ลงวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๑๕ เนื่องจากมีจำนวนผู้ถือหุ้นและจำนวนทุนจดทะเบียนเป็นของคนต่างด้าวและนิติบุคคลต่างด้าวเกินกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนผู้ถือหุ้นและทุนจดทะเบียนทั้งหมดของบริษัท บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด จึงถูกห้ามมิให้ประกอบธุรกิจ “ขนส่งทางบก” ที่กำหนดไว้ในบัญชี ข. หมวด ๕ และธุรกิจ “บริการ” ที่กำหนดไว้ในบัญชี ค. หมวด ๓ ท้ายประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๘๑ ดังกล่าว ดังนั้น เมื่อผู้เริ่มก่อการจัดตั้ง บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ระบุในวัตถุประสงค์ของบริษัทว่า บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด จะประกอบธุรกิจ “เดินรถไฟชุมชน” ซึ่งเป็นธุรกิจ “ขนส่งทางบก” ตามบัญชี ข. หมวด ๕ ท้ายประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๘๑ และจะดำเนินการอื่น ๆ ตามที่ได้สิทธิตามสัญญาสัมปทาน ซึ่งรวมถึงการประกอบธุรกิจทางด่วนยกระดับสำหรับรถยนต์ ซึ่งต้องถือว่าเป็นธุรกิจ “บริการ” ตามบัญชี ค. หมวด ๓ ท้ายประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๘๑ ด้วยนั้น นายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทฯ จึงไม่อาจรับจดทะเบียนจัดตั้ง บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ได้ เว้นแต่ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด จะได้รับการยกเว้นการบังคับใช้ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๘๑ หรือได้รับอนุญาตจากรัฐบาลให้ประกอบธุรกิจ “ขนส่งทางบก” ในประเทศไทยได้เป็นการเฉพาะกาล ตามหลักเกณฑ์ข้อ ๒ ของประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๘๑ และได้รับอนุญาตจากอธิบดีกรมทะเบียนการค้าให้ประกอบธุรกิจ “ให้บริการ ทางด่วนยกระดับสำหรับรถยนต์” หรือได้รับ

สิทธิตามพระราชกฤษฎีกาอนุญาตให้คนต่างด้าวที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนประกอบธุรกิจตามบัญชี ข. พ.ศ. ๒๕๑๖ ก่อน แต่การจะได้รับสิทธิตามพระราชกฤษฎีกาอนุญาตให้คนต่างด้าวที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนประกอบธุรกิจตามบัญชี ข พ.ศ. ๒๕๑๖ นั้น บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด จะต้องมิสถานะและสภาพเป็นนิติบุคคลที่ถูกต้องตามกฎหมายไทยก่อน แต่ในขณะนั้น บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ยังไม่ได้จดทะเบียนจัดตั้งขึ้นตามกฎหมายไทย จึงยังไม่อาจใช้สิทธิตามพระราชกฤษฎีกาอนุญาตให้คนต่างด้าวที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนประกอบธุรกิจตามบัญชี ข พ.ศ. ๒๕๑๖ ได้ ด้วยเหตุนี้ นายกอร์ดอน วู และผู้เริ่มก่อการจัดตั้ง บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด จึงต้องกลับมาจดทะเบียนจัดตั้ง บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ให้เป็นนิติบุคคลต่างด้าวที่ถูกต้องตามกฎหมายไทยก่อน ซึ่งจะกระทำได้ต่อเมื่อได้รับอนุมัติหรืออนุญาตจากคณะกรรมการให้ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ได้รับการยกเว้นการบังคับใช้หลักเกณฑ์ของประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๘๑ ตามที่กำหนดไว้ในหลักเกณฑ์ข้อ ๒ ของประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๘๑

นายกอร์ดอน วู และผู้เริ่มก่อการจัดตั้ง บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด จึงอ้างต่อกรมทะเบียนการค้า และอธิบดีกรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ ในขณะนั้นว่า บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ได้รับยกเว้นการบังคับใช้ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๘๑ ตามมติคณะรัฐมนตรีวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๓๓ แล้ว ซึ่งไม่เป็นความจริง ทั้งนี้ เพื่อให้ให้นายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทฯ กรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ รับผิดชอบจดทะเบียนจัดตั้ง บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ให้เป็นนิติบุคคลต่างด้าวตามกฎหมายไทยเพื่อประกอบธุรกิจ “ขนส่งทางบก” ที่ต้องห้ามมิให้นิติบุคคลต่างด้าวประกอบธุรกิจนั้นตามบัญชี ข. ท้ายประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๘๑ ได้ อย่างไรก็ตาม นอกจากนั้น ยังไม่ปรากฏหลักฐานข้อมูลใด ๆ ว่า ผู้เริ่มก่อการจัดตั้ง บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ได้ขออนุญาตต่ออธิบดีกรมทะเบียนการค้าเพื่อขออนุญาตประกอบธุรกิจ “ทางด่วนยกระดับสำหรับรถยนต์” ซึ่งเป็นธุรกิจ “บริการ” ตามบัญชี ค. ท้ายประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๘๑ มาก่อน และไม่ปรากฏหลักฐานข้อมูลว่า อธิบดีกรมทะเบียนการค้าได้เคยอนุญาตให้ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ประกอบธุรกิจ “ทางด่วนยกระดับสำหรับรถยนต์” แต่อย่างใดด้วย

อย่างไรก็ตาม ปรากฏว่านางพิมลวรรณ คชเดช เจ้าหน้าที่วิเคราะห์งานทะเบียนการค้า ๖ กรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ ในขณะนั้น ได้ทำการวิเคราะห์มติคณะรัฐมนตรีวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๓๓ ที่นายกอร์ดอน วู กับพวกอ้างอิง และทำความเข้าใจเกี่ยวกับมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าวเมื่อวันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๓๓ เอื้อประโยชน์แก่การรับผิดชอบจดทะเบียนจัดตั้ง บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ว่า บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ได้รับอนุมัติจากรัฐบาลไทยเป็นการเฉพาะกาล และอยู่ในข่ายได้รับการยกเว้นตามข้อ ๒ แห่งประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๘๑ ตามมติคณะกรรมการรัฐมนตรีฝ่ายเศรษฐกิจเมื่อวันที่ ๘ มิถุนายน ๒๕๓๓ และตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๓๓ ดังกล่าวนั้นด้วยแล้ว ทั้ง ๆ ที่มติคณะกรรมการรัฐมนตรีฝ่ายเศรษฐกิจและตามมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าวนี้ไม่ใช่เรื่องของ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด และไม่มีมติใดๆ แสดงว่ามีการอนุมัติหรืออนุญาตให้ยกเว้นการบังคับใช้ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๘๑ ให้แก่ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ตามหลักเกณฑ์ข้อ

๒. ของประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๘๑ นั้นเลย และต่อมาวันที่ ๑๘ ตุลาคม ๒๕๓๓ นางพิมลวรรณฯ ในฐานะหัวหน้างานการอนุญาต ๒ ยังทำความเข้าใจเสนอต่อหัวหน้าฝ่ายทะเบียน ๒ ผ่านหัวหน้าฝ่ายธุรกิจคนต่างด้าว ยืนยันความเห็นอีกครั้งว่า บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด อยู่ในข่ายได้รับการยกเว้นตาม ข้อ ๒ แห่งประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๘๑ จนนำไปสู่การรับผิดชอบจดทะเบียนจัดตั้ง บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ของนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทฯ เมื่อวันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๓๓ ทั้งนี้ ในความเป็นจริง นางพิมลวรรณฯ ทราบดีอย่างชัดแจ้งว่ามติคณะกรรมการรัฐมนตรีฝ่ายเศรษฐกิจเมื่อวันที่ ๘ มิถุนายน ๒๕๓๓ และมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๓๓ นั้น ไม่ได้อนุมัติหรืออนุญาตให้ยกเว้นการบังคับใช้ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๘๑ ให้ทั้งแก่ บริษัท โฮปเวลล์ โฮลดิ้ง ลิมิเต็ด (ฮ่องกง) และ บริษัท

โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด และไม่ว่ากรณีจะเป็นประการใดก็ไม่อาจนำมติคณะรัฐมนตรีวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๓๓ มาเป็นประโยชน์ให้แก่ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ได้ เพราะมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๓๓ นั้นเป็นมติคณะรัฐมนตรีที่เป็นเรื่องของ บริษัท โฮปเวลล์ โฮลดิ้ง ลิมิเต็ด (ฮ่องกง) เป็นการเฉพาะเท่านั้น ข้อเท็จจริงดังกล่าวนี้ได้รับการยืนยันจากสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีที่ได้ตรวจสอบข้อเท็จจริงและมีหนังสือแจ้งยืนยันไปยังคณะทำงานตรวจสอบและรวบรวมพยานหลักฐาน “กรณีโฮปเวลล์” ที่ตั้งขึ้นตามคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ ๑๔๓/๒๕๖๒ ลงวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๖๒ ตามหนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ลำดับตอนที่สุด ที่ นร ๐๕๐๔/ท ๔๓๓๓ ลงวันที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๖๒ และหนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ลำดับตอนที่สุด ที่ นร ๐๕๐๕/ท ๔๔๓๙ ลงวันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๖๒ และสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรียังมีหนังสือลำดับตอนที่สุด ที่ นร ๐๕๐๖/๓๓๓๒๒ ลงวันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๖๒ แจ้งยืนยันข้อเท็จจริงเดียวกันนี้มายังปลัดกระทรวงคมนาคม ว่า คณะกรรมการรัฐมนตรีฝ่ายเศรษฐกิจมีมติอนุมัติการขอสนับสนุนให้ บริษัท โฮปเวลล์ โฮลดิ้ง ลิมิเต็ด (ฮ่องกง) เพียง ๒ ข้อเท่านั้น คือ เรื่องขอสิทธิประโยชน์ในการส่งเสริมการลงทุนฯ และเรื่องขอยกเว้นเรื่องการหักภาษี ณ ที่จ่ายฯ ที่มอบให้กระทรวงการคลังรับไปพิจารณาและประสานงาน ซึ่งคณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๓๓ เห็นชอบและอนุมัติให้ดำเนินการตามมติคณะกรรมการรัฐมนตรีฝ่ายเศรษฐกิจนั้น ทั้งนี้ สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีเห็นว่าเจ้าหน้าที่ของกระทรวงพาณิชย์ตีความมติคณะรัฐมนตรี และดำเนินการต่าง ๆ ไปเองโดยมีสาระสำคัญคลาดเคลื่อนไปจากที่มติคณะรัฐมนตรีระบุไว้ ดังนั้น หากนางพิมลวรรณฯ หรือนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร และเจ้าหน้าที่ของกรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ ที่เกี่ยวข้องในทุกๆ ระดับในขณะนั้น มีเจตนาที่จะได้รับความถูกต้องชัดเจนของมติคณะกรรมการรัฐมนตรีฝ่ายเศรษฐกิจวันที่ ๘ มิถุนายน ๒๕๓๓ และมติคณะรัฐมนตรีวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๓๓ จริงแล้ว ก็สามารถติดต่อสอบถามไปยังสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีซึ่งเป็นหน่วยงานราชการที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการประชุมคณะรัฐมนตรีและเป็นเจ้าของหนังสือแจ้งมติคณะรัฐมนตรีวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๓๓ เพื่อขอข้อมูลและข้อเท็จจริงที่ถูกต้องได้ ซึ่งก็จะทำให้นางพิมลวรรณฯ นายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร และเจ้าหน้าที่ของกรมทะเบียนการค้าที่เกี่ยวข้องสามารถทราบข้อเท็จจริง และความหมายที่ถูกต้องของมติคณะกรรมการรัฐมนตรีฝ่ายเศรษฐกิจและมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าวนี้ได้ และจะทำให้นายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานครไม่อาจรับจดทะเบียนจัดตั้ง บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด เมื่อวันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๓๓ ได้

นอกจากนั้น ในช่วงเวลานั้นยังมีหนังสือเวียนของสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีที่แจ้งเวียนไปยังทุกหน่วยงานราชการ รวมทั้งกรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ เกี่ยวกับหลักปฏิบัติในกรณีที่มีข้อสงสัยเกี่ยวกับมติคณะรัฐมนตรีว่าให้ดำเนินการอย่างไรและให้สอบถามมายังสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีด้วยวิธีการใด ตามหนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ นร ๐๒๐๕/ว.๔๓ ลงวันที่ ๘ มิถุนายน ๒๕๓๐ แต่นางพิมลวรรณฯ นายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร และเจ้าหน้าที่ของกรมทะเบียนการค้าที่เกี่ยวข้องทุกระดับกลับไม่ปฏิบัติเช่นนั้น โดยนางพิมลวรรณฯ ได้ทำความเข้าใจที่ขัดแย้งกับข้อเท็จจริงและมติคณะกรรมการรัฐมนตรีฝ่ายเศรษฐกิจวันที่ ๘ มิถุนายน ๒๕๓๓ และมติคณะรัฐมนตรีวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๓๓ โดยไม่มีการสอบถามข้อเท็จจริงและความถูกต้องมายังสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีก่อนตามที่พึงต้องปฏิบัติปรากฏตามบันทึกความเห็นของนางพิมลวรรณฯ เมื่อวันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๓๓ ข้อ ๓.๑ ว่า

“๓.๑ ได้พิจารณาแล้วเห็นว่า ตามมติคณะกรรมการรัฐมนตรีฝ่ายเศรษฐกิจตามข้อ ๑.๓ ได้ให้ความเห็นชอบในโครงการตามที่กระทรวงคมนาคมเสนอ และให้อำนาจกระทรวงคมนาคมในการลงนามในสัญญาสัมปทานดังกล่าวแทนรัฐบาล แต่สำหรับเงื่อนไขที่ขอรับการสนับสนุนนั้น ได้มีการกล่าวถึงเงื่อนไขเฉพาะในเรื่องการส่งเสริมการลงทุนและการยกเว้นการเก็บภาษี โดยไม่ให้ตามที่ขออนุมัติแต่ให้ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด และโดยที่ไม่ได้มีการกล่าวถึงเงื่อนไขข้ออื่น ๆ แสดงว่า คณะกรรมการฯ ได้เห็นชอบด้วยในเงื่อนไขอื่นนั้น”

เห็นได้ว่านางพิมลวรรณฯ ทราบดีอยู่แล้วว่าคณะกรรมการรัฐมนตรีฝ่ายเศรษฐกิจไม่เคยมีมติให้ยกเว้นการบังคับใช้ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๘๑ ให้แก่ บริษัท โฮปเวลล์ โฮลดิ้ง จำกัด (ฮ่องกง) ตามที่กระทรวงคมนาคมเสนอขอเลย โดยคณะกรรมการรัฐมนตรีฝ่ายเศรษฐกิจไม่ได้กล่าวถึงเรื่องดังกล่าวนี้ไว้ในมติคณะกรรมการรัฐมนตรีฝ่ายเศรษฐกิจ แต่นางพิมลวรรณฯ กลับทำความเข้าใจว่าการที่คณะกรรมการรัฐมนตรีฝ่ายเศรษฐกิจไม่ได้กล่าวถึงเงื่อนไขข้ออื่น ๆ แสดงว่าคณะกรรมการรัฐมนตรีฝ่ายเศรษฐกิจเห็นชอบด้วยในเงื่อนไขข้อนั้น ซึ่งเป็นการทำความเข้าใจขึ้นมาเองโดยผลการโดยไม่ได้สอบถามไปยังสำนักงานเลขานุการคณะรัฐมนตรีซึ่งเป็นหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบในเรื่องการหารือมติคณะรัฐมนตรี และยังเป็นกรทำความเข้าใจที่ขัดแย้งกับข้อเท็จจริงของมติคณะกรรมการรัฐมนตรีฝ่ายเศรษฐกิจและมติคณะรัฐมนตรีอย่างชัดเจน นอกจากนี้ นางพิมลวรรณฯ ยังทำความเข้าใจต่อไปในข้อ ๓.๒ ว่า

“๓.๒ สำหรับเงื่อนไขเรื่องการขอรับสิทธิยกเว้นตามข้อ ๒ ของ ปว. ๒๘๑ อยู่ในเงื่อนไขที่คณะกรรมการฯ ไม่ได้กล่าวถึงแสดงว่าบริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ได้รับอนุมัติจากรัฐบาลไทยเป็นการเฉพาะกาล และอยู่ในข่ายได้รับการยกเว้นตามข้อ ๒ แห่ง ปว. ๒๘๑”

จากความเห็นในข้อ ๓.๒ นี้ จะเห็นได้ว่านางพิมลวรรณฯ ทักท้อเอาเองเลย ว่า บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ได้รับอนุมัติจากรัฐบาลไทยเป็นการเฉพาะกาล และอยู่ในข่ายได้รับการยกเว้นตามข้อ ๒ แห่งประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๘๑ ทั้ง ๆ ที่นางพิมลวรรณฯ ทราบได้ดีอยู่แล้วว่า นอกจากคณะกรรมการรัฐมนตรีฝ่ายเศรษฐกิจจะไม่ได้มีมติเกี่ยวกับการยกเว้นประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๘๑ ให้ บริษัท โฮปเวลล์ โฮลดิ้ง จำกัด (ฮ่องกง) หรือ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด แล้ว มติคณะกรรมการรัฐมนตรีฝ่ายเศรษฐกิจที่กล่าวอ้างถึงนั้นยังเป็นเรื่องของ บริษัท โฮปเวลล์ โฮลดิ้ง จำกัด (ฮ่องกง) เป็นการเฉพาะราย ที่ไม่อาจนำมาใช้ตีความหรือทำความเข้าใจให้แก่ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ได้ แต่นางพิมลวรรณฯ ก็ยังทักท้อสรุปเอาเองว่า บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ได้รับอนุมัติจากรัฐบาลไทยเป็นการเฉพาะกาล และอยู่ในข่ายได้รับการยกเว้นตามข้อ ๒ แห่งประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๘๑ ตามมติของคณะกรรมการรัฐมนตรีฝ่ายเศรษฐกิจดังกล่าว นั้น จึงเห็นได้ชัดเจนว่านางพิมลวรรณฯ มีเจตนาที่จะเอื้อประโยชน์ให้แก่การจดทะเบียนจัดตั้ง บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด โดยมีชอบ และเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าวที่ใช้บังคับอยู่ในขณะนั้น คือ ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๘๑ ลงวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๑๕ ดังนั้น การรับจดทะเบียนจัดตั้ง บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ของนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทฯ เมื่อวันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๓๓ จึงเป็นการสั่งการทางปกครองที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ที่จะต้องถูกเพิกถอนการจดทะเบียนจัดตั้งบริษัทฯ ดังกล่าวย้อนหลังไปตั้งแต่วันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๓๓ ตามนัยและหลักเกณฑ์ที่บัญญัติในมาตรา ๔๙ และมาตรา ๕๐ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ และที่แก้ไขเพิ่มเติม

นอกจากนั้น ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๘๑ ยังเป็นกฎหมายที่อยู่ในความรับผิดชอบของกรมทะเบียนการค้า (ปัจจุบันคือกรมพัฒนาธุรกิจการค้า) กระทรวงพาณิชย์เองด้วย นางพิมลวรรณฯ นายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร และเจ้าหน้าที่ของกรมทะเบียนการค้าที่เกี่ยวข้องทุกระดับ จึงพึงต้องรู้ดีอยู่แล้วตามตำแหน่งหน้าที่ราชการว่าประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๘๑ เป็นกฎหมายที่มีเจตนาคุ้มครองที่จะคุ้มครองการประกอบธุรกิจของคนไทยและเพื่อรักษาความมั่นคงทางเศรษฐกิจและความปลอดภัยของประเทศ จึงเป็นกฎหมายเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน นางพิมลวรรณฯ นายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร และเจ้าหน้าที่ของกรมทะเบียนการค้าที่เกี่ยวข้องทุกระดับจึงพึงต้องวิเคราะห์ตีความหรือทำความเข้าใจในกรณีที่เกี่ยวข้องหรือกระทบกับการบังคับใช้ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๘๑ ด้วยความเคร่งครัด ละเอียดรอบคอบ และด้วยความระมัดระวังแต่นางพิมลวรรณฯ นายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร และเจ้าหน้าที่ของกรมทะเบียนการค้าที่เกี่ยวข้องทุกระดับในขณะนั้นกลับมิได้กระทำเช่นนั้น การทำความเข้าใจของนางพิมลวรรณฯ จึงเป็นการทำความเข้าใจที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย และไม่เป็นไป

ตามเจตนารมณ์ของประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๘๑ ถือได้ว่าเป็นการหลีกเลี่ยงการบังคับใช้ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๘๑ จนนำไปสู่การรับจดทะเบียนจัดตั้ง บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ของนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร กรมทะเบียนการค้าที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย เมื่อวันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๓๓ ดังนั้น การรับจดทะเบียนจัดตั้ง บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ของนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร อันเนื่องมาจากความเห็นและการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายของนางพิมลวรรณฯ และเจ้าหน้าที่ของกรมทะเบียนการค้าที่เกี่ยวข้องทุกระดับ จึงเป็นการสั่งการทางปกครองที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย และเป็นการกระทำที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน การรับจดทะเบียนจัดตั้ง นายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร และอธิบดีกรมพัฒนาธุรกิจการค้าในปัจจุบัน (ในฐานะนายทะเบียนกลาง และในฐานะผู้บังคับบัญชาของนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร) จึงต้องสั่งเพิกถอนการจดทะเบียน บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ตามอำนาจหน้าที่ตามหลักเกณฑ์ของกฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง

๖. คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๓๓ อนุมัติให้กระทรวงคมนาคมลงนามในสัญญาสัมปทานโครงการโฮปเวลล์ กับ บริษัท โฮปเวลล์ โฮลดิ้ง จำกัด (ฮ่องกง) ตามสัญญาสัมปทานที่กรมอัยการ (ชื่อในขณะนั้น) ตรวจสอบแล้ว แต่ปรากฏว่ากระทรวงคมนาคมไม่ได้แก้ไขสัญญาสัมปทานโครงการโฮปเวลล์ ตามข้อท้วงติงของกรมอัยการ ดังนั้น การที่กระทรวงคมนาคมลงนามในสัญญาสัมปทานโครงการโฮปเวลล์ ฉบับลงวันที่ ๙ พฤศจิกายน ๒๕๓๓ กับ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด จึงถือได้ว่าเป็นไปขัดต่อมติคณะรัฐมนตรี จึงเป็นการกระทำที่ไม่เป็นไปตามกฎหมาย ดังนั้น สัญญาสัมปทานโครงการโฮปเวลล์จึงมีผลเป็นโมฆะและไม่มีผลผูกพันกระทรวงคมนาคมและรัฐบาลด้วยเหตุนี้เช่นกัน

๗. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมในขณะนั้นมีหนังสือกระทรวงคมนาคม ที่ คค. ๐๒๐๗/๑๕๒๒๔ ลงวันที่ ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๓๓ กราบเรียนนายกรัฐมนตรี เพื่อรายงานความคืบหน้าการดำเนินการและการลงนามในสัญญากับ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด เมื่อวันที่ ๙ พฤศจิกายน ๒๕๓๓ และขอให้นายกรัฐมนตรีทราบและให้นำเสนอคณะรัฐมนตรีทราบต่อไป ทั้งนี้ ความในหนังสือดังกล่าวระบุว่า กระทรวงคมนาคมได้ให้กรมอัยการตรวจร่างสัญญาแล้วและกรมอัยการได้ปรับปรุงแก้ไขร่างสัญญาแล้วโดยมีข้อสังเกตเพิ่มเติม ๔ ประการ กระทรวงคมนาคมได้เจรจากับ บริษัท โฮปเวลล์ โฮลดิ้ง จำกัด (ฮ่องกง) แล้วสามารถยอมรับการแก้ไขของกรมอัยการได้เกือบทั้งหมด ยกเว้นเพียงบางประเด็นปลีกย่อย ซึ่งบริษัท โฮปเวลล์ โฮลดิ้ง จำกัด (ฮ่องกง) ขอคงไว้ตามร่างสัญญาเดิม และแจ้งด้วยว่า “...บริษัท โฮปเวลล์ โฮลดิ้ง (ฮ่องกง) จำกัด ได้ยอมรับการผูกพันในสัญญาสัมปทานฯ ร่วมกับ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ซึ่งเป็นไปตามข้อเสนอแนะของกรมอัยการ” ซึ่งไม่เป็นความจริง การกระทำของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมในขณะนั้นย่อมถือได้ว่าเป็นการเอื้อประโยชน์ให้ บริษัท โฮปเวลล์ โฮลดิ้ง จำกัด (ฮ่องกง) และ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด โดยมีขอบ เพราะเป็นการรายงานเท็จต่อคณะรัฐมนตรี ยังผลให้เกิดความเสียหายแก่ภาครัฐอย่างร้ายแรง

๔.๒.๒ ข้อเท็จจริงและข้อพิรุธ

ประเด็นที่ ๑ การดำเนินการโครงการโฮปเวลล์ไม่เป็นไปตามมติคณะรัฐมนตรี
วันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๓๒ มาแต่ต้น

ข้อเท็จจริงและข้อพิรุธ

เดิมคณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๓๒ รับในหลักการให้กระทรวงคมนาคมไปดำเนินการโครงการโฮปเวลล์โดยให้เอกชนลงทุนก่อสร้างทางรถไฟยกยกระดับในเขตกรุงเทพมหานครโดยมิได้กล่าวถึงการสร้างทางด่วนยกระดับสำหรับรถยนต์ด้วยแต่อย่างใด แต่กระทรวงคมนาคมกลับไปดำเนินการให้มีการสร้างทางด่วนยกระดับสำหรับรถยนต์เพิ่มขึ้นในโครงการโฮปเวลล์เอง โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมในขณะนั้นมีคำสั่งกระทรวงคมนาคม ที่ ๒๘๓/๒๕๓๒ ลงวันที่ ๖ ตุลาคม ๒๕๓๒ แต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อดำเนินการโครงการโฮปเวลล์ตามมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าว แต่กลับกำหนดชื่อและอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการดังกล่าวให้มีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดให้มีการดำเนินการต่าง ๆ ในโครงการ

โฮปเวลล์โดยกำหนดให้มีการสร้างทางด่วนยกระดับสำหรับรถยนต์ด้วย ซึ่งเป็นการนอกเหนือจากหลักการที่คณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติไว้เมื่อวันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๓๒ โดยไม่ได้เสนอขอรับอนุมัติหรือความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีก่อน อีกทั้งยังกำหนดเส้นทางและระยะทางสำหรับก่อสร้างทางรถไฟยกระดับในเขตกรุงเทพมหานครเพิ่มเติมจากที่คณะรัฐมนตรีมีมติไว้ โดยใช้ชื่อคณะกรรมการดังกล่าวว่า “คณะกรรมการพิจารณาดำเนินโครงการให้เอกชนลงทุนก่อสร้างทางรถไฟยกระดับ โดยได้รับสัมปทานเดินรถระบบรถไฟชุมชน (Community Train) และทางด่วนยกระดับสำหรับรถยนต์” (คณะกรรมการดำเนินโครงการฯ)

ประเด็นที่ ๒ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ไม่ใช่บริษัทที่ได้รับการเลือกจากคณะกรรมการดำเนินโครงการฯ และจากกระทรวงคมนาคมให้เป็นผู้ดำเนินการโครงการโฮปเวลล์

ข้อเท็จจริงและข้อพิรุธ

บริษัทที่ได้รับการคัดเลือกจากคณะกรรมการดำเนินโครงการฯ และกระทรวงคมนาคมให้เป็นผู้ดำเนินการโครงการโฮปเวลล์ คือ บริษัท โฮปเวลล์ โฮลดิ้ง จำกัด (ฮ่องกง) ซึ่งเป็นบริษัทหรือนิติบุคคลต่างด้าวที่จดทะเบียนที่เมืองฮ่องกง โดยกระทรวงคมนาคมเสนอขออนุมัติต่อคณะรัฐมนตรีให้บริษัท โฮปเวลล์ โฮลดิ้ง จำกัด (ฮ่องกง) เป็นผู้ดำเนินการโครงการโฮปเวลล์ ตามหนังสือกระทรวงคมนาคม ด่วนที่สุด ที่ คค ๐๒๐๗/๗๓๖๕ ลว ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๓๓ และคณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติเมื่อวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๓๓ ซึ่งขณะนั้น บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ยังมิได้จดทะเบียนจัดตั้งขึ้นเป็นนิติบุคคลตามกฎหมายเลย บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด จึงไม่ใช่บริษัทที่เข้าเสนอเงื่อนไขดำเนินการโครงการโฮปเวลล์ตามกฎหมาย และเป็นคนละนิติบุคคลกับกับ บริษัท โฮปเวลล์ โฮลดิ้ง จำกัด (ฮ่องกง) ดังนั้น บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด จึงไม่เกี่ยวข้องใด ๆ กับโครงการโฮปเวลล์และไม่มีสิทธิใด ๆ ตามกฎหมายที่จะเข้ามาดำเนินการโครงการโฮปเวลล์แทน บริษัท โฮปเวลล์ โฮลดิ้ง จำกัด (ฮ่องกง)

ประเด็นที่ ๓ บริษัท โฮปเวลล์ โฮลดิ้ง จำกัด (ฮ่องกง) เป็นนิติบุคคลต่างด้าวและไม่เคยได้รับอนุญาตจากรัฐบาลให้ประกอบธุรกิจ “ขนส่งทางบก” ตามบัญชี “ข” ทำयประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๘๑ มาก่อน จึงไม่มีสิทธิตามกฎหมายที่จะยื่นข้อเสนอเข้าทำโครงการโฮปเวลล์

ข้อเท็จจริงและข้อพิรุธ

ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๘๑ ลงวันที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๑๕ ห้ามมิให้คนต่างด้าวหรือนิติบุคคลต่างด้าวประกอบกิจการ “ขนส่งทางบก” ซึ่งเป็นกิจการที่กำหนดไว้ในบัญชี “ข” ทำยประกาศของคณะปฏิวัติฉบับดังกล่าว เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากรัฐบาลไทยเป็นการเฉพาะกาลก่อนตามหลักเกณฑ์ในข้อ ๒. ของประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๘๑ นั้น โดยประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๘๑ เป็นกฎหมายที่กำหนดหลักเกณฑ์การประกอบธุรกิจของคนต่างด้าวในประเทศไทยที่ใช้บังคับอยู่ในขณะนั้น ทั้งนี้ปรากฏว่าในขณะที่ บริษัท โฮปเวลล์ โฮลดิ้ง จำกัด (ฮ่องกง) ซึ่งเป็นนิติบุคคลต่างด้าวที่จดทะเบียนที่เมืองฮ่องกงยื่นเงื่อนไขเพื่อดำเนินการโครงการโฮปเวลล์ซึ่งเป็นธุรกิจ “ขนส่งทางบก” ตามบัญชี “ข” ทำยประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๘๑ ต่อคณะกรรมการดำเนินโครงการฯ ของกระทรวงคมนาคมนั้น บริษัทดังกล่าวยังไม่เคยได้รับอนุญาตจากรัฐบาลให้ประกอบธุรกิจ “ขนส่งทางบก” ในประเทศไทยได้มาก่อน บริษัท โฮปเวลล์ โฮลดิ้ง จำกัด (ฮ่องกง) จึงไม่มีสิทธิตามกฎหมายที่จะประกอบธุรกิจ “ขนส่งทางบก” ในประเทศไทย ดังนั้น บริษัท โฮปเวลล์ โฮลดิ้ง จำกัด (ฮ่องกง) จึงไม่มีสิทธิตามกฎหมายที่จะยื่นเสนอเงื่อนไขเพื่อดำเนินโครงการโฮปเวลล์

ประเด็นที่ ๔ การเสนอเงื่อนไขดำเนินโครงการโฮปเวลล์ของ บริษัท โฮปเวลล์ โฮลดิ้ง จำกัด (ฮ่องกง) เมื่อวันที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๓๓ เป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย ขัดต่อระเบียบราชการ และเป็นการกระทำที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน การกระทำดังกล่าวและการดำเนินการอื่นๆ ต่อมา จึงเป็นโมฆะทั้งหมด

ข้อเท็จจริงและข้อพิรุธ

นอกจากการยื่นเสนอเงื่อนไขดำเนินโครงการโฮปเวลล์ บริษัท โฮปเวลล์ โฮลดิ้ง จำกัด (ฮ่องกง) เมื่อวันที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๓๓ จะไม่ชอบด้วยกฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าวที่ใช้บังคับอยู่ในขณะนั้น คือ ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๘๑ แล้ว ยังปรากฏด้วยว่า บริษัท โฮปเวลล์ โฮลดิ้ง จำกัด (ฮ่องกง) เป็นผู้เสนอเงื่อนไขเพียงรายเดียว ซึ่งตามหลักเกณฑ์ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. ๒๕๒๑ ที่ใช้บังคับอยู่ในขณะนั้นคณะกรรมการดำเนินโครงการฯ จะต้องยกเลิกการเสนอเงื่อนไขครั้งนั้นแล้วดำเนินการใหม่ทั้งหมด แต่คณะกรรมการดำเนินโครงการฯ กลับไม่ดำเนินการตามหลักการของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. ๒๕๒๑ อีกทั้งยังปรากฏด้วยว่า บริษัท โฮปเวลล์ โฮลดิ้ง จำกัด (ฮ่องกง) ยื่นเสนอหลักประกันการปฏิบัติตามเงื่อนไขที่เสนอต่อคณะกรรมการดำเนินโครงการฯ ผิดระเบียบราชการ ซึ่งจะต้องถือว่าไม่มีผู้เสนอราคา รายใดเลยที่มีคุณสมบัติถูกต้องครบถ้วน อันส่งผลให้ต้องยกเลิกการประกาศเชิญชวนเอกชนให้เสนอเงื่อนไขดำเนินโครงการโฮปเวลล์ครั้งนั้นแล้วจัดให้มีการเสนอเงื่อนไขใหม่ทั้งหมด แต่คณะกรรมการดำเนินโครงการฯ กลับเสนอให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมในขณะนั้นอนุญาตให้ บริษัท โฮปเวลล์ โฮลดิ้ง จำกัด (ฮ่องกง) ออกหนังสือส่วนตัวของ บริษัท โฮปเวลล์ โฮลดิ้ง จำกัด (ฮ่องกง) เอง เพื่อค้ำประกันตัวเองในการเสนอเงื่อนไขคู่กับหนังสือค้ำประกันของธนาคารพาณิชย์ซึ่งไม่อาจกระทำได้ โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมในขณะนั้นกลับอนุมัติให้ดำเนินการเช่นนั้นได้ อันเป็นการผิดระเบียบราชการ ดังนั้น กระบวนการที่คณะกรรมการดำเนินโครงการฯ เลือกให้ บริษัท โฮปเวลล์ โฮลดิ้ง จำกัด (ฮ่องกง) เป็นผู้ได้รับเลือกให้ดำเนินโครงการโฮปเวลล์ การคัดเลือกให้ บริษัท โฮปเวลล์ โฮลดิ้ง จำกัด (ฮ่องกง) เป็นผู้ดำเนินโครงการโฮปเวลล์จึงเป็นการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายและขัดต่อระเบียบราชการ

นอกจากนั้น ตามที่ บริษัท โฮปเวลล์ โฮลดิ้ง จำกัด (ฮ่องกง) ซึ่งเป็นนิติบุคคลต่างด้าวเสนอเงื่อนไขดำเนินโครงการโฮปเวลล์โดยไม่ได้รับอนุญาตให้ประกอบธุรกิจ “ขนส่งทางบก” จากรัฐบาลก่อน อันเป็นการฝ่าฝืนและเป็นการกระทำความผิดต่อประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๘๑ ที่เป็นกฎหมายเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าวที่ใช้บังคับอยู่ในขณะนั้นแล้ว ยังปรากฏด้วยว่าประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๘๑ ยังเป็นกฎหมายเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน เพราะเป็นกฎหมายที่มีเจตนารมณ์ที่มุ่งประสงค์จะคุ้มครองประโยชน์ของคนไทยจากการแข่งขันในการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าวหรือนิติบุคคลต่างด้าวในประเทศไทย รวมทั้งเพื่อที่จะคุ้มครองป้องกันความมั่นคงทางเศรษฐกิจและความปลอดภัยของประเทศ จึงถือได้ว่า บริษัท โฮปเวลล์ โฮลดิ้ง จำกัด (ฮ่องกง) การกระทำการอันเป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน การเสนอเงื่อนไขดำเนินโครงการโฮปเวลล์ของ บริษัท โฮปเวลล์ โฮลดิ้ง จำกัด (ฮ่องกง) จึงเป็นโมฆะและไม่มีผลผูกพันตามกฎหมาย ตามนัยมาตรา ๑๕๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ด้วย ดังนั้น และมีผลให้กระบวนการและการเลือกให้ บริษัท โฮปเวลล์ โฮลดิ้ง จำกัด (ฮ่องกง) เป็นผู้ดำเนินโครงการโฮปเวลล์เป็นโมฆะไปทั้งหมดด้วยเช่นกัน

ดังนั้น การเสนอเงื่อนไขดำเนินโครงการโฮปเวลล์ของ บริษัท โฮปเวลล์ โฮลดิ้ง จำกัด (ฮ่องกง) และการดำเนินการต่อๆ มาทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับบริษัทดังกล่าวจึงเป็นโมฆะทั้งหมด

ประเด็นที่ ๕ โครงการโฮปเวลล์เป็นโครงการของรัฐบาล ความรับผิดชอบในโครงการโฮปเวลล์จึงเป็นของรัฐบาล

ข้อเท็จจริงและข้อพิรุธ

การดำเนินการต่างๆ ในโครงการโฮปเวลล์อยู่ในความรับผิดชอบของรัฐบาลและถือได้ว่าเป็นโครงการของรัฐบาล ความรับผิดชอบในโครงการโฮปเวลล์จึงเป็นของรัฐบาล ทั้งนี้ กระทรวงคมนาคมเป็นเพียงตัวแทนของรัฐบาลในการดำเนินโครงการดังกล่าวเท่านั้น เริ่มตั้งแต่การอนุมัติโครงการและการดำเนินการตามขั้นตอนต่างๆ ของโครงการล้วนแล้วแต่ต้องผ่านการอนุมัติและเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี เห็นได้ชัดจากคำขอของกระทรวงคมนาคมต่อคณะรัฐมนตรีตามหนังสือกระทรวงคมนาคม ด่วนที่สุด ที่ คค ๐๒๐๗/๗๓๖๕ ลว ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๓๓ ที่ขออนุมัติให้กระทรวงคมนาคมลงนามในสัญญาสัมปทานกับ บริษัท โฮปเวลล์ โฮลดิ้ง จำกัด (ฮ่องกง) แทนรัฐบาล โดยคณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๓๓ ให้กระทรวงคมนาคมลงนามในสัญญาสัมปทานกับ บริษัท โฮปเวลล์ โฮลดิ้ง จำกัด (ฮ่องกง) แทนรัฐบาลได้ อีกทั้งการดำเนินการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับโครงการโฮปเวลล์ ตั้งแต่การอนุมัติโครงการ การพิจารณาและกำหนดเงื่อนไขในการทำสัญญาสัมปทาน การเร่งรัดติดตามการดำเนินโครงการ การพิจารณาและการมีมติให้เลิกสัญญาสัมปทาน ล้วนเป็นการดำเนินการที่อยู่ภายใต้การพิจารณาและการมีมติของคณะรัฐมนตรีตลอดมาทั้งสิ้น จึงถือได้ว่าโครงการโฮปเวลล์เป็นโครงการของรัฐบาลที่รัฐบาลมอบหมายให้กระทรวงคมนาคมเป็นผู้รับผิดชอบและลงนามในสัญญาสัมปทานแทนรัฐบาลเท่านั้น ดังนั้น ความรับผิดชอบในโครงการโฮปเวลล์จึงเป็นของรัฐบาล

ประเด็นที่ ๖ การจดทะเบียนจัดตั้ง บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด เป็นการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายและเป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน จึงเป็นโมฆะมาแต่ต้น บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด จึงไม่เคยมีสภาพเป็นนิติบุคคลนับแต่วันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๓๓ ซึ่งเป็นวันจดทะเบียนจัดตั้งบริษัทเป็นต้นมา การดำเนินการต่าง ๆ ของ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด จึงเป็นโมฆะทั้งหมด

ข้อเท็จจริงและข้อพิรุธ

การจดทะเบียนจัดตั้ง บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด เมื่อวันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๓๓ เป็นการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย เพราะไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ทั้งของระเบียบสำนักงานทะเบียนห้างหุ้นส่วนบริษัทกลาง ว่าด้วยการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนและบริษัท พ.ศ. ๒๕๓๑ ข้อ ๒๙ และของประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๘๑ ซึ่งเป็นระเบียบและกฎหมายเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าวที่ใช้บังคับอยู่ในขณะนั้น ที่ห้ามมิให้นายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทรับจดทะเบียนบริษัทให้นิติบุคคลต่างด้าวที่มีวัตถุประสงค์ในการประกอบธุรกิจที่ห้ามไว้ในบัญชีท้ายประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๘๑ โดยไม่ได้รับอนุญาตตามหลักเกณฑ์ของกฎหมายก่อน และการประกอบธุรกิจรถไฟยกเว้นในโครงการโฮปเวลล์ก็ถือว่าเป็นธุรกิจ “ขนส่งทางบก” ที่กำหนดไว้ในบัญชี ข. ท้ายประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๘๑ ห้ามมิให้คนต่างด้าวและนิติบุคคลต่างด้าวประกอบธุรกิจนั้น เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากรัฐบาลให้ประกอบธุรกิจนั้นในประเทศไทยได้เป็นการเฉพาะกาลตามหลักเกณฑ์ใน ข้อ ๒. ของประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๘๑ ก่อน ทั้งนี้ นายกอร์ดอน วู กับพวก ซึ่งเป็นผู้ร่วมก่อการจัดตั้ง บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ที่เป็นนิติบุคคลต่างด้าวตามหลักเกณฑ์ของประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๘๑ ระบุในวัตถุประสงค์ข้อ ๑. ของ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ที่จะจัดตั้งขึ้น ว่า

“ประกอบธุรกิจตามสัมปทานและสิทธิที่ได้รับจากกระทรวงคมนาคมและการรถไฟแห่งประเทศไทย เพื่อ...และประกอบบริการระบบรถไฟชุมชนและทางด่วนยกระดับ...”

ดังนั้น นายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทจึงไม่อาจรับจดทะเบียนจัดตั้ง บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ให้ได้ เว้นแต่ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด จะได้รับอนุญาตโดยได้รับการยกเว้นการบังคับใช้ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๘๑ ตามหลักเกณฑ์ใน ข้อ ๒ ของประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๘๑ ก่อนด้วยเหตุนี้ นายกอร์ดอน วู กับพวก ซึ่งเป็นผู้เริ่มก่อการจัดตั้ง บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด จึงนับว่า

มติคณะรัฐมนตรีวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๓๓ ประกอบการขอจดทะเบียนจัดตั้ง บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ต่อกรมทะเบียนการค้า (ปัจจุบันใช้ชื่อว่ากรมพัฒนาธุรกิจการค้า) กระทรวงพาณิชย์ อ้างว่า บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ได้รับอนุญาตจากคณะรัฐมนตรีให้ได้รับยกเว้นประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๘๑ ตามหลักเกณฑ์ใน ข้อ ๒ ของประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๘๑ ซึ่งมีผลทำให้ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด มีสิทธิที่จะประกอบธุรกิจรถไฟยกเว้นในโครงการโฮปเวลล์ก็ถือว่าเป็นธุรกิจ “ขนส่งทางบก” ที่กำหนดไว้ใน บัญชี ข. ท้ายประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๘๑ ได้ เพื่อให้ นายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัท กรมทะเบียนการค้า สามารถจดทะเบียนจัดตั้ง บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ได้ โดยไม่ขัดต่อระเบียบสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกลางว่าด้วยการจดทะเบียนหุ้นส่วนและบริษัท พ.ศ. ๒๕๓๑ ข้อ ๒๙ และประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๘๑ ทั้ง ๆ ที่ นายกอร์ดอน วู ซึ่งเป็นผู้เริ่มก่อการจัดตั้ง บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด และเป็นกรรมการผู้จัดการของบริษัท โฮปเวลล์ โฮลดิ้ง จำกัด (ฮ่องกง) ด้วย อยู่ในฐานะที่รู้หรือควรจะได้ว่า มติคณะรัฐมนตรีวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๓๓ นั้น เป็นเรื่องที่คณะรัฐมนตรีมีมติเกี่ยวกับ บริษัท โฮปเวลล์ โฮลดิ้ง จำกัด (ฮ่องกง) เท่านั้น ไม่มีข้อความหรือมติใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด เลย นายกอร์ดอน วู จึงไม่อาจใช้หรืออ้างอิงมติคณะรัฐมนตรีวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๓๓ มาเป็นประโยชน์ในการจดทะเบียนจัดตั้ง บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ได้ และแม้ว่า บริษัท โฮปเวลล์ โฮลดิ้ง จำกัด (ฮ่องกง) จะเป็นผู้ถือหุ้นใหญ่ในบริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ก็ตาม แต่ก็ต้องถือว่าเป็นคนละนิติบุคคลกัน ไม่อาจนำ มติคณะรัฐมนตรีวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๓๓ ที่เป็นมติที่เกี่ยวกับ บริษัท โฮปเวลล์ โฮลดิ้ง จำกัด (ฮ่องกง) เป็นการเฉพาะตัว มาใช้เป็นประโยชน์ให้ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ได้ การที่ นายกอร์ดอน วู อ้างอิง มติคณะรัฐมนตรีวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๓๓ ว่าเป็นมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวกับ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ที่คณะรัฐมนตรีมีมติให้ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ได้รับยกเว้นประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๘๑ ตามหลักเกณฑ์ใน ข้อ ๒. ของประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๘๑ และทำให้ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด มีสิทธิประกอบธุรกิจรถไฟยกเว้นในโครงการโฮปเวลล์ก็ถือว่าเป็นธุรกิจ “ขนส่งทางบก” ที่กำหนดห้ามไว้ในบัญชี ข. ท้ายประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๘๑ เพื่อให้ นายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัท กรมทะเบียนการค้าสามารถจดทะเบียนจัดตั้ง บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ได้นั้น จึงเป็นการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย

ข้อเท็จจริงยังปรากฏชัดเจนต่อไปด้วยว่า สิทธิประโยชน์ที่กระทรวงคมนาคมขอต่อคณะรัฐมนตรีให้ บริษัท โฮปเวลล์ โฮลดิ้ง จำกัด (ฮ่องกง) จำนวน ๔ ข้อ ตามหนังสือกระทรวงคมนาคม ด่วนที่สุด ที่ คค ๐๒๐๗/๗๓๖๕ ลงวันที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๓๓ นั้น ซึ่งได้แก่

ข้อที่ ๑. ขอรับสิทธิส่งเสริมการลงทุนสูงสุดภายใต้พระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน พ.ศ. ๒๕๒๐ และสิทธิประโยชน์เพิ่มเติมภายใต้มาตรา ๓๕ แก่โครงการทั้งหมด ซึ่งได้แก่ ทางรถไฟยกระดับทางรถไฟชุมชน ทางด่วนยกระดับสำหรับรถยนต์ และการพัฒนาที่ดินของการรถไฟแห่งประเทศไทย

ข้อที่ ๒. ขอรับสิทธิยกเว้น ตามข้อ ๒ ของประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๘๑ เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์การประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว

ข้อที่ ๓. ขอยกเว้นการเก็บภาษีหัก ณ ที่จ่ายสำหรับดอกเบี้ยและค่าธรรมเนียมของเงินกู้ระยะยาวที่บริษัทฯ จะต้องชำระให้ สถาบันการเงินในต่างประเทศ และ

ข้อที่ ๔. ขอให้รัฐบาลสนับสนุนให้ความอนุเคราะห์พื้นที่ในกรณีที่แนวทางการก่อสร้างทางรถไฟยกระดับ รถไฟชุมชน และทางด่วนยกระดับสำหรับรถยนต์บางจุดที่อยู่นอกเขตที่ดินของการรถไฟแห่งประเทศไทย และจำเป็นต้องจัดหาเพิ่มเติม แนวทางก่อสร้างจึงอาจล้ำเข้าไปในเขตทางหรือพื้นที่ซึ่งอยู่ในความดูแลของหน่วยราชการอื่น ส่วนในกรณีที่แนวทางการก่อสร้างล้ำเข้าไปในเขตที่ดินของเอกชน ขอให้รัฐบาลช่วยอำนวยความสะดวก โดยบริษัทฯ จะเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ทั้งหมด

คณะกรรมการรัฐมนตรีฝ่ายเศรษฐกิจมีมติเมื่อวันที่ ๘ มิถุนายน ๒๕๓๓ อนุมัติให้ดำเนินการตามคำขอดังกล่าวข้างต้นของกระทรวงคมนาคมได้เพียงตามข้อ ๑ และข้อ ๓ เท่านั้น และไม่ได้ระบุถึงคำขอของกระทรวงคมนาคมข้อ ๒ และข้อ ๔ ด้วยแต่อย่างใด จึงต้องถือว่าคณะกรรมการรัฐมนตรีฝ่ายเศรษฐกิจไม่มีมติอนุมัติตามคำขอข้อ ๒ และข้อ ๔ นั้นด้วย และเมื่อคณะรัฐมนตรีมีมติวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๓๓ อนุมัติตามมติของคณะกรรมการรัฐมนตรีฝ่ายเศรษฐกิจมีมติเมื่อวันที่ ๘ มิถุนายน ๒๕๓๓ ก็ย่อมจะต้องถือว่าคณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติตามคำขอของกระทรวงคมนาคมเพียงตามข้อ ๑ และข้อ ๓ เท่านั้นเช่นเดียวกัน

ทั้งนี้ นายปัญญาพล ศรีเรืองแก้ว รองเลขาธิการคณะกรรมการรัฐมนตรี ได้ให้ความเห็นในข้อเท็จจริงกรณีนี้ไว้ในการประชุมคณะทำงานฯ ครั้งที่ ๒ วันพุธที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๖๒ ว่า ตามหลักการปฏิบัติตามมติคณะรัฐมนตรีนั้น เมื่อหน่วยงานราชการหรือกระทรวงใดมีข้อสงสัยในมติคณะรัฐมนตรีใดก็ให้สอบถามตามลำดับไปจนถึงปลัดกระทรวงและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงของตนก่อน หากปลัดกระทรวงหรือรัฐมนตรีว่าการกระทรวงแจ้งว่าต้องดำเนินการอย่างไรต่อไปก็ดำเนินการไปตามนั้น แต่ถ้าหากมีข้อสงสัยไม่สามารถดำเนินการได้ให้ทำเป็นหนังสือสอบถามไปยังสำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการรัฐมนตรี ตามหนังสือสำนักเลขาธิการคณะกรรมการรัฐมนตรี ที่ นร ๐๒๐๕/ว.๔๓ ลงวันที่ ๘ มิถุนายน ๒๕๓๐ ดังนั้น เมื่อหนังสือสำนักงานเลขาธิการรัฐมนตรีที่ นร ๐๒๐๒/ว (ล) ๙๒๒๕ ลงวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๓๓ เป็นหนังสือที่แจ้งมติคณะรัฐมนตรีวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๓๓ ที่อนุมัติให้กระทรวงคมนาคมดำเนินการตามที่กระทรวงคมนาคมขอมาตามหนังสือกระทรวงคมนาคม ด่วนที่สุด ที่ คค ๐๒๐๗/๗๓๖๕ ลงวันที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๓๓ ได้ตามมติคณะกรรมการรัฐมนตรีฝ่ายเศรษฐกิจวันที่ ๘ มิถุนายน ๒๕๓๓ เท่านั้น จึงหมายความว่าคณะรัฐมนตรีอนุมัติตามคำขอของกระทรวงคมนาคมเมื่อวันที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๓๓ เพียงเท่าที่คณะกรรมการรัฐมนตรีฝ่ายเศรษฐกิจมีมติอนุมัติไว้เมื่อวันที่ ๘ มิถุนายน ๒๕๓๓ เท่านั้น ซึ่งทั้งมติคณะกรรมการรัฐมนตรีฝ่ายเศรษฐกิจวันที่ ๘ มิถุนายน ๒๕๓๓ และมติคณะรัฐมนตรีวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๓๓ นั้น ก็ล้วนแล้วแต่เป็นมติที่เกี่ยวข้องกับ บริษัท โฮปเวลล์ โฮลดิ้ง (ฮ่องกง) เท่านั้น ไม่เกี่ยวข้องกับ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด แต่อย่างใด หากกรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ในขณะนั้นมีข้อสงสัยเกี่ยวกับมติคณะรัฐมนตรีวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๓๓ ว่าเป็นการอนุมัติให้ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ด้วยหรือไม่แล้ว กรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ก็พึงจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ตามหนังสือเวียนของสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ที่ นร ๐๒๐๕/ว.๔๓ ลงวันที่ ๘ มิถุนายน ๒๕๓๐ มิใช่ถามมติคณะรัฐมนตรีวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๓๓ มาตีความเอง

อย่างไรก็ตาม เจ้าหน้าที่ของกรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ กลับนำมติคณะรัฐมนตรี วันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๓๓ มาตีความเอง โดยตีความเอื้อประโยชน์แก่การที่จะรับจดทะเบียนจัดตั้ง บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ให้เป็นนิติบุคคลต่างด้าวและให้มีสิทธิตามกฎหมายที่จะประกอบธุรกิจ “ขนส่งทางบก” ที่ต้องห้ามตามบัญชี “ข” ท้ายประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๘๑ ว่ามติคณะรัฐมนตรีวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๓๓ นั้น เป็นมติที่ให้อยกเว้นการบังคับใช้ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๘๑ ให้แก่บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ด้วยทั้งๆ ที่ไม่มีการระบุชื่อหรือกล่าวถึง บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ในมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าวด้วยแต่อย่างใดเลย อีกทั้ง เจ้าหน้าที่ของกรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ก็ไม่ได้สอบถามข้อเท็จจริงนี้ไปยังสำนักเลขาธิการคณะกรรมการรัฐมนตรีซึ่งเป็นหน่วยงานราชการที่เป็นเจ้าของหนังสือสรุปมติคณะรัฐมนตรีวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๓๓ และเป็นหน่วยงานราชการที่ทราบและเข้าใจมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าวดีที่สุด ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในหนังสือเวียนของสำนักเลขาธิการคณะกรรมการรัฐมนตรี ที่ นร ๐๒๐๕/ว.๔๓ ลงวันที่ ๘ มิถุนายน ๒๕๓๐ ตามที่พึงต้องปฏิบัติด้วยว่ามติคณะรัฐมนตรีวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๓๓ นั้น ให้สิทธิแก่บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด จริงหรือไม่ เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงที่ถูกต้อง

นอกจากนั้นยังได้ความยืนยันจากนายปัญญาพล ศรีแสงแก้ว รองเลขาธิการสำนักเลขาธิการคณะกรรมการรัฐมนตรีซึ่งเป็นผู้แทนของสำนักเลขาธิการคณะกรรมการรัฐมนตรีได้ยืนยันต่อคณะทำงานฯ ว่ามติคณะรัฐมนตรีวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๓๓ เป็นมติคณะรัฐมนตรีที่อนุมัติให้แก่ บริษัท โฮปเวลล์ โฮลดิ้ง จำกัด

(ฮ่องกง) เท่านั้น ไม่เกี่ยวข้องกับ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด และตามมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าวก็ไม่ได้ ยกเว้นการบังคับใช้ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๘๑ ให้ทั้งแก่ บริษัท โฮปเวลล์ โฮลดิ้ง จำกัด (ฮ่องกง) และ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด แต่อย่างใด ประกอบกับข้อเท็จจริงปรากฏดังที่กล่าวมาด้วยว่ากรมทะเบียน การค้า กระทรวงพาณิชย์ ในขณะที่พิจารณารับจดทะเบียนจัดตั้ง บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๓ นั้นมิได้ปฏิบัติให้ถูกต้องตามหลักเกณฑ์และวิธีการตามหนังสือเวียนของ สำนักเลขาธิการ คณะรัฐมนตรีที่ นร ๐๒๐๕/ว.๔๓ ลงวันที่ ๘ มิถุนายน ๒๕๓๐ โดยไม่ปรากฏเหตุผล และยังกลับวิเคราะห์ตีความ มติคณะรัฐมนตรีวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๓๓ เสียเองให้เป็นประโยชน์แก่การรับจดทะเบียนจัดตั้ง บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ที่ไม่อาจกระทำได้อ่างมีพิรุธน่าสงสัย เข้าลักษณะเป็นการกระทำที่เป็นการเอื้อประโยชน์ ให้แก่การรับจดทะเบียนจัดตั้ง บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด โดยมีขอบ ดั่งนั้น การรับจดทะเบียนจัดตั้ง บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด เมื่อวันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๓๓ ของนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทฯ กรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ จึงเป็นการสั่งการทางปกครองที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งกรมพัฒนาธุรกิจ การค้าและนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทฯ ในปัจจุบันจะต้องมีคำสั่งเพิกถอนการจดทะเบียนจัดตั้ง บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายนั้นย้อนหลังมาตั้งแต่วันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๓๓ ตามหลักเกณฑ์ของ พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๔๙ และมาตรา ๕๐ ซึ่งกรณีดังกล่าวนี้ ไม่มีกำหนดอายุความในการดำเนินการ หมายความว่าหากพบการกระทำผิดกฎหมายดังกล่าวเมื่อใดเจ้าหน้าที่ที่มี อำนาจก็สามารถดำเนินการเพิกถอนการจดทะเบียนจัดตั้ง บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ได้ตามอำนาจ หน้าที่ตามกฎหมายได้ทันที แต่จนปัจจุบันกรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ และนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัท ฯ กลับยังไม่มีการดำเนินการเพิกถอนการจดทะเบียนจัดตั้ง บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ทั้ง ๆ ที่ได้ รับทราบข้อเท็จจริงดังกล่าวนี้แล้ว ตรงกันข้ามกรมพัฒนาธุรกิจการค้ากลับมีหนังสือกระทรวงพาณิชย์ ที่ พณ ๐๘๐๕/ ๒๙๐๔ ลงวันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๖๒ ยืนยันต่อการรถไฟแห่งประเทศไทย (ภาคผนวก ร) รวมทั้งกระทรวงพาณิชย์ยังมี หนังสือกระทรวงพาณิชย์ ลับ ด่วนที่สุด ที่ พณ ๐๘๐๓/๔๓๖๔ ลงวันที่ ๑๕ ตุลาคม ๒๕๖๒ ยืนยันไปยัง คณะรัฐมนตรี ว่าการรับจดทะเบียนจัดตั้ง บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด เมื่อวันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๓๓ ของกรมทะเบียนการค้า เป็นไปโดยถูกต้องตามกฎหมายแล้ว โดยอ้างอิงว่ากรมทะเบียนการค้าได้ใช้เวลาพิจารณา การรับจดทะเบียนจัดตั้ง บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด เป็นเวลานานถึงประมาณ ๘๔ วัน ทั้ง ๆ ที่ กระทรวงพาณิชย์น่าจะทราบได้ตั้งอยู่แล้วว่าการพิจารณาที่ใช้เวลายาวนานนั้นไม่ได้หมายความว่าต้องเป็นการ พิจารณาที่ถูกต้องเสมอไป และกระทรวงพาณิชย์ยังอ้างอิงหนังสือของการรถไฟแห่งประเทศไทยที่มีมายัง กรมทะเบียนการค้าในขณะนั้นประกอบด้วย ทั้ง ๆ ที่การรถไฟแห่งประเทศไทยไม่เคยมีส่วนเกี่ยวข้องใด ๆ ในทุกขั้นตอนของการเสนอโครงการโฮปเวลล์ต่อคณะรัฐมนตรีและในขั้นตอนการดำเนินการต่าง ๆ ของกระทรวง คมนาคม อีกทั้ง ไม่เคยมีมติคณะรัฐมนตรีใด ๆ ที่แสดงให้เห็นว่าการรถไฟแห่งประเทศไทยมีส่วนเกี่ยวข้องรู้เห็น ในข้อเท็จจริงของมติคณะรัฐมนตรีวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๓๓ ด้วยแต่อย่างใดเลย ซึ่งข้อเท็จจริงดังกล่าวนี้ก็อยู่ใน วิสัยของกรมพัฒนาธุรกิจการค้าในปัจจุบันที่จะสามารถตรวจสอบได้ จึงไม่มีเหตุผลใด ๆ ที่กระทรวงพาณิชย์จะ อ้างอิงหนังสือใด ๆ ของการรถไฟแห่งประเทศไทยเพื่อทำให้การกระทำที่ไม่ถูกต้องของกรมทะเบียนการค้าในอดีต กลายเป็นความถูกต้องได้ แต่ข้อเท็จจริงที่กระทรวงพาณิชย์ไม่อาจโต้แย้งหรือชี้แจงได้และก็มีได้ชี้แจงเหตุผล ประกอบการชี้แจงคณะรัฐมนตรีด้วยคือเหตุใดทั้งกรมทะเบียนการค้าในขณะที่รับจดทะเบียนจัดตั้ง บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๓ และกรมพัฒนาธุรกิจการค้าในปัจจุบันต่างก็ไม่เคยและไม่ยอมตรวจสอบ ข้อเท็จจริงเรื่องมติคณะรัฐมนตรีวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๓๓ ไปยังสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีว่าเกี่ยวข้องหรือ เป็นมติที่อนุญาตให้ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ได้รับยกเว้นการปฏิบัติตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๘๑ และให้ประกอบธุรกิจ “ขนส่งทางบก” ตามบัญชี “ข” ท้ายประกาศของคณะปฏิวัติฉบับดังกล่าวได้ จริงตามความเห็นของกรมทะเบียนการค้าและของกระทรวงพาณิชย์จริงหรือไม่ ทั้งๆ ที่มติคณะรัฐมนตรีดังกล่าว ไม่ใช่มติคณะรัฐมนตรีที่เป็นของกระทรวงพาณิชย์ อันเป็นการผิดปกตติวิสัยและเป็นพิรุธน่าสงสัย การกระทำของ

กรมพัฒนาธุรกิจการค้าและกระทรวงพาณิชย์ในปัจจุบันดังกล่าวนี้ จึงมีลักษณะเป็นการเอื้อประโยชน์ให้แก่ บริษัท โสปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด โดยมีขอบด้วย

จากข้อเท็จจริงที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า เหตุที่การจดทะเบียนจัดตั้ง บริษัท โสปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด เมื่อวันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๓๓ เป็นการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายนั้น เป็นเพราะ บริษัท โสปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด มีวัตถุประสงค์ในการประกอบธุรกิจเกี่ยวกับการเดินรถไฟ ยกระดับ ซึ่งต้องถือว่าเป็นธุรกิจ “ขนส่งทางบก” ที่ต้องห้ามมิให้นิติบุคคลต่างด้าวดำเนินการตามบัญชี ข ทำயประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๘๑ ที่จะต้องได้รับอนุญาตจากรัฐบาลไทยให้บริษัทดังกล่าวประกอบธุรกิจ นั้นได้เสียก่อน เมื่อไม่ปรากฏหลักฐานใด ๆ ว่า บริษัท โสปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ได้รับอนุญาตจากรัฐบาลไทย ให้ประกอบธุรกิจดังกล่าวได้ จึงทำให้การจดทะเบียนจัดตั้ง บริษัท โสปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ของ กรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ เมื่อวันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๓๓ เป็นการกระทำที่ขัดต่อระเบียบสำนักงาน ทะเบียนห้างหุ้นส่วนบริษัทกลางว่าด้วยการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนและบริษัท พ.ศ. ๒๕๓๓ ข้อ ๒๙ และขัดต่อ ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๘๑ ซึ่งเป็นกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์มุ่งที่จะคุ้มครองคนไทยและนิติบุคคลไทย จากการเข้ามาประกอบธุรกิจของคนต่างด้าวและนิติบุคคลต่างด้าวในประเทศไทย อีกทั้ง ยังมีเจตนาที่จะคุ้มครอง ป้องกันความมั่นคงทางเศรษฐกิจและความปลอดภัยของประเทศด้วย ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๘๑ ลงวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๑๕ จึงเป็นกฎหมายที่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ดังนั้น การจดทะเบียนจัดตั้ง บริษัท โสปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ที่เป็นการฝ่าฝืนประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๘๑ จึงมีผลเป็นโมฆะมาตั้งแต่วันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๓๓ ตามนัยมาตรา ๑๕๑ แห่งประมวลกฎหมาย แพ่งและพาณิชย์

ประเด็นที่ ๗ สัญญาสัมปทานโครงการโสปเวลล์ที่ลงนามระหว่างกระทรวง คมนาคมและการรถไฟแห่งประเทศไทย กับ บริษัท โสปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด เมื่อวันที่ ๙ พฤศจิกายน ๒๕๓๓ และที่แก้ไขเพิ่มเติม เป็นการกระทำที่มิชอบและเป็นโมฆะไม่มีผลผูกพันตามกฎหมาย

ข้อเท็จจริงและข้อพิรุธ

สัญญาสัมปทานโครงการโสปเวลล์ที่ลงนามระหว่างกระทรวงคมนาคมและการรถไฟแห่งประเทศไทย กับ บริษัท โสปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด เมื่อวันที่ ๙ พฤศจิกายน ๒๕๓๓ เป็นโมฆะ และไม่มีผลผูกพันตามกฎหมาย เพราะ

๑. คณะกรรมการดำเนินโครงการฯ และกระทรวงคมนาคมเลือกให้ บริษัท โสปเวลล์ โฮลดิ้ง จำกัด (ฮ่องกง) เป็นผู้ดำเนินการโครงการโสปเวลล์ ไม่ใช่ บริษัท โสปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด โดยกระทรวงคมนาคมเสนอขอให้คณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติให้ บริษัท โสปเวลล์ โฮลดิ้ง จำกัด (ฮ่องกง) เป็นผู้ดำเนิน โครงการโสปเวลล์ และให้กระทรวงคมนาคมลงนามแทนรัฐบาลในสัญญาสัมปทานโครงการโสปเวลล์กับ บริษัท โสปเวลล์ โฮลดิ้ง จำกัด (ฮ่องกง) ตามหนังสือกระทรวงคมนาคม ด่วนที่สุด ที่ คค ๐๒๐๗/๗๓๖๕ ลงวันที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๓๓ โดยคณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๓๓ อนุมัติตามมติของคณะกรรมการ รัฐมนตรีฝ่ายเศรษฐกิจให้ บริษัท โสปเวลล์ โฮลดิ้ง จำกัด (ฮ่องกง) เป็นผู้ดำเนินโครงการโสปเวลล์ และให้กระทรวง คมนาคมลงนามแทนรัฐบาลในสัญญาสัมปทานโครงการโสปเวลล์กับ บริษัท โสปเวลล์ โฮลดิ้ง จำกัด (ฮ่องกง) เท่านั้น โดยทั้งกระทรวงคมนาคมและคณะรัฐมนตรีไม่เคยกล่าวถึง บริษัท โสปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด เลย ดังนั้น บริษัท โสปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด จึงไม่มีส่วนเกี่ยวข้องใด ๆ กับโครงการโสปเวลล์ บริษัท โสปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด จึงไม่มีสิทธิและไม่มีอำนาจตามกฎหมายที่จะลงนามในสัญญาสัมปทานโครงการโสปเวลล์และ สัญญาแก้ไขเพิ่มเติม สัญญาสัมปทานโครงการโสปเวลล์เมื่อวันที่ ๙ พฤศจิกายน ๒๕๓๓ และสัญญาแก้ไขเพิ่มเติม เมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๓๔ จึงเป็นโมฆะทั้งหมด

๒. คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๓๓ ให้กระทรวงคมนาคมลงนามในสัญญาสัมปทานโครงการโฮปเวลล์กับบริษัท โฮปเวลล์ โฮลดิ้ง จำกัด (ฮ่องกง) แทนรัฐบาล ที่กรมอัยการ (ปัจจุบันคือสำนักงานอัยการสูงสุด) ตรวจสอบแก้ไขแล้ว แต่ปรากฏว่าเมื่อกรมอัยการตรวจสอบสัญญาสัมปทานโครงการโฮปเวลล์แล้วเห็นว่า ควรต้องแก้ไขเพิ่มเติมสัญญาสัมปทานโครงการโฮปเวลล์ ๔ ประเด็น คือ

ประเด็นที่ ๑. บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ไม่ใช่บริษัทที่คณะรัฐมนตรีมีมติให้เป็นผู้ดำเนินโครงการโฮปเวลล์ ดังนั้น จึงสมควรที่ บริษัท โฮปเวลล์ โฮลดิ้ง จำกัด (ฮ่องกง) จะต้องเข้ามาลงนามในสัญญาสัมปทานเพื่อผูกพันในสัญญาด้วย หรืออย่างน้อยที่สุดควรให้ บริษัท โฮปเวลล์ โฮลดิ้ง จำกัด (ฮ่องกง) เป็นผู้ค้ำประกัน บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด

ประเด็นที่ ๒. ตามสัญญาสัมปทาน ข้อ ๒๕.๒ (ง) ซึ่งระบุถึงเหตุที่ บริษัท โฮปเวลล์ โฮลดิ้ง จำกัด (ฮ่องกง) อาจขอปรับค่าผ่านทางหรือค่าโดยสารรถไฟชุมชน จากเหตุที่ส่วนราชการก่อสร้างหรือเพิ่มช่องทางจราจรหรือเส้นทางการเดินรถไฟอันเป็นการแข่งขันกับเส้นทางสัมปทานนั้น กรมอัยการเห็นว่า บริษัท โฮปเวลล์ โฮลดิ้ง จำกัด (ฮ่องกง) ซึ่งเป็นผู้รับสัมปทานมีรายได้จากการจัดหาผลประโยชน์ในที่ดินการรถไฟฯ นอกเหนือจากรายได้ค่าผ่านทางและค่าโดยสารรถไฟชุมชน จึงสมควรต่อรองเพื่อตัดเงื่อนไขนี้ออก

ประเด็นที่ ๓. กรมอัยการเห็นว่า ตามเงื่อนไขของข้อสัญญาสัมปทาน ข้อ ๖.๗ นั้น น่าจะมีหน่วยงานอื่นร่วมเป็นคณะที่ปรึกษาด้วย เช่น ผู้แทนจากกระทรวงการคลัง หรือสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน เป็นต้น

ประเด็นที่ ๔. กรมอัยการเห็นว่า น่าจะพิจารณาทบทวนเพื่อปรับปรุงจรรยาบรรณทางเศรษฐกิจตามภาคผนวก ข. ให้ใกล้เคียงกับสถานการณ์ในขณะลงนามในสัญญา โดยมีให้กระทบกระเทือนต่อผลประโยชน์ของการรถไฟแห่งประเทศไทย

อย่างไรก็ตาม คณะกรรมการดำเนินโครงการฯ กลับไม่ปฏิบัติตามข้อท้วงติงดังกล่าวของกรมอัยการเพียงเพราะ บริษัท โฮปเวลล์ โฮลดิ้ง จำกัด (ฮ่องกง) ไม่เห็นชอบด้วย จึงต้องถือว่าสัญญาสัมปทานโครงการโฮปเวลล์ที่ใช้ลงนามเมื่อวันที่ ๙ พฤศจิกายน ๒๕๓๓ ไม่ได้ดำเนินการแก้ไขตามข้อเสนอแนะของกรมอัยการตามมติคณะรัฐมนตรี กระทรวงคมนาคมจึงไม่มีอำนาจลงนามในสัญญาสัมปทานโครงการโฮปเวลล์ดังกล่าวแทนรัฐบาลได้ การที่กระทรวงคมนาคมไปลงนามในสัญญาสัมปทานดังกล่าวจึงไม่เป็นไปตามเงื่อนไขของมติคณะรัฐมนตรี การลงนามในสัญญาสัมปทานดังกล่าวจึงเป็นการไม่ชอบและเป็นโมฆะไม่มีผลผูกพันตามกฎหมาย

๓. คณะรัฐมนตรีไม่มีอำนาจตามกฎหมายที่จะให้สัตยาบันหรือให้การรับรองนิติกรรมหรือการกระทำที่เป็นโมฆะแล้วให้กลายเป็นนิติกรรมหรือการกระทำที่ถูกต้องและมีผลผูกพันสมบูรณ์ตามกฎหมายได้ ดังนั้น แม้กระทรวงคมนาคมจะรายงานให้คณะรัฐมนตรีทราบถึงการลงนามในสัญญาสัมปทานโครงการโฮปเวลล์ของการรถไฟแห่งประเทศไทยและของ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ที่เป็นโมฆะมาแต่ต้นแล้วก็ตาม ก็ไม่อาจมีผลทำให้ความเป็นโมฆะกรรมของสัญญาสัมปทานโครงการโฮปเวลล์ กลับมาเป็นสัญญาที่ถูกต้องและมีผลผูกพันได้ตามกฎหมาย

๔. ไม่ว่ากรณีจะเป็นอย่างไรก็ตาม เมื่อการจดทะเบียนจัดตั้ง บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด เมื่อวันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๓๓ เป็นการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย และเป็นโมฆะมาแต่ต้น จึงต้องถือว่า บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ไม่เคยมีสภาพเป็นนิติบุคคลตามกฎหมายไทย บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด จึงไม่มีอำนาจทำนิติกรรมสัญญาใดๆ ได้ตามกฎหมาย ดังนั้น สัญญาสัมปทานโครงการโฮปเวลล์เมื่อวันที่ ๙ พฤศจิกายน ๒๕๓๓ และสัญญาแก้ไขเพิ่มเติม ที่ลงนามโดย บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด จึงเป็นการลงนามที่ไม่มีอำนาจตามกฎหมาย สัญญาสัมปทานโครงการโฮปเวลล์และสัญญาแก้ไขเพิ่มเติมดังกล่าว จึงเป็นโมฆะและไม่มีผลผูกพันตามกฎหมายในระหว่างกระทรวงคมนาคม การรถไฟแห่งประเทศไทย รัฐบาล และ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ด้วยเหตุนี้เช่นกัน

๕. โครงการโฮปเวลล์เป็นโครงการของรัฐบาล ดังนั้น การลงนามในสัญญาสัมปทานโครงการโฮปเวลล์แทนรัฐบาลจะกระทำต่อเมื่อได้รับอนุญาตหรือได้รับการมอบหมายเป็นมติคณะรัฐมนตรีให้กระทำการแทนรัฐบาลเป็นการเฉพาะ ทั้งนี้ คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๓๓ กำหนดให้กระทรวงคมนาคมเท่านั้นที่มีอำนาจลงนามในสัญญาสัมปทานโครงการโฮปเวลล์แทนรัฐบาล โดยไม่ได้กล่าวถึงการอนุมัติให้การรถไฟแห่งประเทศไทยมีอำนาจลงนามในสัญญาสัมปทานโครงการโฮปเวลล์แทนรัฐบาล ร่วมกับกระทรวงคมนาคมแต่อย่างใด อีกทั้ง ไม่เคยมีการกล่าวถึงการรถไฟแห่งประเทศไทยในเอกสารและในมติคณะรัฐมนตรีใดๆ เลยว่าการรถไฟแห่งประเทศไทยมีความเกี่ยวข้องกับการดำเนินการโครงการโฮปเวลล์ในเรื่องใด การรถไฟแห่งประเทศไทยจึงไม่มีอำนาจลงนามในสัญญาสัมปทานโครงการโฮปเวลล์ร่วมกับกระทรวงคมนาคมแทนรัฐบาล แต่กลับปรากฏว่าการรถไฟแห่งประเทศไทยได้ร่วมลงนามในสัญญาสัมปทานโครงการโฮปเวลล์กับกระทรวงคมนาคมแทนรัฐบาลเมื่อวันที่ ๙ พฤศจิกายน ๒๕๓๓ และในสัญญาแก้ไขเพิ่มเติมวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๓๔ ด้วย ซึ่งเป็นการดำเนินการไปตามมติที่ประชุมคณะกรรมการของการรถไฟแห่งประเทศไทยมิใช่มติคณะรัฐมนตรี โดยคณะกรรมการของการรถไฟแห่งประเทศไทยไม่มีอำนาจที่จะมีมติให้การรถไฟแห่งประเทศไทยลงนามในสัญญาสัมปทานโครงการโฮปเวลล์แทนรัฐบาลได้ ในกรณีนี้ยังได้ความจากนายปัญญาพลศรีแสงแก้ว รองเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ในการประชุมคณะทำงานฯ ครั้งที่ ๔ วันที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๒ เกี่ยวกับการลงนามในสัญญาสัมปทานโครงการโฮปเวลล์ของการรถไฟแห่งประเทศไทย ว่า

“ตามหลักไม่ถูกต้อง ขอยกตัวอย่างอย่างนี้ หากมีเรื่อง กระทรวงใดกระทรวงหนึ่ง ขอมติคณะรัฐมนตรีโดยขอความเห็นชอบไปลงนามความตกลง หากขอให้รัฐมนตรีไปลงนาม แต่พอเวลาจะลงนามจริงรัฐมนตรีไม่สามารถไปได้จะมีผู้แทนไป แต่เมื่อตอนที่ขออนุมัติไว้ไม่ได้ขออนุมัติว่ารัฐมนตรีหรือผู้แทน เพราะฉะนั้นผู้แทนก็ไม่มีอำนาจลงนาม ต้องเอาเรื่องกลับมาเข้าคณะรัฐมนตรีอีกครั้งเพื่อขออนุมัติให้ผู้แทนเป็นคนลงนามซึ่งไม่ใช่รัฐมนตรีแล้ว อันนี้คือสิ่งที่มันถูกต้องเพราะฉะนั้นเทียบกับกรณีแบบนี้ ถ้าตอนที่ได้ขออนุมัติไว้บอกขออนุมัติให้กระทรวงคมนาคมเป็นผู้ลงนาม ซึ่งต้องหมายถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมที่ต้องทำหน้าที่ หากท่านนำท่านอื่นไปด้วยหมายถึงว่าไปให้คนอื่นมาลงนามด้วยจึงนอกเหนือจากสิ่งที่ได้ขออนุมัติหรือคณะรัฐมนตรีมีมติไว้ จึงไม่ถูกต้อง ... ดังนั้น เมื่อมติคณะรัฐมนตรีอนุมัติแค่ไหน ได้แค่นั้น ในขอบเขตแค่นั้น ไม่สามารถที่จะไปขยายความหรือว่าไปทำอะไรที่มันนอกเหนือกว่าที่ได้ขออนุมัติไว้ หลักการเป็นอย่างนั้นอยู่แล้ว”

และยังได้ความเพิ่มเติมจากนางนพพร อุณาภาค ผู้เชี่ยวชาญด้านละเมิดและแพ่งกรมบัญชีกลาง กระทรวงการคลัง ได้ให้ข้อเท็จจริงในกรณีนี้ในการประชุมคณะทำงานฯ ครั้งที่ ๕ วันที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๒ ในทำนองเดียวกันด้วยว่า กรณีนี้จะต้องขออนุมัติคณะรัฐมนตรีใหม่

ดังนั้น การมีมติของคณะกรรมการรถไฟแห่งประเทศไทยที่ให้การรถไฟแห่งประเทศไทยไปร่วมลงนามในสัญญาสัมปทานโครงการโฮปเวลล์แทนรัฐบาลร่วมกับกระทรวงคมนาคมเช่นนี้ จึงเป็นการกระทำที่มีชอบ และเป็นการผิดวิสัยการปฏิบัติราชการอย่างร้ายแรง ต้องถือว่าการรถไฟแห่งประเทศไทยลงนามในสัญญาสัมปทานโครงการโฮปเวลล์ร่วมกับกระทรวงคมนาคมแทนรัฐบาลโดยไม่มีอำนาจและโดยมิชอบด้วยกฎหมาย มีผลทำให้สัญญาสัมปทานโครงการโฮปเวลล์ทุกฉบับที่มีการรถไฟแห่งประเทศไทยร่วมลงนามด้วยเป็นโมฆะและไม่มีผลผูกพันตามกฎหมายด้วยเหตุดังกล่าวนี้ด้วย

ประเด็นที่ ๘ การที่ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด จดทะเบียนจัดตั้งขึ้นโดยไม่ชอบด้วยประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๘๑ ลงวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๑๕ และเป็นโมฆะมาตั้งแต่วันจดทะเบียนจัดตั้งวันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๓๓ แล้ว บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด จึงไม่มีสภาพเป็นนิติบุคคลตามกฎหมายไทยและไม่มีอำนาจทำนิติกรรมหรือกระทำการใด ๆ ได้ตามกฎหมาย การกระทำต่าง ๆ ที่ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด กระทำไปรวมทั้งการยื่นเสนอข้อพิพาทต่ออนุญาโตตุลาการและการยื่นฟ้องกระทรวงคมนาคมและการรถไฟแห่งประเทศไทยต่อศาลปกครองสูงสุด รวมทั้งผลที่เกิดจากการกระทำต่างๆ เหล่านั้น ซึ่งรวมทั้งคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการ และคำพิพากษาของศาลปกครองสูงสุด จึงเป็นโมฆะและไม่มีผลผูกพันตามกฎหมาย

ข้อเท็จจริงและข้อพิรุธ

ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๘๑ ลงวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๑๕ เป็นกฎหมายเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน เพราะเป็นกฎหมายที่มีเจตนารมณ์มุ่งประสงค์จะคุ้มครองประโยชน์ของคนไทยจากการแข่งขันในการประกอบธุรกิจกับคนต่างด้าวหรือนิติบุคคลต่างด้าวในประเทศไทย รวมทั้งเพื่อที่จะป้องกันความมั่นคงทางเศรษฐกิจและความปลอดภัยของประเทศ ดังนั้น การกระทำความผิดต่อประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๘๑ ดังกล่าว จึงเป็นการกระทำที่เป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน และเป็นโมฆะตามนัยมาตรา ๑๕๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ดังนั้น การที่กรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ รับผิดชอบจดทะเบียนจัดตั้ง บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด เมื่อวันที่ ๕ มิถุนายน ๒๕๓๓ โดยไม่ชอบด้วยหลักเกณฑ์ของประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๘๑ จึงทำให้การจดทะเบียนจัดตั้ง บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ดังกล่าว ของกรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ เป็นการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายและเป็นโมฆะมาตั้งแต่วันที่ ๕ มิถุนายน ๒๕๓๓ แม้ปัจจุบันกรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ (ชื่อในปัจจุบันของกรมทะเบียนการค้า) และนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทฯ จะยังไม่ได้เพิกถอนการจดทะเบียนจัดตั้ง บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ก็ตาม ก็ไม่มีผลทำให้สถานะตามกฎหมายของ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ที่เป็นโมฆะตามนัยมาตรา ๑๕๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กลับมามีสถานะเป็นนิติบุคคลต่างด้าวที่ถูกต้องตามกฎหมายไทยได้ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด จึงไม่มีสภาพเป็นนิติบุคคล ไม่มีอำนาจและไม่มีสิทธิที่จะกระทำการใด ๆ ตามกฎหมายไทยได้มาแต่ต้น ดังนั้น การลงนามของ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ในสัญญาสัมปทานกับกระทรวงคมนาคมและการรถไฟแห่งประเทศไทยเมื่อวันที่ ๙ พฤศจิกายน ๒๕๓๓ และในสัญญาแก้ไขเพิ่มเติมสัญญาสัมปทานดังกล่าวจึงเป็นโมฆะมาแต่ต้นทั้งหมดด้วย รวมทั้งการยื่นคำเสนอข้อพิพาทต่ออนุญาโตตุลาการ การยื่นฟ้องกระทรวงคมนาคมและการรถไฟแห่งประเทศไทยต่อศาลปกครองสูงสุด รวมทั้งคำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการและคำพิพากษาของศาลปกครองสูงสุดที่เป็นผลสืบเนื่องมาจากความเป็นโมฆะของการจดทะเบียนจัดตั้ง บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด จึงเป็นโมฆะและไม่มีผลผูกพันใด ๆ ตามกฎหมายทั้งหมดด้วย

ประเด็นที่ ๙ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ไม่ใช่นิติบุคคลต่างด้าวที่จดทะเบียนจัดตั้งขึ้นโดยถูกต้องตามกฎหมายไทยมาแต่ต้น จึงไม่อาจใช้สิทธิตามพระราชกฤษฎีกาอนุญาตให้คนต่างด้าวที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนประกอบธุรกิจตามบัญชี ข. พ.ศ. ๒๕๑๖ ได้ และพระราชกฤษฎีกาดังกล่าว ก็ไม่อาจมีผลทำให้การจดทะเบียนจัดตั้ง บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) ที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายไทยและเป็นโมฆะมาแต่ต้น กลับมาเป็นการจดทะเบียนจัดตั้งบริษัทที่ถูกต้องตามกฎหมายไทยและไม่เป็นโมฆะย้อนหลังได้

ข้อเท็จจริงและข้อพิรุธ

กรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ (ปัจจุบันคือกรมพัฒนาธุรกิจการค้า) และ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ไม่อาจอ้างพระราชกฤษฎีกาอนุญาตให้คนต่างด้าวที่ได้รับการส่งเสริม

การลงทุนประกอบธุรกิจตามบัญชี ข. พ.ศ. ๒๕๑๖ มาเป็นประโยชน์เพื่อให้การรับจดทะเบียนจัดตั้ง บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ซึ่งเป็นนิติบุคคลต่างด้าว เมื่อวันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๓๓ เป็นการกระทำที่ถูกต้องตามกฎหมายและไม่เป็นโมฆะได้ เพราะบริษัทหรือนิติบุคคลต่างด้าวที่จะได้รับสิทธิประโยชน์ตามพระราชกฤษฎีกา ดังกล่าวนั้น จะต้องมีสถานะเป็นนิติบุคคลต่างด้าวที่จดทะเบียนจัดตั้งโดยถูกต้องตามกฎหมายไทยมาก่อนแล้ว เท่านั้น แล้วต่อมาเมื่อบริษัทหรือนิติบุคคลต่างด้าวที่มีสถานะเป็นนิติบุคคลต่างด้าวที่ถูกต้องตามกฎหมายไทยนั้น ประสงค์จะประกอบธุรกิจที่ต้องห้ามไว้ในบัญชี ก. , ข. หรือ ค. ท้ายประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๘๑ และ ได้รับการส่งเสริมการลงทุนจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนในเวลาต่อมาแล้ว บริษัทหรือนิติบุคคล ต่างด้าวดังกล่าวจึงจะมีสิทธิตามพระราชกฤษฎีกา ดังกล่าวนั้นที่จะแจ้งไปยังกรมทะเบียนการค้า ให้ทราบถึงการ ที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนในธุรกิจนั้น ๆ เพื่อให้กรมทะเบียนการค้าอนุญาตให้จัดแจ้งวัตถุประสงค์การประกอบ ธุรกิจของบริษัทหรือนิติบุคคลต่างด้าวที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนนั้นได้ต่อไป แต่หากบริษัทหรือนิติบุคคลต่าง ด้าวที่ยื่นขอรับการส่งเสริมการลงทุนและที่จะขอให้ได้รับสิทธิตามพระราชกฤษฎีกาอนุญาตให้คนต่างด้าวที่ได้รับการ ส่งเสริมการลงทุนประกอบธุรกิจตามบัญชี ข พ.ศ. ๒๕๑๖ นั้น ไม่มีสถานะเป็นนิติบุคคลต่างด้าวที่จดทะเบียน ถูกต้องตามกฎหมายไทยมาก่อนในขณะที่ยื่นขอรับการส่งเสริมการลงทุนนั้นแล้ว บริษัทหรือนิติบุคคลต่างด้าว นั้นก็ย่อมจะไม่มีสภาพบุคคลตามกฎหมายไทยที่จะยื่นขอรับการส่งเสริมการลงทุนได้ และไม่เข้าลักษณะที่จะได้รับสิทธิ ตามพระราชกฤษฎีกาอนุญาตให้คนต่างด้าวที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนประกอบธุรกิจตามบัญชี ข พ.ศ. ๒๕๑๖ แต่อย่างใด ดังนั้น เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่าการจดทะเบียนจัดตั้ง บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด เป็นการ กระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายและเป็นโมฆะมาแต่ต้น ประกอบกับ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด เป็นคนละนิติบุคคลกับ บริษัท โฮปเวลล์ โฮลดิ้ง จำกัด (ฮ่องกง) ซึ่งเป็นบริษัทที่ได้รับอนุมัติให้ได้รับสิทธิส่งเสริม การลงทุนในโครงการโฮปเวลล์ตามมติคณะกรรมการรัฐมนตรีฝ่ายเศรษฐกิจวันที่ ๘ มิถุนายน ๒๕๓๓ และ ตามมติคณะรัฐมนตรีวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๓๓ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด จึงไม่มีสิทธิตาม พระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน พ.ศ. ๒๕๒๐ ที่จะยื่นเรื่องขอรับการส่งเสริมการลงทุนจากสำนักงาน คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนโดยอาศัยอ้างอิงสิทธิตามมติคณะกรรมการรัฐมนตรีฝ่ายเศรษฐกิจและ มติคณะรัฐมนตรีดังกล่าวได้ และการดำเนินการใด ๆ ตามพระราชกฤษฎีกาอนุญาตให้คนต่างด้าวที่ได้รับการ ส่งเสริมการลงทุนประกอบธุรกิจตามบัญชี ข. พ.ศ. ๒๕๑๖ ก็ไม่อาจมีผลทำให้การจดทะเบียนจัดตั้ง บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายและเป็นโมฆะ กลับกลายเป็นการกระทำที่ชอบด้วยกฎหมาย และไม่เป็นโมฆะย้อนหลังไปได้แต่อย่างใด

ทั้งนี้ นายโชคดี แก้วแสง รองเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนได้ให้ ข้อเท็จจริงในรายงานการประชุมคณะทำงานฯ ครั้งที่ ๕ วันที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๒ ว่า ถ้าหน่วยงานรัฐไม่ให้ความเห็นชอบให้การส่งเสริมการลงทุน คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (BOI) ก็อาจจะไม่อนุมัติในการส่งเสริม การลงทุนได้ ซึ่งในกรณีโครงการโฮปเวลล์นี้ต้องตรวจสอบข้อมูลเพิ่มเติมตามมติคณะรัฐมนตรีว่าบริษัทที่ คณะรัฐมนตรีมีมติให้การส่งเสริมการลงทุน คือ บริษัท โฮปเวลล์ โฮลดิ้ง (ฮ่องกง) หรือ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด แต่ในบัตรส่งเสริมการลงทุนที่สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนออกให้ นั้น คือ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ทั้งนี้ หากแม้บริษัทที่จะได้รับการส่งเสริมการลงทุนในกรณีโครงการโฮปเวลล์นี้ เป็นบริษัทไทยก็ต้องได้รับการอนุมัติจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องก่อน เพราะเป็นโครงการสัมปทาน ดังนั้น จึงมีข้อสงสัยด้วยว่า การที่สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนออกบัตรส่งเสริมการลงทุนให้ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด เพื่อดำเนินโครงการโฮปเวลล์นี้ เป็นการกระทำไปโดยชอบหรือไม่ด้วย อย่างไรก็ตาม บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด รวมทั้ง กรมพัฒนาธุรกิจการค้า และกระทรวงพาณิชย์ใน ปัจจุบันไม่อาจอ้างการได้รับการส่งเสริมการลงทุนของ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด และไม่อาจอ้าง พระราชกฤษฎีกาอนุญาตให้คนต่างด้าวที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนประกอบธุรกิจตามบัญชี ข พ.ศ. ๒๕๑๖

เพื่อเอื้อประโยชน์ให้การจดทะเบียนจัดตั้ง บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด เมื่อวันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๓๓ ที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายและเป็นโมฆะ กลับกลายเป็นการกระทำที่ชอบด้วยกฎหมายและมีผลบังคับใช้ได้แต่อย่างใด

ประเด็นที่ ๑๐ การดำเนินการให้มีการเปลี่ยนแปลงเหตุบอกเลิกสัญญาสัมปทานโครงการโฮปเวลล์กับ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ตามมติคณะรัฐมนตรีวันที่ ๒๐ มกราคม ๒๕๔๑ เป็นการกระทำที่เป็นพิรุธน่าสงสัย มีลักษณะเป็นการเอื้อประโยชน์ให้ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด และเป็นเหตุให้ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ใช้เป็นข้ออ้างในการเรียกร้องและฟ้องร้องกระทรวงคมนาคมและการรถไฟแห่งประเทศไทย จนเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ภาครัฐ สมควรที่จะต้องมีการสืบสวนสอบสวนขยายผลโดยหน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่ต่อไปโดยด่วน

ข้อเท็จจริงและข้อพิรุธ

คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๔๐ ให้บอกเลิกสัญญาสัมปทานโครงการโฮปเวลล์กับ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ด้วยเหตุที่ว่า บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ก่อสร้างและดำเนินการล่าช้าอย่างมากจนไม่อาจยอมรับได้ โดยคณะรัฐมนตรีในขณะนั้นมีมติให้บอกเลิกสัญญาสัมปทานกับ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ด้วยเหตุผลที่ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ปฏิบัติผิดสัญญาตามข้อตกลงในสัญญาสัมปทานข้อ ๒๗ เพราะจะเป็นประโยชน์ต่อภาครัฐมากกว่าการบอกเลิกสัญญาตามสิทธิและตามหลักเกณฑ์ของกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เนื่องจากจะทำให้ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ต้องรับผิดชอบต่อภาครัฐแต่ฝ่ายเดียว และจะไม่มีสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายใด ๆ จากภาครัฐได้ โดยมอบให้คณะกรรมการตามคำสั่งกระทรวงคมนาคม ที่ ๓๑๑/๒๕๔๐ ลงวันที่ ๑๓ ตุลาคม ๒๕๔๐ ไปพิจารณาแนวทางที่เหมาะสมเกี่ยวกับการบอกเลิกสัญญาสัมปทาน ซึ่งคณะทำงานชุดนี้ได้ประชุมและรายงานผลการดำเนินการเพื่อเสนอต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมเรื่อยมา จนถึงขั้นตอนสุดท้ายที่จะต้องมียกข้ออ้างบอกเลิกสัญญาไปยัง บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด เมื่อต้นเดือนพฤศจิกายน ๒๕๔๐ ก็เกิดการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลเมื่อวันที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ ซึ่งคณะทำงานชุดนี้ได้รายงานผลการดำเนินการและเสนอร่างหนังสือบอกเลิกสัญญากับ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ด้วยเหตุปฏิบัติผิดสัญญาไปยังรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมคนใหม่ที่เพิ่งจะมารับตำแหน่งในขณะนั้น เพื่อให้ยื่นเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาเช่นที่เคยปฏิบัติมา ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมคนใหม่ในขณะนั้นได้เสนอเรื่องต่อคณะรัฐมนตรีพิจารณาและคณะรัฐมนตรีในขณะนั้นมีมติเมื่อวันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๔๐ ให้บอกเลิกสัญญากับ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ด้วยเหตุที่บริษัทฯ ดังกล่าวปฏิบัติผิดสัญญาตามร่างหนังสือบอกเลิกสัญญาของคณะทำงานชุดดังกล่าวแล้ว แต่มีข้อเท็จจริงว่าในช่วงเวลาก่อนการประชุมคณะรัฐมนตรีวันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๔๐ ปรากฏ มีข้าราชการระดับสูงตำแหน่งนิติกร ๙ ของกระทรวงคมนาคมแจ้งต่อรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคมที่รับผิดชอบการรถไฟแห่งประเทศไทยในขณะนั้นว่าผู้แทนของสำนักงานอัยการสูงสุดซึ่งเป็นหนึ่งในคณะทำงานด้านกฎหมายโทรศัพท์แจ้งมาด้วยวาจาว่าขอให้เปลี่ยนแปลงการบอกเลิกสัญญาจากเหตุที่ว่า บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ปฏิบัติผิดสัญญา มาให้เป็นเหตุตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่เคยมีการเสนอต่อคณะรัฐมนตรีในอดีตมาแล้วว่าไม่เป็นการเหมาะสมเพราะจะทำให้ภาครัฐเสียเปรียบ ซึ่งหากข้อเท็จจริงเป็นเช่นนี้แล้วก็มีข้อสงสัยว่าเหตุใดรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคมในขณะนั้นจึงไม่ทักท้วงคณะรัฐมนตรีในการประชุมเรื่องดังกล่าวเมื่อวันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๓๓ แต่กลับปล่อยให้คณะรัฐมนตรีมีมติให้บอกเลิกสัญญาสัมปทานกับ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด เพราะเหตุที่บริษัทฯ ดังกล่าวปฏิบัติผิดสัญญา แล้วต่อมาจึงมีการดำเนินการให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมในขณะนั้นเสนอเรื่องกลับไปให้คณะรัฐมนตรีให้พิจารณาทบทวนมติคณะรัฐมนตรีตามข้อเสนอเดิมของกระทรวงคมนาคมเมื่อวันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๔๐ จนนำไปสู่การมีมติคณะรัฐมนตรีใหม่เมื่อวันที่ ๒๐ มกราคม ๒๕๔๑ ให้ยกเลิกมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๔๐ ที่ให้บอกเลิกสัญญากับ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด เพราะเหตุที่บริษัทฯ ดังกล่าวปฏิบัติผิดสัญญา เป็นให้บอกเลิกสัญญาด้วยเหตุตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ จนเป็นเหตุให้กระทรวงคมนาคมแก้ไข

รายละเอียดในหนังสือบอกเลิกสัญญา กับ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ใหม่เป็นการบอกเลิกสัญญา ตามหลักเกณฑ์ของของกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และบอกเลิกสัญญากับ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด เมื่อวันที่ ๒๗ มกราคม ๒๕๔๑ จนเป็นเหตุให้เกิดสิทธิตามกฎหมายแก่ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด และมีประเด็นข้อกฎหมายว่าคู่สัญญาทั้งสองฝ่ายจะต้องกลับคืนสู่สถานะเดิม กล่าวคือ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด มีสิทธิเรียกร้องเงินค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่ใช้จ่ายไปในโครงการโฮปเวลล์คืนจากกระทรวงคมนาคม และการรถไฟแห่งประเทศไทยได้ทั้งหมด เพราะมิใช่กรณีที่ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ปฏิบัติผิดสัญญา และเป็นเหตุให้ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ใช้เหตุผลดังกล่าวเป็นข้อเรียกร้องและเป็นข้ออ้างว่า กระทรวงคมนาคมและการรถไฟแห่งประเทศไทยเป็นฝ่ายผิดสัญญา และใช้เป็นมูลเหตุหรือมูลฐานในการอ้างสิทธิ ตามกฎหมายเรียกร้องเงินและค่าใช้จ่ายต่าง ๆ คืนจากกระทรวงคมนาคมและการรถไฟแห่งประเทศไทย นำไปสู่การเสนอข้อพิพาทต่อคณะอนุญาโตตุลาการและศาลปกครองกลางและศาลปกครองสูงสุดในเวลาต่อมาจน เป็นปัญหาที่จะต้องหาทางแก้ไขในปัจจุบัน ซึ่งหากไม่มีการเปลี่ยนแปลงมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๔๐ โดยยังคงบอกเลิกสัญญากับ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด โดยเหตุว่า บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด เป็นฝ่ายปฏิบัติผิดสัญญาเช่นเดิมแล้ว ก็จะทำให้ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ไม่มีสิทธิเรียกร้องใด ๆ ตามกฎหมายที่จะมาเรียกร้องเงินและค่าใช้จ่ายต่าง ๆ คืนจากกระทรวงคมนาคมและการรถไฟแห่งประเทศไทย ดังนั้น การที่มีการดำเนินการให้มีการเสนอให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาทบทวนแก้ไข มติคณะรัฐมนตรีเดิมเมื่อวันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๔๐ จนเป็นเหตุให้ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ใช้เป็น เหตุอ้างสิทธิเรียกร้องตามกฎหมายกับกระทรวงคมนาคมและการรถไฟแห่งประเทศไทย การดำเนินการให้มีการ เปลี่ยนแปลงเหตุในการบอกเลิกสัญญาสัมปทานกับ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๒๐ มกราคม ๒๕๔๑ ดังกล่าว จึงเป็นการดำเนินการที่มีพิรุธน่าสงสัยว่าจะเป็นการใช้อำนาจในตำแหน่ง หน้าที่ทางการเมืองเอื้อประโยชน์ให้แก่ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด จนเป็นเหตุให้เกิดความเสียหาย แก่ภาครัฐ สมควรที่จะต้องมีการสืบสวนสอบสวนขยายผลโดยหน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่โดยด่วนต่อไป

ประเด็นที่ ๑๑ การดำเนินการในชั้นอนุญาโตตุลาการมีพิรุธน่าสงสัยสมควร จะต้องสืบสวนสอบสวนขยายผลโดยหน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่เพื่อให้เกิดความชัดเจนต่อไปโดยด่วน
ข้อเท็จจริงและข้อพิรุธ

จากการศึกษาข้อเท็จจริงในขั้นตอนการดำเนินการของคณะอนุญาโตตุลาการ พบว่ามีพิรุธน่าสงสัยว่าการดำเนินการของคณะอนุญาโตตุลาการไม่น่าจะสอดคล้องกับข้อกฎหมายและข้อบังคับ สำนักงานศาลยุติธรรมว่าด้วยอนุญาโตตุลาการ สถาบันอนุญาโตตุลาการ กระทรวงยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๖ ทั้งใน เรื่องการพิจารณาชี้ขาดเกี่ยวกับอายุความที่คณะอนุญาโตตุลาการจะมีอำนาจรับคำเสนอข้อพิพาทของ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ไว้พิจารณาได้หรือไม่ การไม่กำหนดประเด็นข้อพิพาท รวมทั้งประเด็นเรื่องเงินและ ค่าใช้จ่ายที่ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด เรียกร้องคืนจากภาครัฐเป็นเงินประมาณ ๑๔,๗๐๐ ล้านบาท ที่ไม่ปรากฏหลักฐานการพิสูจน์พยานหลักฐานและข้อเท็จจริงในชั้นอนุญาโตตุลาการระหว่าง บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด กับกระทรวงคมนาคมและการรถไฟแห่งประเทศไทย ว่าจำนวนเงินที่บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด เรียกร้องนั้นถูกต้องจริงหรือไม่ โดยไม่ปรากฏว่าคณะอนุญาโตตุลาการได้กำหนดประเด็นข้อ พิพาทในเรื่องนี้ไว้เพื่อให้มีการนำสืบพยานหลักฐานของฝ่าย บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด และไม่ได้ให้ โอกาสกระทรวงคมนาคมและการรถไฟแห่งประเทศไทยมีโอกาสคัดค้านพยานหลักฐานดังกล่าวนั้นเช่นที่ฟังจะต้อง ปฏิบัติในกระบวนการพิจารณาตามปกติ ทำให้ไม่มีการนำสืบและการโต้แย้ง ในกรณีนี้ โดยคณะอนุญาโตตุลาการ กลับพิจารณาวินิจฉัยให้กระทรวงคมนาคมและการรถไฟแห่งประเทศไทยชำระดังกล่าวเป็นจำนวนเงิน ๙,๐๐๐ ล้านบาท ไปโดยไม่ปรากฏเหตุผลที่มาของการหลักเกณฑ์การคิดคำนวณจำนวนเงินดังกล่าวว่าอยู่บนพื้นฐานของ พยานหลักฐานที่ถูกต้องหรือไม่อย่างไร เป็นการผิดปกติวิสัยของกระบวนการพิจารณาของระบอบอนุญาโตตุลาการ

สมควรที่จะต้องมีการสืบสวนสอบสวนขยายผลหาเหตุผลและข้อเท็จจริงโดยหน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่ต่อไปโดยด่วน

อย่างไรก็ตาม เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่าการจดทะเบียนจัดตั้ง บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด เป็นการดำเนินการที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายและเป็นโมฆะดังที่กล่าวมา บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด จึงไม่มีสถานะเป็นนิติบุคคลตามกฎหมายที่จะยื่นคำเสนอข้อพิพาทให้อนุญาตตุลาการพิจารณาวินิจฉัยได้ ซึ่งต้องถือว่ากระบวนการในชั้นอนุญาตตุลาการทั้งหมดตั้งแต่การรับคำเสนอข้อพิพาทของ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ไว้พิจารณาชี้ขาดล้วนเป็นโมฆะหมดทั้งสิ้น

ประเด็นที่ ๑๒ จำนวนเงินค่าใช้จ่ายการก่อสร้างในโครงการโฮปเวลล์ที่ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด เรียกร้องคืนจากกระทรวงคมนาคมและการรถไฟแห่งประเทศไทย เป็นจำนวนประมาณ ๑๔,๗๐๐ ล้านบาท ที่คณะอนุญาโตตุลาการใช้อำนาจชี้ขาดให้ชำระคืนเป็นจำนวนเงิน ๙,๐๐๐ ล้านบาท นั้น มีจำนวนเงินตามหลักฐานใบเสร็จรับเงินที่ถูกต้องเพียงประมาณ ๑,๗๓๒ ล้านบาท เท่านั้น

ข้อเท็จจริงและข้อพิรุธ

จำนวนเงินค่าใช้จ่ายการก่อสร้างในโครงการโฮปเวลล์ที่ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด เรียกร้องคืนจากกระทรวงคมนาคมและการรถไฟแห่งประเทศไทยเป็นเงินประมาณ ๑๔,๗๐๐ ล้านบาท และคณะอนุญาโตตุลาการใช้อำนาจชี้ขาดให้กระทรวงคมนาคมและการรถไฟแห่งประเทศไทยชำระให้ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด เป็นจำนวนเงิน ๙,๐๐๐ ล้านบาท โดยไม่มีการกำหนดประเด็นข้อพิพาทในเรื่องนี้ไว้ให้มีการสืบพิสูจน์พยานหลักฐานระหว่างกัน และต่อมาศาลปกครองสูงสุดมีคำพิพากษาให้กระทรวงคมนาคมและการรถไฟแห่งประเทศไทยชำระเงินจำนวนดังกล่าวและเงินอื่น ๆ พร้อมดอกเบี้ย ให้แก่ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ตามคำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการรวมเป็นเงินนับถึงวันที่มีคำพิพากษาของศาลปกครองสูงสุดทั้งสิ้นเป็นเงินกว่า ๒๔,๐๐๐ ล้านบาท นั้น ปรากฏต่อมาว่าการรถไฟแห่งประเทศไทยได้ทำการตรวจสอบพยานหลักฐานใบเสร็จรับเงินที่ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ใช้กล่าวอ้างในประเด็นนี้แล้วพบว่าพยานหลักฐานใบเสร็จรับเงินของ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด เป็นใบเสร็จรับเงินที่ถูกต้องและที่เกี่ยวข้องกับโครงการโฮปเวลล์ที่สามารถรับรองได้มีเป็นจำนวนเงินเพียงประมาณ ๑,๗๓๒ ล้านบาท เท่านั้น

ประเด็นที่ ๑๓ การดำเนินการในชั้นศาลปกครองสูงสุดมีข้อควรที่ต้องมีการตรวจสอบต่อไปโดยด่วน

ข้อเท็จจริงและข้อพิรุธ

หลังจากที่คณะอนุญาโตตุลาการชี้ขาดว่าการยื่นคำเสนอข้อพิพาทของ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ยังไม่ขาดอายุความเพราะกำหนดอายุความในกรณีนี้มีกำหนดระยะเวลา ๑๐ ปี และชี้ขาดให้กระทรวงคมนาคมและการรถไฟแห่งประเทศไทยชำระเงินให้ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด แล้ว (รายละเอียดตามคำชี้ขาดข้อพิพาทหมายเลขดำที่ ๑๑๙/๒๕๔๗ หมายเลขแดงที่ ๖๔/๒๕๕๑) กระทรวงคมนาคมและการรถไฟแห่งประเทศไทยก็ได้ยื่นคำร้องขอเพิกถอนคำชี้ขาดดังกล่าวต่อศาลปกครองกลางเมื่อวันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๑ ว่าคณะอนุญาโตตุลาการไม่มีอำนาจรับคำเสนอข้อพิพาทของ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ไว้พิจารณาชี้ขาด และกระทรวงคมนาคมและการรถไฟแห่งประเทศไทยไม่ต้องชำระเงินให้ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ตามคำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการ ซึ่งศาลปกครองกลางพิจารณาวินิจฉัยว่ากรณีนี้ต้องนำอายุความคดีปกครองตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๕๑ มาใช้บังคับ โดยต้องเริ่มนับอายุความตั้งแต่วันที่ ๒๗ มกราคม ๒๕๔๑ ซึ่งเป็นวันที่กระทรวงคมนาคมและการรถไฟแห่งประเทศไทยมีหนังสือบอกเลิกสัญญาสัมปทานไปยัง บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด จึงต้องถือว่า บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด “รู้หรือควรรู้ถึงเหตุแห่งการฟ้องคดี” มาตั้งแต่วันที่ ๒๗ มกราคม ๒๕๔๑ แล้ว เมื่อ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ยื่นคำเสนอข้อพิพาทต่ออนุญาโตตุลาการเมื่อวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๔๗ เป็นเวลาประมาณ ๖ ปีเศษ เกือบ ๗ ปี นับแต่วันที่กระทรวง

คมนาคมและการรถไฟแห่งประเทศไทยมีหนังสือบอกเลิกสัญญาสัมปทาน จึงล่วงพ้นกำหนดอายุความตามมาตรา ๕๑ แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ ดังนั้น อนุญาโตตุลาการจึงไม่มีอำนาจรับคำเสนอข้อพิพาทของ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ไว้พิจารณาชี้ขาด ศาลปกครองกลางจึงมีคำพิพากษาว่าคณะบริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ข้อเท็จจริงปรากฏต่อไปว่ามีข้อสงสัยเกี่ยวกับการพิจารณาของศาลปกครองสูงสุดที่ไม่สอดคล้องกับข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายในประเด็นพิพาทระหว่าง บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด กับกระทรวงคมนาคมและการรถไฟแห่งประเทศไทยหลายประเด็น กล่าวคือ

๑. กระทรวงคมนาคมและการรถไฟแห่งประเทศไทยโต้แย้งว่าคณะอนุญาโตตุลาการไม่มีอำนาจรับคำเสนอข้อพิพาทของ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ไว้พิจารณาชี้ขาดได้ เพราะบริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ยื่นคำเสนอข้อพิพาทต่ออนุญาโตตุลาการเมื่อล่วงพ้นกำหนดระยะเวลาตามอายุความแล้ว กล่าวคือ กระทรวงคมนาคมและการรถไฟแห่งประเทศไทยมีหนังสือบอกเลิกสัญญาสัมปทานไปยัง บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด เมื่อวันที่ ๒๗ มกราคม ๒๕๔๑ แต่ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ยื่นคำเสนอข้อพิพาทต่ออนุญาโตตุลาการ เมื่อวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๔๗ เป็นเวลาประมาณ ๖ ปีเศษ เกือบ ๗ ปี นับแต่วันที่กระทรวงคมนาคมและการรถไฟแห่งประเทศไทยมีหนังสือบอกเลิกสัญญาสัมปทาน โดยสัญญาสัมปทานเป็นสัญญาทางปกครองตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๙ วรรคหนึ่ง (๔) ดังนั้น อนุญาโตตุลาการจะต้องนำอายุความทางปกครองตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๕๑ ที่ใช้บังคับอยู่ในขณะนั้นที่ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ยื่นคำเสนอข้อพิพาทต่ออนุญาโตตุลาการมาพิจารณาว่าการยื่นเสนอข้อพิพาทดังกล่าวอยู่ในกำหนดอายุความหรือไม่ ซึ่งมาตรา ๕๑ เดิมที่ใช้บังคับอยู่ในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๔๗ บัญญัติไว้ว่า

“...และการฟ้องคดีตามมาตรา ๙ วรรคหนึ่ง (๔) ให้ยื่นฟ้องภายในหนึ่งปี นับแต่วันที่รู้หรือควรรู้ถึงเหตุแห่งการฟ้องคดี แต่ไม่เกินสิบปีนับแต่วันที่มิเหตุแห่งการฟ้องคดี”

เมื่อกระทรวงคมนาคมและการรถไฟแห่งประเทศไทยมีหนังสือบอกเลิกสัญญาสัมปทานไปยัง บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด เมื่อวันที่ ๒๗ มกราคม ๒๕๔๑ จึงต้องถือว่า บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด “รู้หรือควรรู้ถึงเหตุแห่งการฟ้องคดี” มาตั้งแต่วันที่ ๒๗ มกราคม ๒๕๔๑ แล้ว และไม่ใช้กรณีที่จะนำอายุความ “๑๐ ปี นับแต่วันที่มิเหตุแห่งการฟ้องคดี” ตามช่วงท้ายของบทบัญญัติมาตรา ๕๑ มาใช้บังคับ เพราะการนับอายุความ ๑๐ ปี นับแต่วันที่มิเหตุแห่งการฟ้องคดี ตามช่วงท้ายของบทบัญญัติมาตรา ๕๑ นั้น จะต้องเป็นกรณีที่ผู้ยื่นคำเสนอข้อพิพาท “ไม่รู้หรือไม่มีเหตุควรรู้ถึงเหตุแห่งการฟ้องคดี” มาก่อน แต่ในกรณีนี้ถือได้ว่า บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด “รู้หรือควรรู้ถึงเหตุแห่งการฟ้องคดี” มาตั้งแต่วันที่ ๒๗ มกราคม ๒๕๔๑ แล้ว ดังนั้น หาก บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ประสงค์จะยื่นคำเสนอข้อพิพาทต่ออนุญาโตตุลาการเพื่อให้พิจารณาชี้ขาดข้อพิพาทกับกระทรวงคมนาคมและการรถไฟแห่งประเทศไทยแล้ว บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ก็จะต้องยื่นเสนอคำเสนอข้อพิพาทของตนต่ออนุญาโตตุลาการภายใน ๑ ปี นับแต่วันที่ ๒๗ มกราคม ๒๕๔๑ คือ ภายในวันที่ ๒๗ มกราคม ๒๕๔๒ ดังนั้น การที่ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ยื่นคำเสนอข้อพิพาทต่ออนุญาโตตุลาการเมื่อวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๔๗ จึงเป็นการขาดอายุความ อนุญาโตตุลาการจึงไม่มีอำนาจรับคำเสนอข้อพิพาทของ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ไว้พิจารณาชี้ขาด แต่คณะอนุญาโตตุลาการกลับพิจารณาชี้ขาดในประเด็นนี้ว่าคณะอนุญาโตตุลาการมีอำนาจรับคำเสนอข้อพิพาทของ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ไว้พิจารณาชี้ขาดได้ โดยคณะอนุญาโตตุลาการอ้างว่ากำหนดอายุความในกรณีนี้คือ ๑๐ ปี ไม่ใช่ ๑ ปี ทั้ง ๆ ที่ข้อเท็จจริงปรากฏชัดเจนว่ากระทรวงคมนาคมและการรถไฟแห่งประเทศไทยมีหนังสือบอกเลิกสัญญาสัมปทานไปยัง บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด เมื่อวันที่ ๒๗ มกราคม ๒๕๔๑ จึงต้องถือว่า บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด “รู้หรือควรรู้ถึงเหตุแห่งการฟ้องคดี” มาตั้งแต่วันที่ ๒๗ มกราคม ๒๕๔๑ แล้ว จึงไม่อาจนำอายุความ ๑๐ ปี นับแต่วันที่มิเหตุแห่งการฟ้องคดี ตามช่วงท้ายของ

บทบัญญัติมาตรา ๕๑ มาใช้ในกรณีนี้ได้ อีกทั้งสัญญาที่เป็นเหตุแห่งการพิพาทที่จะต้องใช้เป็นมูลฐานในการพิจารณาชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการในกรณีนี้ก็เป็สัญญาสัมปทานซึ่งเป็นสัญญาทางปกครองตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ มิใช่สัญญาทางแพ่งตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ คณะอนุญาโตตุลาการจึงไม่อาจนำอายุความ ๑๐ ปี สำหรับสัญญาทางแพ่งตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาใช้บังคับเป็นอายุความสำหรับการยื่นคำเสนอข้อพิพาทของบริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ต่ออนุญาโตตุลาการในกรณีนี้

บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ได้โต้แย้งคำพิพากษาของศาลปกครองกลางว่าการยื่นคำเสนอข้อพิพาทต่ออนุญาโตตุลาการเมื่อวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๔๗ ในกรณีนี้ที่กระทรวงคมนาคมและการรถไฟแห่งประเทศไทยมีหนังสือบอกเลิกสัญญาเมื่อวันที่ ๒๗ มกราคม ๒๕๔๑ นั้น ยังอยู่ในอายุความที่คณะอนุญาโตตุลาการจะรับคำเสนอข้อพิพาทของบริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ไว้พิจารณาได้ ในขณะที่กระทรวงคมนาคมและการรถไฟแห่งประเทศไทยโต้แย้งว่า ระยะเวลาที่ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ยื่นคำเสนอข้อพิพาทต่ออนุญาโตตุลาการเมื่อวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๔๗ นั้นเป็นเวลากว่า ๖ ปี นับแต่ วันที่มีการบอกเลิกสัญญาสัมปทานเมื่อวันที่ ๒๗ มกราคม ๒๕๔๑ แล้ว อนุญาโตตุลาการจึงไม่มีอำนาจรับคำเสนอข้อพิพาทของบริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ไว้พิจารณาวินิจฉัย ดังนั้น ประเด็นแห่งคดีที่ศาลปกครองสูงสุดจะต้องพิจารณาคือ ประเด็นว่า การที่ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ยื่นคำเสนอข้อพิพาทต่ออนุญาโตตุลาการเมื่อวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๔๗ นั้น ยังอยู่ในระยะเวลาอายุความหรือไม่ มิใช่ประเด็นว่า บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ยื่นฟ้องกระทรวงคมนาคมและการรถไฟแห่งประเทศไทยต่อศาลปกครองกลางหรือศาลปกครองสูงสุดในระยะเวลาอายุความหรือไม่ ด้วยเหตุดังกล่าวศาลปกครองสูงสุดจึงต้องพิจารณาจากข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายในขณะที่ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ยื่นคำเสนอข้อพิพาทต่ออนุญาโตตุลาการเมื่อวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๔๗ เป็นสำคัญ ศาลปกครองสูงสุดกลับวินิจฉัยเสมือนการตั้งประเด็นข้อพิพาทว่า บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ยื่นคำฟ้องต่อศาลปกครองกลางและศาลปกครองสูงสุดในระยะเวลาอายุความหรือไม่ โดยนำกำหนดระยะเวลาอายุความที่แก้ไขเมื่อ พ.ศ. ๒๕๕๑ ภายหลังที่บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ยื่นคำเสนอข้อพิพาทต่ออนุญาโตตุลาการแล้วถึง ๔ ปีมาใช้ในการพิจารณา และยังนำมติที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด ครั้งที่ ๑๘/๒๕๔๕ ลงวันที่ ๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๔๕ (ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้กับกรณีที่เหตุแห่งการฟ้องคดีปกครองเกิดขึ้นก่อนศาลปกครองเปิดทำการ แต่ผู้ฟ้องคดีมิได้นำคดีไปฟ้องต่อศาลยุติธรรมซึ่งเป็นศาลที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาในขณะนั้น) มาใช้กับการเริ่มนับเวลายื่นคำเสนอข้อพิพาทต่ออนุญาโตตุลาการของบริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ซึ่งการพิจารณาพิพากษาเช่นว่านี้ ถือเป็นคนละประเด็นกับมติที่ประชุมใหญ่ฯ รวมทั้งการที่ศาลปกครองสูงสุดนำมติที่ประชุมใหญ่ฯ มาใช้กับคดีโฮปเวลล์ยังถือว่าเป็นไปตามหลักเกณฑ์ซึ่งบัญญัติไว้ในมาตรา ๕๑ แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ ที่ทำให้เริ่มนับแต่วันที่รู้หรือควรรู้ถึงเหตุแห่งการฟ้องคดี กรณีดังกล่าวจึงทำให้เกิดความเสียหายต่อความยุติธรรม

๒. หากศาลปกครองสูงสุดเห็นว่าคดีไม่ยังขาดอายุความก็ควรจะต้องส่งสำนวนคดีกลับไปยังศาลปกครองกลางเพื่อให้คู่ความ คือ กระทรวงคมนาคมและการรถไฟแห่งประเทศไทย กับ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ได้พิสูจน์และโต้แย้งค่าใช้จ่ายที่แท้จริงของบริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ที่เรียกร้องจากกระทรวงคมนาคมและการรถไฟแห่งประเทศไทยตามหลักของกระบวนการยุติธรรมก่อน แต่ศาลปกครองสูงสุดกลับพิจารณาวินิจฉัยไปเลยว่าเป็นกระทรวงคมนาคมและการรถไฟแห่งประเทศไทยปฏิบัติตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการ โดยยังไม่มีกรพิสูจน์ถึงค่าใช้จ่ายที่แท้จริงก่อนเลย แม้ในทางกฎหมายศาลปกครองสูงสุดมีอำนาจที่จะดำเนินการดังกล่าวได้ก็ตาม แต่ในทางปฏิบัติก็พึงให้ออกาสคู่ความที่จะต่อสู้คดีและพิสูจน์โต้แย้งพยานหลักฐานซึ่งกันและกันอย่างเต็มที่เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม อีกทั้งประเด็นหลักที่ขึ้นสู่การพิจารณาของศาลปกครองกลางก็มีเพียงว่าอนุญาโตตุลาการมีอำนาจรับคำเสนอข้อพิพาทของบริษัท โฮปเวลล์

(ประเทศไทย) จำกัด ไว้พิจารณาหรือไม่เท่านั้น นอกจากนั้น รูปแบบการพิจารณาคดีของศาลปกครองกลางซึ่งเป็นศาลชั้นต้นจะใช้รูปแบบแบบการไต่สวน จึงเป็นอำนาจหน้าที่ของศาลปกครองกลางที่จะต้องแสวงหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานต่าง ๆ รวบรวมไว้ในสำนวนให้ปราศจากข้อสงสัยให้มากที่สุด แต่ในกรณีนี้ศาลปกครองกลางยังไม่ได้ทำการไต่สวนแสวงหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานในประเด็นเรื่องจำนวนเงินที่ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด เรียกร้องจากกระทรวงคมนาคมและการรถไฟแห่งประเทศไทย และที่คณะอนุญาโตตุลาการมีคำชี้ขาดให้กระทรวงคมนาคมและการรถไฟแห่งประเทศไทยชำระให้ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ว่ามีความถูกต้องหรือไม่เพียงใด ดังนั้น โดยเจตนารมณ์ของกฎหมายและหลักปฏิบัติที่ถูกต้องแล้วเมื่อศาลปกครองสูงสุดเห็นต่างจากศาลปกครองกลางว่าคดียังอยู่ในอายุความที่อนุญาโตตุลาการจะรับไว้พิจารณาชี้ขาดได้ ศาลปกครองสูงสุดจึงฟังที่จะต้องส่งสำนวนกลับไปให้ศาลปกครองกลางพิจารณาวินิจฉัยคดีนี้ใหม่เพื่อให้ศาลปกครองกลางทำการไต่สวนให้ได้ข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานให้ครบถ้วน และเพื่อให้โอกาสกระทรวงคมนาคมและการรถไฟแห่งประเทศไทยได้ต่อสู้คดีได้เต็มที่ มิใช่ใช้อำนาจพิจารณาชี้ขาดในประเด็นที่ยังไม่ได้ผ่านการพิจารณาไต่สวนและชี้ขาดโดยศาลปกครองกลางมาก่อน อันเป็นการเป็นการเสียประโยชน์แห่งความยุติธรรมและไม่น่าจะเป็นวัตถุประสงค์และเจตนารมณ์ของกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง และเกิดความเสียหายแก่ภาครัฐอย่างร้ายแรง ทำให้มีข้อสงสัยในหลักการพิจารณาวินิจฉัยของศาลปกครองสูงสุดที่สมควรสมควรที่จะต้องมีการตรวจสอบต่อไปโดยด่วน

ประเด็นที่ ๑๔ ข้อพิพาทกรณีโฮปเวลล์อาจเป็นกระบวนการและแผนการฉ้อฉลเพื่อให้ได้เงินจากภาครัฐโดยมิชอบ

ข้อเท็จจริงและข้อพิพาท

ปรากฏข้อเท็จจริงว่าเดิม บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด มีผู้ถือหุ้นที่เป็นคนไทยผู้หนึ่งที่มีข้อมูลเบื้องต้นว่าเป็นผู้มีความสนิทสนมใกล้ชิดกับฝ่ายการเมืองและเป็นผู้ติดต่อประสานงานให้กับ บริษัท โฮปเวลล์ โฮลดิ้ง จำกัด (ฮ่องกง) ในโครงการโฮปเวลล์มาแต่ต้น แต่หลังจากที่มีการเปลี่ยนแปลงเหตุในการบอกเลิกสัญญาสัมปทานกับ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด จากเหตุที่ว่า บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ปฏิบัติผิดสัญญา มาเป็นเหตุตามหลักกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ทำให้เกิดสิทธิเรียกร้องทางกฎหมายแก่บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด อันนำไปสู่การเสนอข้อพิพาทต่ออนุญาโตตุลาการและศาลปกครองในเวลาต่อมาแล้ว บริษัท โฮปเวลล์ โฮลดิ้ง จำกัด (ฮ่องกง) ซึ่งเป็นผู้ถือหุ้นใหญ่ของ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ก็ได้ประกาศขายหุ้น บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ที่ถืออยู่ทั้งหมดเป็นเงินประมาณ ๕๐๐ ล้านบาท โดยชี้ชวนว่าผู้ที่จะซื้อหุ้นไปนั้นจะได้รับประโยชน์ตอบแทนเป็นเงินกว่าสองพันล้านบาท ต่อมาปรากฏว่ามีนิติบุคคลต่างด้าวสองรายมาซื้อหุ้นไปจาก บริษัท โฮปเวลล์ โฮลดิ้ง จำกัด (ฮ่องกง) ดังนั้น บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด จึงยังคงมีสถานะเป็นนิติบุคคลต่างด้าวตามกฎหมายไทยว่าด้วยการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าวทั้งตามหลักเกณฑ์เดิมตามประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ ๒๘๑ และตามหลักเกณฑ์ของพระราชบัญญัติประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ. ๒๕๔๒ ที่เป็นกฎหมายที่บังคับใช้อยู่ในปัจจุบัน โดยหนึ่งในสองนิติบุคคลต่างด้าวดังกล่าวนั้นจดทะเบียนจัดตั้งที่ประเทศมอริเชียส (Mauritius) ซึ่งได้ชื่อว่าเป็นประเทศที่เป็นแหล่งจดทะเบียนจัดตั้งบริษัทหรือนิติบุคคลเพื่อหลบเลี่ยงภาษีและมีการกระทำในลักษณะหลีกเลี่ยงกฎหมายเกี่ยวกับการเงินในลักษณะต่าง ๆ และหลังจากที่มีการเปลี่ยนแปลงผู้ถือหุ้นใหญ่จาก บริษัท โฮปเวลล์ โฮลดิ้ง จำกัด (ฮ่องกง) มาเป็นบริษัทที่จดทะเบียนที่ประเทศมอริเชียส เมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๘ ก็ปรากฏว่าซื้อผู้ถือหุ้นที่เป็นคนไทยดังกล่าวได้หายไปจากรายชื่อผู้ถือหุ้นของ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด อันเป็นการผิดปกตวิสัยที่ผู้ถือหุ้นของบริษัทที่คาดว่าจะมีรายได้เป็นเงินไม่ต่ำกว่าสองพันล้านบาทจะขายหุ้นหรือโอนหุ้นของตนให้บุคคลอื่นหรือให้บุคคลอื่นเป็นผู้รับประโยชน์แทน และยังปรากฏข้อมูลเบื้องต้นที่สมควรได้รับการตรวจสอบข้อเท็จจริงต่อไปด้วยว่าปัจจุบันผู้ถือหุ้นที่เป็นคนไทยดังกล่าวยังคงเป็นผู้มีบทบาทติดต่อประสานงานในเรื่องต่าง ๆ ให้ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด รวมทั้งการดำเนินการทางกฎหมายกับกระทรวงคมนาคมและการรถไฟแห่ง

ประเทศไทย จึงน่าจะเชื่อได้ว่าผู้ถือหุ้นที่เป็นคนไทยดังกล่าวน่าจะมีส่วนเกี่ยวข้องกับนิติบุคคลต่างด้าวที่จดทะเบียนจัดตั้งขึ้นที่ประเทศมอริเชียสด้วย ยิ่งทำให้เป็นพินัยที่น่าสงสัยว่าเหตุใดผู้ถือหุ้นที่เป็นคนไทยดังกล่าวจะต้องมีพฤติกรรมหรือการกระทำเช่นนั้น นอกจากนี้ ยังปรากฏว่าภายหลังจากที่มีการเปลี่ยนแปลงผู้ถือหุ้นใหญ่จาก บริษัท โฮปเวลล์ โฮลดิ้ง จำกัด (ฮ่องกง) มาเป็นบริษัทที่จดทะเบียนที่ประเทศมอริเชียส เมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๘ จนถึงปัจจุบัน กลับไม่ปรากฏว่า บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ได้ประกอบธุรกิจใด ๆ และไม่ปรากฏว่ามีรายได้จากธุรกิจใดเลย โดยมีการระบุในงบการเงินประจำปีว่าบริษัทจะมีรายได้จากคดีการเรียกร้องเงินจากกระทรวงคมนาคมและการรถไฟแห่งประเทศไทยเท่านั้น อันเป็นการปิดกั้นสิทธิของบุคคลหรือนิติบุคคลทั่วไปที่นำเงินมาลงทุนถึง ๕๐๐ ล้านบาทจะพึงกระทำ โดยมีข้อที่น่าสงสัยเพิ่มเติมด้วยว่าบุคคลใดเป็นผู้จัดหาและชำระเงินค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ของ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ในปัจจุบัน รวมทั้งค่าทนายความที่ดำเนินการทางกฎหมายให้แก่ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ตลอดมา นอกจากนี้ ยังมีข้อมูลเบื้องต้นที่น่าเชื่อได้ว่าผู้ถือหุ้นที่เป็นคนไทยดังกล่าวมีความใกล้ชิดสนิทสนมกับนักการเมืองผู้ใหญ่ที่เคยเป็นผู้บริหารในกระทรวงคมนาคมในอดีตหลายคนรวมทั้งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคมที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการให้มีการเปลี่ยนแปลงมติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับเหตุการณ์บอกเลิกสัญญาสัมปทานโครงการโฮปเวลล์จากเหตุที่ว่า บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ปฏิบัติผิดสัญญา มาเป็นเหตุตามหลักกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ จนทำให้เกิดสิทธิเรียกร้องให้แก่ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ด้วย ดังนั้น จากข้อเท็จจริงและข้อมูลเบื้องต้น และข้อพิพาทที่เกิดขึ้นเป็นลำดับเป็นขั้นตอนดังกล่าวจนนำไปสู่การพิพากษาของศาลปกครองสูงสุดให้กระทรวงคมนาคมและการรถไฟแห่งประเทศไทยชำระเงินให้ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ตามคำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการเป็นเงินรวมกันทั้งหมดกว่า ๒๔,๐๐๐ ล้านบาท ทำให้น่าเชื่อว่าจะเป็นการฉ้อฉลที่มีผู้วางแผนอยู่เบื้องหลังมาแต่ต้น โดยมีการดำเนินการต่าง ๆ ต่อเนื่องเป็นระยะ ๆ ตลอดมา อันเป็นแผนการฉ้อฉลรัฐที่มีการวางแผนเตรียมการมาเพื่อจะนำไปสู่การที่จะทำให้เกิดสิทธิเรียกร้องทางการเงินตามกฎหมายจากภาครัฐ ซึ่งแผนการนี้จะสำเร็จเสร็จสิ้นลงเมื่อมีการชำระเงินจากภาครัฐตามคำพิพากษาของศาลปกครองสูงสุด แต่ปัจจุบันแผนการนี้ยังไม่สำเร็จเสร็จสิ้นลงเพราะยังไม่มีมีการชำระเงินตามคำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด การกระทำต่าง ๆ ของผู้เกี่ยวข้องทั้งหมดจึงยังไม่ขาดอายุความ สมควรที่หน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่ในการสืบสวนสอบสวนที่เกี่ยวข้องทั้งหมด เช่น กรมสอบสวนคดีพิเศษ และสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เป็นต้น จะพึงประสานการทำงานร่วมกันเพื่อดำเนินการสืบสวนสอบสวนขยายผลให้ได้ข้อเท็จจริงและความชัดเจนในกรณีต่าง ๆ ที่กล่าวมาโดยเร่งด่วน

๕. ข้อสังเกตประเด็นสำคัญ

๕.๑ การบอกเลิกสัญญาสัมปทานเมื่อวันที่ ๒๗ มกราคม ๒๕๔๑

ข้อเท็จจริง

การดำเนินการก่อสร้างและการดำเนินการอื่นๆ ในโครงการโฮปเวลล์ของ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด เป็นไปโดยล่าช้าตั้งแต่เริ่มต้น ทั้ง ๆ ที่รัฐบาลที่ผ่านมามหาวิทยาลัยพยายามช่วยแก้ไข ปัญหาและผ่อนผันกรณีต่าง ๆ ให้ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ตลอดมา แต่การดำเนินการของบริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ก็ยังคงเป็นไปโดยล่าช้า คณะกรรมการและคณะทำงานชุดต่าง ๆ ที่คณะรัฐมนตรีแต่งตั้งมอบหมายให้ติดตามการดำเนินโครงการโฮปเวลล์ตั้งข้อสังเกตว่าความล่าช้าต่าง ๆ น่าจะเป็นเพราะบริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ไม่มีเงินทุนเพียงพอที่จะดำเนินการ จึงอ้างเหตุผลและเรื่องต่าง ๆ มาเป็นข้ออ้างว่าเป็นเหตุให้การดำเนินการล่าช้า ต่อมาในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๓๘ คณะอนุกรรมการจัดระบบการขนส่งขนาดใหญ่ได้แต่งตั้งคณะทำงานด้านกฎหมายมาศึกษาปัญหาและข้อเท็จจริงต่าง ๆ โดยคณะทำงานด้านกฎหมายเห็นว่าการทำงานของ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด เป็นไปโดยล่าช้าเกินสมควรอย่างมาก และเสนอแนวทางการดำเนินการต่อไป ๒ แนวทาง คือ

(๑) บอกละเมิดสัญญาสัมปทานโครงการโฮปเวลล์ทันทีโดยเหตุที่ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ปฏิบัติผิดสัญญาสัมปทานฯ ตามข้อ ๒๗ หรือ

(๒) ระบุข้อพิพาทการขอขยายเวลาเสียก่อน ตามเงื่อนไขสัญญาสัมปทานฯ ข้อ ๓๑ และหากผลการชี้ขาดระบุว่าความรับผิดชอบในความล่าช้าเป็นของบริษัทเองและไม่อาจขยายเวลาแล้ว ก็อาจยืนยันเหตุแห่งการบอกละเมิดสัญญาได้

ทั้งนี้ คณะกรรมาธิการ เห็นว่าการบอกละเมิดสัญญาสัมปทานตามเงื่อนไขสัญญาข้อ ๒๗ จะทำให้คู่สัญญาฝ่ายรัฐมีสิทธิเรียกค่าเสียหายและยึดเงินต่าง ๆ ที่ได้รับมาได้ทั้งหมด ในขณะที่ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด จะไม่มีสิทธิเรียกร้องใด ๆ ทั้งสิ้น อันจะเป็นประโยชน์แก่ภาครัฐมากกว่า

คณะรัฐมนตรีจึงมีมติเมื่อวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๔๐ ให้บอกละเมิดสัญญาสัมปทานโครงการโฮปเวลล์กับ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ด้วยเหตุที่ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ปฏิบัติผิดสัญญา ตามเงื่อนไขสัญญาฯ ข้อ ๒๗ ตามข้อเสนอนี้ในหนังสือกระทรวงคมนาคม ด่วนที่สุด ที่ คค ๐๒๐๘.๓/๙๕๖๔ ลว ๑๙ กันยายน ๒๕๔๐ ซึ่งต่อมากระทรวงคมนาคมก็ได้แต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาดำเนินการบอกละเมิดสัญญาสัมปทานโครงการโฮปเวลล์ ตามคำสั่งกระทรวงคมนาคม ที่ ๓๑๑/๒๕๔๐ ลงวันที่ ๑๓ ตุลาคม ๒๕๔๐ (คณะกรรมการดำเนินการบอกละเมิดสัญญาฯ) ซึ่งคณะกรรมการดำเนินการบอกละเมิดสัญญาฯ ได้ดำเนินการตามขั้นตอนการบอกละเมิดสัญญาสัมปทานดังกล่าวตามเงื่อนไขในสัญญาข้อ ๒๗ จนมาถึงขั้นตอนที่คณะกรรมการดำเนินการบอกละเมิดสัญญาฯ ยกร่างหนังสือบอกละเมิดสัญญาสัมปทานโครงการโฮปเวลล์ตามเงื่อนไขสัญญาฯ ข้อ ๒๗ เสร็จสิ้นและจะเสนอรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมพิจารณาดำเนินการบอกละเมิดสัญญาสัมปทานโครงการโฮปเวลล์กับ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ต่อไป แต่ก็เกิดการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลเมื่อวันที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ คณะกรรมการดำเนินการบอกละเมิดสัญญาฯ จึงรายงานผลการดำเนินการและเสนอร่างหนังสือบอกละเมิดสัญญาสัมปทานโครงการโฮปเวลล์ไปยังรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมที่เพิ่งจะเข้ารับตำแหน่งใหม่ในขณะนั้น เพื่อให้นำเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาอนุมัติให้บอกละเมิดสัญญาสัมปทานโครงการโฮปเวลล์กับ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด และให้ความเห็นชอบหนังสือบอกละเมิดสัญญาสัมปทานฯ ด้วยเหตุว่า บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ปฏิบัติผิดสัญญา เช่นที่ปฏิบัติในคณะรัฐมนตรีชุดต่างๆ ที่ผ่านมา ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมที่เพิ่งจะเข้ารับตำแหน่งใหม่ในขณะนั้น ได้เสนอเรื่องให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาและมีมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๔๐ ให้บอกละเมิดสัญญาสัมปทานโครงการโฮปเวลล์โดยเหตุที่ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ปฏิบัติผิดสัญญาตามเงื่อนไขของสัญญาสัมปทานฯ ข้อ ๒๗ และมีมติเห็นชอบร่างหนังสือบอกละเมิดสัญญาสัมปทานที่คณะกรรมการดำเนินการบอกละเมิดสัญญาฯ ยกร่างเสนอมา เพื่อให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมและผู้ว่าการการรถไฟแห่งประเทศไทยลงนามแจ้งไปยัง บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด แต่ปรากฏว่าก่อนวันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๔๐ นั้น ข้าราชการระดับสูงของกระทรวงคมนาคม ตำแหน่งนิติกร ๙ ซึ่งเป็นกรรมการและเลขานุการของคณะกรรมการดำเนินการบอกละเมิดสัญญาฯ ได้รายงานรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคมที่เพิ่งจะมารับตำแหน่งใหม่ในขณะนั้นและเป็นผู้รับผิดชอบการรถไฟแห่งประเทศไทยว่าพนักงานอัยการอาวุโสผู้หนึ่งที่เป็นหนึ่งในคณะกรรมการดำเนินการบอกละเมิดสัญญาฯ แจ้งมาด้วยวาจาทางโทรศัพท์ว่าขอให้เปลี่ยนการบอกละเมิดสัญญาจากเหตุผลที่ว่า บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด เป็นปฏิบัติผิดสัญญา มาเป็นให้บอกละเมิดสัญญาโดยอาศัยเหตุหลักกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ จนนำไปสู่การประชุมหารือของรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคมในขณะนั้นกับคณะกรรมการดำเนินการบอกละเมิดสัญญาฯ เมื่อวันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๔๐ แต่กลับเพิกเฉยไม่แจ้งเรื่องดังกล่าวต่อคณะรัฐมนตรีในการประชุมพิจารณามีมติให้บอกละเมิดสัญญากับ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด

ในวันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๔๐ จนคณะรัฐมนตรีมีมติให้บอกละเมิดสัญญาสัมปทานกับ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ด้วยเหตุที่บริษัทดังกล่าวปฏิบัติผิดสัญญาสัมปทาน แต่ต่อมากลับดำเนินการให้มีการเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณายกเลิกมติคณะรัฐมนตรีวันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๔๐ จากที่เคยมีมติให้บอกละเมิด

สัญญาสัมปทานโครงการโฮปเวลล์โดยเหตุที่ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ปฏิบัติผิดสัญญาสัมปทานตามเงื่อนไขสัญญา ข้อ ๒๗ แล้วให้คณะรัฐมนตรีในขณะนั้นมีมติใหม่เป็นให้บอกเลิกสัญญาสัมปทานฯ ดังกล่าวด้วยเหตุตามหลักกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ จนคณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ ๒๐ มกราคม ๒๕๔๑ กลับมติเดิมวันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๔๐ จนนำไปสู่การแก้ไขหนังสือบอกเลิกสัญญาสัมปทานกับ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด เมื่อวันที่ ๒๗ มกราคม ๒๕๔๑ ด้วยเหตุตามหลักกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ทั้งนี้ คณะทำงานตรวจสอบและรวบรวมพยานหลักฐาน “กรณีโฮปเวลล์” ซึ่งแต่งตั้งขึ้นตามคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ ๑๔๓/๒๕๖๒ ลงวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๖๒ เพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริงในกรณีโฮปเวลล์ ก็ตรวจพบประเด็นนี้และรายงานไว้ในสรุปความเห็นของคณะทำงานฯ ดังกล่าวไว้ว่า

“(๓) มติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการบอกเลิกสัญญามีความขัดแย้งกันเอง กล่าวคือ เดิมมติคณะรัฐมนตรี จำนวน ๒ ครั้ง ได้มีมติให้มีการบอกเลิกสัญญาตามข้อ ๒๗ ของสัญญาสัมปทานฯ ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของคณะทำงานที่ได้รับมอบหมายให้ทำการศึกษา แต่ภายหลังกระทรวงคมนาคมกลับเสนอแก้ไขมติคณะรัฐมนตรี ให้เปลี่ยนแปลงวิธีการบอกเลิกสัญญาจากการบอกเลิกสัญญาตามข้อ ๒๗ เป็นการบอกเลิกสัญญาตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดยไม่ได้รับเหตุผลความจำเป็น หรือวิเคราะห์ผลที่จะเกิดขึ้นภายหลังส่งผลให้เป็นประเด็นสำคัญในการกล่าวอ้างของคู่ความในชั้นการพิจารณาของอนุญาโตตุลาการนำสู่การพิจารณาคดีของศาลปกครองสูงสุดและทำให้คู่สัญญาฝ่ายรัฐตกเป็นฝ่ายผิดสัญญา”

ข้อสังเกต

๑. การเลิกสัญญาสัมปทานโครงการโฮปเวลล์ด้วยเหตุที่ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ปฏิบัติผิดสัญญา กับด้วยเหตุตามหลักกฎหมายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๓๘๘ มีผลต่างกัน โดยการบอกเลิกสัญญาด้วยเหตุที่ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ปฏิบัติผิดสัญญา จะทำให้ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ไม่มีสิทธิเรียกร้องเงินหรือค่าใช้จ่ายในโครงการโฮปเวลล์หรือค่าเสียหายอื่น ๆ คืนจากภาครัฐได้ แต่การบอกเลิกสัญญาสัมปทานโครงการโฮปเวลล์ด้วยเหตุตามหลักกฎหมายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ จะส่งผลให้คู่สัญญากลับคืนสู่สถานะเดิม ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๓๙๑ อันจะทำให้เกิดสิทธิเรียกร้องตามกฎหมายให้แก่ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ที่จะเรียกเงินและค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่ได้ใช้จ่ายไปในโครงการโฮปเวลล์คืนได้ทั้งหมดเพื่อให้กลับไปสู่สถานะเดิมเหมือนไม่เคยมีสัญญาสัมปทานโครงการโฮปเวลล์ต่อกัน

๒. รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคมในขณะนั้นได้รับรายงานและรับทราบมาก่อนวันประชุมคณะรัฐมนตรีวันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๔๐ แล้วว่าพนักงานอัยการอาวุโสที่เป็นหนึ่งในคณะกรรมการดำเนินการบอกเลิกสัญญาฯ แจ้งมาด้วยวาจาทางโทรศัพท์ว่าขอให้แก้ไขเหตุที่จะบอกเลิกสัญญาสัมปทานโครงการโฮปเวลล์กับ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด จากเหตุที่ว่าบริษัทดังกล่าวปฏิบัติผิดสัญญามาเป็นเหตุตามหลักกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เหตุใดรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคมดังกล่าวจึงไม่แจ้งขอให้คณะรัฐมนตรีเลื่อนการประชุมพิจารณาเรื่องการบอกเลิกสัญญาสัมปทานโครงการโฮปเวลล์กับ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ในวันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๔๐ ออกไปก่อนจนกว่าจะตรวจสอบข้อเท็จจริงและพิจารณาข้อเสนอและความเป็นมาของข้อเสนอของพนักงานอัยการอาวุโสนั้นให้เสร็จสิ้นก่อน แต่กลับปล่อยให้คณะรัฐมนตรีมีมติให้บอกเลิกสัญญาสัมปทานโครงการโฮปเวลล์กับ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ด้วยเหตุที่บริษัทดังกล่าวปฏิบัติผิดสัญญาไปก่อน แล้วจึงนำกลับให้คณะรัฐมนตรีพิจารณายกเลิกมติเดิมและให้คณะรัฐมนตรีพิจารณามีมติใหม่และรับหลักการการบอกเลิกสัญญาสัมปทานโครงการโฮปเวลล์กับ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ด้วยเหตุผลทางกฎหมายตามหลักกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ทั้ง ๆ ที่ทำให้ภาครัฐเสียเปรียบ

๓. การบอกเลิกสัญญาสัมปทานโครงการโฮปเวลล์กับ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด เป็นเรื่องสำคัญที่มีความซับซ้อนทั้งในข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายและมีการดำเนินการโดยคณะรัฐมนตรีและหน่วยงานภาครัฐเป็นขั้นตอนอย่างต่อเนื่องมาโดยตลอดโดยเฉพาะคณะกรรมการดำเนินการบอกเลิกสัญญาฯ ได้พิจารณาดำเนินการตามขั้นตอนแล้วรายงานคณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบต่อเนื่องกันตลอดมา ดังนั้น หากคณะรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคมในช่วงเดือนพฤศจิกายน ๒๕๔๐ ถึงเดือนมกราคม ๒๕๔๑ ประสงค์จะให้มีการเปลี่ยนแปลงเหตุผลที่จะใช้บอกเลิกสัญญาสัมปทานโครงการโฮปเวลล์กับ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด จากเหตุผลเดิมที่คณะกรรมการดำเนินการบอกเลิกสัญญาฯ เห็นว่าบริษัทดังกล่าวปฏิบัติผิดสัญญาเป็นเหตุผลทางกฎหมายตามหลักกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งจะมีผลทางกฎหมายที่แตกต่างกันแล้ว ก็เป็นการสมควรที่รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคมที่เกี่ยวข้องในช่วงเวลาดังกล่าวจะต้องตรวจสอบและดำเนินการให้ละเอียดรอบคอบ โดยควรที่จะให้หน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องได้มีโอกาสร่วมประชุมแสดงความคิดเห็น รวมทั้งนำมติคณะรัฐมนตรีและเหตุผลที่คณะรัฐมนตรีใช้พิจารณาในอดีตนมาพิจารณาประกอบการดำเนินการเพื่อให้เกิดความโปร่งใสด้วย แต่จากการศึกษาข้อเท็จจริงของคณะกรรมการการกฎหมาย การยุติธรรม และสิทธิมนุษยชน ยังไม่พบการดำเนินการเช่นว่านี้

๕.๒ การเปลี่ยนแปลงผู้ถือหุ้นใหญ่ของ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด เมื่อ

พ.ศ. ๒๕๔๘

ข้อเท็จจริง

บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ยื่นเสนอข้อพิพาทต่ออนุญาโตตุลาการเป็นข้อพิพาทหมายเลขดำที่ ๑๑๙/๒๕๔๗ เมื่อวันที่ ๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๔๗ ต่อมาประมาณเดือนพฤศจิกายน ๒๕๔๘ ภายหลังจากที่ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ยื่นเสนอข้อพิพาทต่ออนุญาโตตุลาการได้ ๑ ปี บริษัท โฮปเวลล์ โฮลดิ้ง จำกัด (ฮ่องกง) ซึ่งเป็นผู้ถือหุ้นรายใหญ่ที่สุดของบริษัทโฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ก็ได้ขายหุ้นทั้งหมดให้แก่ บริษัท ยูไนเต็ด ซัคเซส ลิมิเต็ด เป็นเงินประมาณ ๕๐๐ ล้านบาท ทั้งนี้ บริษัท ยูไนเต็ด ซัคเซส ลิมิเต็ดนี้เป็นนิติบุคคลต่างด้าวที่จดทะเบียนจัดตั้งขึ้นที่ประเทศมอริเชียส (Mauritius) ที่เป็นที่รู้จักกันว่าเป็นสถานที่ที่ใช้ดำเนินการเกี่ยวกับการหลบเลี่ยงภาษีและการดำเนินการต่าง ๆ ที่ล่อแหลมต่อการผิดกฎหมายโดยไม่ปรากฏว่า บริษัท ยูไนเต็ด ซัคเซส ลิมิเต็ด ดังกล่าวเป็นของบุคคลหรือนิติบุคคลใด แต่ปรากฏว่าผู้ถือหุ้นเดิมคนหนึ่งของบริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ที่เป็นคนไทยที่เป็นผู้ติดต่อประสานงานต่าง ๆ ให้บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ได้หายไปจากการเป็นผู้ถือหุ้นของ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด อันเป็นการผิดปกติวิสัยของผู้ถือหุ้นในบริษัทที่จะมีรายได้จากข้อเรียกร้องตามกฎหมายเป็นเงินนับพันล้านบาทจะออกจากการเป็นผู้ถือหุ้นเพื่อให้ตนเองเสียประโยชน์ แต่กลับปรากฏข้อมูลเบื้องต้นว่าผู้ถือหุ้นที่เป็นคนไทยดังกล่าวยังคงเป็นผู้ติดต่อประสานงานให้ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด อยู่เบื้องหลังจนปัจจุบัน โดยมีข้อมูลเบื้องต้นว่าผู้ถือหุ้นเดิมที่เป็นคนไทยผู้นี้เป็นผู้ที่มีความใกล้ชิดสนิทสนมกับนักการเมืองใหญ่จำนวนมาก โดยเฉพาะนักการเมืองที่เคยเป็นรัฐมนตรีในกระทรวงคมนาคมหลายคน อีกทั้งเมื่อ บริษัท ยูไนเต็ด ซัคเซส ลิมิเต็ด ลงทุนซื้อหุ้น บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด มาจาก บริษัท โฮปเวลล์ โฮลดิ้ง ลิมิเต็ด (ฮ่องกง) เป็นเงินจำนวนมากถึง ๕๐๐ ล้านบาท แต่กลับปรากฏว่า บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ไม่เคยประกอบธุรกิจใด ๆ เลยมาจนปัจจุบัน อันเป็นการผิดปกติวิสัยของนักลงทุนหรือเจ้าของกิจการใหญ่เช่น บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด จะพึงกระทำ

ข้อสังเกต

การขายหุ้นจาก บริษัท โฮปเวลล์ โฮลดิ้ง จำกัด (ฮ่องกง) ให้กับ บริษัท ยูไนเต็ด ซัคเซส ลิมิเต็ด (สัญชาติมอริเชียส) มีประเด็นที่น่าสงสัย เนื่องจากไม่สามารถตรวจสอบแหล่งที่มาของเงินลงทุนและเจ้าของหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องแท้จริงได้ สมควรที่จะต้องมีการตรวจสอบเพิ่มเติมในส่วนของการเงินของบริษัทที่เกี่ยวข้องกับกรณีนี้ รวมทั้งสัญญาซื้อขายหุ้น ตลอดจนการชำระเงินค่าหุ้น ว่ามีการซื้อขายหุ้นกันจริงหรือไม่ และมี

การบันทึกบัญชีเป็นไปตามหลักสากลหรือไม่ เพียงใด นอกจากนี้ กรณีดังกล่าวอาจเป็นการเข้ามาถือหุ้นเพื่อรอผล
คดีความมิใช่เป็นการลงทุนที่แท้จริง ซึ่งหากเป็นเช่นนี้ย่อมถือเป็นการแสวงหากำไรจากผลของคดีโดยมิได้มีการ
ประกอบธุรกิจจริงและน่าจะเป็นการผิดกฎหมาย

๖. ข้อสังเกตด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม

๖.๑ อายุความการยื่นเสนอข้อพิพาทต่ออนุญาโตตุลาการ

สัญญาสัมปทานโครงการโฮปเวลล์เป็นสัญญาทางปกครองตามมาตรา ๙ วรรคหนึ่ง (๔)
แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ ซึ่งในขณะที่ บริษัท โฮปเวลล์
(ประเทศไทย) จำกัด ยื่นคำเสนอข้อพิพาทต่ออนุญาโตตุลาการเมื่อวันที่ ๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๔๗ นั้น มาตรา ๕๑
แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ กำหนดอายุความคดีปกครอง
สำหรับสัญญาทางปกครองไว้เพียง ๑ ปี นับแต่วันที่รู้หรือที่ควรจะรู้เหตุแห่งการฟ้องคดี หรือ ๑๐ ปี นับแต่วันที่เกิดเหตุ
แห่งการฟ้องคดี อนุญาโตตุลาการจึงต้องใช้อายุความทางปกครองที่ใช้บังคับอยู่ในขณะนั้นมาพิจารณาว่า
อนุญาโตตุลาการมีอำนาจรับคำเสนอข้อพิพาทของ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด หรือไม่ ซึ่งในกรณีนี้
กระทรวงคมนาคมและการรถไฟแห่งประเทศไทยบอกเลิกสัญญาสัมปทานโครงการโฮปเวลล์กับ บริษัท โฮปเวลล์
(ประเทศไทย) จำกัด เมื่อวันที่ ๒๗ มกราคม ๒๕๔๑ จึงต้องถือว่า บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด “รู้หรือที่
ควรจะรู้เหตุแห่งการฟ้องคดี” มาตั้งแต่วันที่ ๒๗ มกราคม ๒๕๔๑ นั้นแล้ว ดังนั้น บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย)
จำกัด จึงต้องยื่นเสนอข้อพิพาทต่ออนุญาโตตุลาการภายในวันที่ ๒๗ มกราคม ๒๕๔๒ และในกรณีนี้จะนำเอาอายุ
ความ ๑๐ ปี นับแต่วันที่เกิดเหตุแห่งการฟ้องคดีมาใช้บังคับไม่ได้ เพราะการใช้อายุความ ๑๐ ปี นับแต่วันที่รู้หรือ
ที่ควรจะรู้เหตุแห่งการฟ้องคดีนั้นต้องเป็นกรณีที่ผู้ยื่นคำเสนอข้อพิพาทไม่รู้หรือที่ควรจะรู้เหตุแห่งการฟ้องคดีมา
ก่อน ดังนั้น การที่ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ยื่นคำเสนอข้อพิพาทต่ออนุญาโตตุลาการเมื่อวันที่ ๒๗
พฤศจิกายน ๒๕๔๗ จึงล่วงเลยกำหนดอายุความ ๑ ปี นับแต่วันที่รู้หรือที่ควรจะรู้เหตุแห่งการฟ้องคดี แล้ว
อนุญาโตตุลาการจึงไม่มีอำนาจรับคำเสนอข้อพิพาทของ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ไว้พิจารณาชี้ขาด แต่
อนุญาโตตุลาการในกรณีนี้กลับอ้างว่ากรณีนี้มีอายุความ ๑๐ ปี และอยู่ในอำนาจที่อนุญาโตตุลาการจะรับคำเสนอข้อ
พิพาทของ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ไว้พิจารณาชี้ขาดได้

๖.๒ การแก้ไขเปลี่ยนแปลงอายุความฟ้องคดีสัญญาทางปกครองเมื่อวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑

เมื่อวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑ มีการแก้ไขอายุความฟ้องคดีสัญญาทางปกครองตาม
มาตรา ๕๑ แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ จาก ๑ ปี นับแต่วันที่
รู้หรือที่ควรจะรู้เหตุแห่งการฟ้องคดี เป็น ๕ ปี นับแต่วันที่รู้หรือที่ควรจะรู้เหตุแห่งการฟ้องคดี แต่ประเด็นแห่งการ
พิพาทในโครงการโฮปเวลล์นี้เกิดขึ้นเมื่อวันที่ ๒๗ มกราคม ๒๕๔๗ และ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด
ยื่นคำเสนอข้อพิพาทต่ออนุญาโตตุลาการเมื่อวันที่ ๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๔๗ จึงไม่อาจนำกำหนดอายุความฟ้องร้อง
คดีสัญญาทางปกครองตามมาตรา ๕๑ แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง
พ.ศ. ๒๕๔๒ ที่แก้ไขใหม่จาก ๑ ปี นับแต่วันที่รู้หรือที่ควรจะรู้เหตุแห่งการฟ้องคดี เป็น ๕ ปี นับแต่วันที่รู้
หรือที่ควรจะรู้เหตุแห่งการฟ้องคดี (ซึ่งมีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑) ย้อนหลังมาใช้พิจารณา
เรื่องอำนาจรับคำเสนอข้อพิพาทของ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด

๖.๓ การดำเนินการพิจารณาชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการ

กรณีนี้คณะอนุญาโตตุลาการวินิจฉัยว่าสัญญาสัมปทานเป็นอันเลิกกันโดยปริยาย
ดังนั้น คู่สัญญาต้องกลับคืนสู่สถานะเดิมตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๓๙๑ กล่าวคือ คู่สัญญา
ฝ่ายรัฐต้องคืนเงินและค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ได้ใช้จ่ายไปให้แก่ บริษัท โฮปเวลล์
(ประเทศไทย) จำกัด ทั้งหมด แต่คณะอนุญาโตตุลาการกลับมิได้กำหนดประเด็นข้อพิพาทเพื่อให้ บริษัท โฮปเวลล์

(ประเทศไทย) จำกัด ต้องนำสืบพิสูจน์พยานหลักฐานการใช้จ่ายที่อ้างว่าเป็นเงินค่าก่อสร้างตามที่เรียกร้องมาถึง ๑๔,๗๐๐ ล้านบาทเศษ และเพื่อให้โอกาสกระทรวงคมนาคมและการรถไฟแห่งประเทศไทยได้โต้แย้งพยานหลักฐานของ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด เลย โดยคณะอนุญาโตตุลาการกลับใช้อำนาจชี้ขาดไปเลยว่าให้กระทรวงคมนาคมและการรถไฟแห่งประเทศไทยชำระเงินในส่วนนี้ให้แก่ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด เป็นเงิน ๙,๐๐๐ ล้านบาท โดยไม่ทราบเหตุผลแห่งการพิจารณาในการกำหนดเงินจำนวน ๙,๐๐๐ ล้านบาทนี้ของคณะอนุญาโตตุลาการว่าอยู่บนพื้นฐานของพยานหลักฐานและเหตุผลตามกฎหมายประการใด ซึ่งต่อมาฝ่ายการเงินและการบัญชี การรถไฟแห่งประเทศไทย โดยข้อสั่งการจากคณะทำงานตามคำสั่งกระทรวงคมนาคม ที่ ๑๒๕/๒๕๖๒ ลงวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๖๒ ได้ตรวจสอบหลักฐานสำเนาภาพถ่ายใบเสร็จรับเงินต่างๆ ที่ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด เรียกร้องมาในชั้นอนุญาโตตุลาการเป็นจำนวนเงิน ๑๔,๗๐๐ ล้านบาทเศษ และที่คณะอนุญาโตตุลาการชี้ขาดให้ชำระเป็นเงิน ๙,๐๐๐ ล้านบาทนั้นแล้ว ปรากฏว่ามีใบเสร็จรับเงินที่ถูกต้องและยอมรับได้ว่าเกี่ยวข้องกับการก่อสร้างโครงการโฮปเวลล์จริง ๆ เพียงประมาณ ๑,๗๓๒ ล้านบาทเท่านั้น

๖.๔ การพิจารณาในชั้นศาลปกครอง

๑. การพิจารณาในชั้นศาลปกครองกลาง

กระทรวงคมนาคมและการรถไฟแห่งประเทศไทยเห็นว่า คำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการไม่ถูกต้อง จึงไม่ปฏิบัติตามคำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการ พร้อมทั้งยื่นคำร้องขอให้ศาลปกครองกลางเพิกถอนคำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการ (เป็นคดีหมายเลขดำที่ ๒๐๓๘/๒๕๕๑ และคดีหมายเลขคดีที่ ๑๐๗/๒๕๕๒) แต่ทาง บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ก็ได้ยื่นคำร้องขอต่อศาลปกครองกลางเพื่อขอให้บังคับตามคำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการ (เป็นคดีหมายเลขคดีที่ ๑๓๗๙/๒๕๕๒) โดยประเด็นหลักที่ขึ้นสู่การพิจารณาของศาลปกครองกลางเรื่องอายุความในชั้นอนุญาโตตุลาการว่า คณะอนุญาโตตุลาการมีอำนาจรับคำเสนอข้อพิพาทของ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ไว้พิจารณาชี้ขาดได้หรือไม่ เพราะคู่สัญญาฝ่ายรัฐบอกเลิกสัญญาตั้งแต่วันที่ ๒๗ มกราคม ๒๕๔๑ แต่บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด มายื่นคำเสนอข้อพิพาทต่ออนุญาโตตุลาการเมื่อวันที่ ๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๔๗ เกินกว่าอายุความทางปกครอง ๑ ปี นับแต่วันที่รู้หรือที่ควรจะรู้เหตุแห่งการฟ้องคดี ซึ่งเป็นอายุความสำหรับสัญญาทางปกครองตามหลักเกณฑ์ของพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒

ศาลปกครองกลางพิจารณาพิพากษาเมื่อเดือนมีนาคม ๒๕๕๗ ว่าการที่ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ยื่นคำเสนอข้อพิพาทต่ออนุญาโตตุลาการเมื่อวันที่ ๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๔๗ นั้นขาดอายุความแล้ว ดังนั้น อนุญาโตตุลาการไม่มีอำนาจรับคำเสนอข้อพิพาทของ บริษัทโฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ไว้พิจารณา จึงไม่บังคับให้ตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการ กรณีดังกล่าวจึงทำให้ประเด็นเรื่องที่ว่าค่าใช้จ่ายที่แท้จริงของ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ที่จะเรียกคืนหรือที่กระทรวงคมนาคมและการรถไฟแห่งประเทศไทยจะต้องชำระนั้น ควรจะเป็นเงินเท่าใดนั้น จึงไม่ได้รับการพิจารณาในชั้นนี้อีกครั้งหนึ่ง (รายละเอียดปรากฏตามคำพิพากษาศาลปกครองกลาง คดีหมายเลขคดีที่ ๑๐๗/๒๕๕๒ , ๒๐๓๘/๒๕๕๑ , ๑๓๗๙/๒๕๕๒ คดีหมายเลขแดงที่ ๓๖๖-๓๖๘/๒๕๕๗ ลงวันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๕๗) จึงสมควรที่ศาลปกครองสูงสุดจะต้องส่งสำนวนคดีกลับมาให้ศาลปกครองกลางพิจารณาไต่สวนในประเด็นนี้ต่อไป แต่ศาลปกครองสูงสุดกลับใช้อำนาจใช้ดุลยพินิจพิพากษาชี้ขาดให้กระทรวงคมนาคมและการรถไฟแห่งประเทศไทยชำระเงินตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการให้ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด เลย อันไม่น่าจะใช้เจตนารมณ์ของระบบศาลปกครองและน่าจะเป็นการขัดหลักกระบวนการยุติธรรมและหลักนิติธรรมที่ถูกต้อง

๒. การพิจารณาในชั้นศาลปกครองสูงสุด

บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ได้อุทธรณ์คำพิพากษาศาลปกครองกลางต่อศาลปกครองสูงสุดเมื่อเดือนเมษายน ๒๕๕๗ เป็นคดีหมายเลขดำที่ อ.๔๑๐-๔๑๒/๒๕๕๗ ประเด็นแห่งคดีจึงเป็นประเด็นเดิมเรื่องอายุความในชั้นอนุญาโตตุลาการว่า คณะอนุญาโตตุลาการมีอำนาจรับคำเสนอข้อพิพาทของบริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ไว้พิจารณาชี้ขาดได้หรือไม่ เพราะคู่สัญญาฝ่ายรัฐบอกเลิกสัญญาตั้งแต่วันที่ ๒๗ มกราคม ๒๕๕๑ แต่บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด มายื่นคำเสนอข้อพิพาทต่ออนุญาโตตุลาการเมื่อวันที่ ๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๗ เกินกว่าอายุความทางปกครอง ๑ ปี นับแต่วันที่รู้หรือที่ควรจะรู้เหตุแห่งการฟ้องคดี ซึ่งเป็นอายุความสำหรับสัญญาทางปกครองตามหลักเกณฑ์ของพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ แต่ศาลปกครองสูงสุดกลับมีคำพิพากษาเมื่อวันที่ ๒๒ เมษายน ๒๕๖๒ โดยนำอายุความสัญญาทางปกครองที่แก้ไขใหม่เมื่อ พ.ศ. ๒๕๕๑ จาก ๑ ปี นับแต่วันที่รู้หรือที่ควรจะรู้เหตุแห่งการฟ้องคดี เป็น ๕ ปี นับแต่วันที่รู้หรือที่ควรจะรู้เหตุแห่งการฟ้องคดี มาใช้พิจารณาย้อนหลังไปในการพิจารณาข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๕๕๗ ซึ่งโดยหลักกฎหมายและหลักนิติธรรมแล้วพึงต้องใช้อายุความ ณ เวลาที่เกิดเหตุแห่งคดีมาใช้พิจารณา นั่นคือ ณ ปี พ.ศ. ๒๕๕๗ นอกจากนี้ ศาลปกครองสูงสุดยังกำหนดวันเริ่มนับอายุความตามมติที่ประชุมใหญ่ศาลปกครองสูงสุดเมื่อครั้งที่ ๑๘/๒๕๕๕ ลงวันที่ ๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๕ ที่มีมติให้กำหนดเวลาเริ่มนับอายุความคดีปกครองแตกต่างไปจากที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๕๑ แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ ซึ่งต้องถือว่าไม่ใช่การตีความกฎหมายแต่เป็นการแก้ไขบทบัญญัติของกฎหมายที่ไม่อาจจะกระทำได้อีกทั้งกำหนดอายุความตามมติที่ประชุมใหญ่ศาลปกครองสูงสุดครั้งที่ ๑๘/๒๕๕๕ ลงวันที่ ๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๕ ดังกล่าวนั้น ก็เป็นเรื่องที่เกี่ยวกับการยื่นฟ้องคดีปกครองต่อศาลปกครองมิใช่กรณีพิจารณาวินิจฉัยอำนาจในการรับคำเสนอข้อพิพาทของอนุญาโตตุลาการ โดยศาลปกครองสูงสุดกลับเริ่มนับตั้งแต่วันที่ศาลปกครองเปิดทำการเมื่อวันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๕๔ ทั้งนี้ ตามมติที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด ครั้งที่ ๑๘/๒๕๕๕ ลงวันที่ ๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๕ (รายละเอียดปรากฏตามคำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด คดีหมายเลขดำที่ อ. ๔๑๐-๔๑๒/๒๕๕๗ คดีหมายเลขแดงที่ อ.๒๒๑-๒๒๓/๒๕๖๒ วันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๖๒) การพิจารณาพิพากษาของศาลปกครองสูงสุดดังกล่าวจึงถือได้ว่าเป็นการบัญญัติกฎหมายขึ้นใหม่ เพราะเป็นการกำหนดวันเริ่มนับอายุความที่ไม่เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ อย่างไรก็ตาม แม้จะเริ่มนับอายุความตั้งแต่วันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๕๔

อย่างไรก็ตาม หากใช้อายุความตามมาตรา ๕๑ แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒เดิม ที่พึงต้องนำมาใช้ในช่องเวลาที่มีการยื่นคำเสนอข้อพิพาท ณ ปี พ.ศ. ๒๕๕๗ แล้ว การยื่นคำเสนอข้อพิพาทของบริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ก็ยังขาดอายุความอยู่ดี เพราะบริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด จะต้องยื่นคำเสนอข้อพิพาทต่ออนุญาโตตุลาการภายในวันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๕๕ แต่ศาลปกครองสูงสุดกลับนำอายุความที่แก้ไขใหม่เมื่อ พ.ศ. ๒๕๕๑ ซึ่งมีอายุความ ๕ ปี นับแต่วันที่รู้หรือที่ควรจะรู้เหตุแห่งการฟ้องคดี มาใช้บังคับย้อนหลังไปเริ่มต้นนับระยะเวลาในปี พ.ศ. ๒๕๕๔ อีกด้วย จึงทำให้ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ยื่นคำเสนอข้อพิพาทต่ออนุญาโตตุลาการได้จนถึงปี พ.ศ. ๒๕๕๙ ซึ่งการใช้ดุลยพินิจเช่นว่านี้ของศาลปกครองสูงสุดไม่น่าจะถูกต้องตามมาตรา ๑๘๘ วรรคหนึ่ง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ที่บัญญัติให้การพิจารณาพิพากษาอรรถคดีเป็นอำนาจของศาล จะต้องดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมาย และในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์

แม้ศาลปกครองสูงสุดจะพิจารณาพิพากษาว่าอนุญาโตตุลาการมีอำนาจรับข้อพิพาทนี้ไว้วินิจฉัยก็ตาม แต่ประเด็นของคดีก็ยังมีต่อไปว่า บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด มีสิทธิเรียกร้องเงินคืนจากกระทรวงคมนาคม และการรถไฟแห่งประเทศไทยเป็นเงินเท่าใด ซึ่งแม้ตามกฎหมายว่าด้วยศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครองจะบัญญัติให้ศาลปกครองสูงสุดมีอำนาจพิจารณาชี้ขาดไปได้เลยก็ตาม แต่ตามทางปฏิบัติแล้วศาลสูงน่าจะส่งคดีกลับไปให้ศาลล่างพิจารณาประเด็นนี้ก่อน เพื่อที่จะให้คู่ความซึ่งได้รับ

ผลกระทบจากการพิพากษาสามารถใช้สิทธิอุทธรณ์ประเด็นนี้ให้ศาลสูงพิจารณาพิพากษาได้อีกครั้งหนึ่งตามหลักแห่งความยุติธรรมที่ประเด็นต่าง ๆ พึงจะได้รับการพิจารณาตรวจสอบจากศาลชั้นต้นและศาลสูง แต่กรณีนี้ศาลปกครองสูงสุดกลับใช้อำนาจชี้ขาดไปเลยทำให้กระทรวงคมนาคมและการรถไฟแห่งประเทศไทยชำระเงินให้บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการ อนึ่ง ประเด็นดังกล่าวนี้ถือเป็นประเด็นสำคัญที่เป็นการกระทบต่อประโยชน์สาธารณะและประโยชน์ของแผ่นดินอันเป็นการสมควรที่พึงจะต้องได้รับการตระหนักถึงและได้รับการพิจารณาอย่างละเอียดรอบคอบอย่างสำคัญยิ่ง

๗. ข้อเสนอแนะของคณะกรรมการ

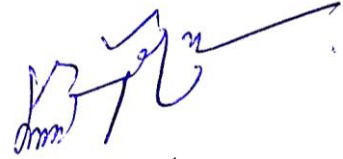
คณะกรรมการมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปฏิบัติตามกฎหมายของโครงการก่อสร้างทางรถไฟยกระดับและถนนยกระดับในเขตกรุงเทพมหานคร และการใช้ประโยชน์ที่ดินของการรถไฟแห่งประเทศไทย (โฮปเวลล์) ดังนี้

๑. ข้อเสนอแนะให้พิจารณาแก้ไขพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. ๒๕๔๕ ให้มีความละเอียดชัดเจนมากขึ้นโดยเฉพาะขั้นตอนและวิธีการในการปฏิบัติงานของสำนักงานอนุญาโตตุลาการ ผู้ที่จะทำหน้าที่อนุญาโตตุลาการ และอายุความการรับพิจารณาข้อพิพาทของคณะอนุญาโตตุลาการในประเด็นระหว่างสัญญาทางแพ่งและสัญญาทางปกครองให้ชัดเจน รวมทั้งให้แก้ไขพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ เพื่อกำหนดการใช้อำนาจหน้าที่ของผู้บริหารศาลปกครองและที่ประชุมใหญ่ของตุลาการศาลปกครองสูงสุดในการออกระเบียบหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของตุลาการศาลปกครองต้องไม่เป็นการขัดแย้งหรือมีลักษณะเสมือนหนึ่งเป็นการแก้ไขหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดี พ.ศ. ๒๕๔๒

๒. เห็นควรปรับปรุงการปฏิบัติงานของสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีในส่วนที่เกี่ยวกับการติดตามการปฏิบัติตามมติคณะรัฐมนตรีของกระทรวงและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้เป็นไปตามมติคณะรัฐมนตรีโดยสม่ำเสมอและเคร่งครัด รวมทั้งควรออกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีเกี่ยวกับแนวทางการปฏิบัติของกระทรวง ทบวง กรม และหน่วยงานราชการต่าง ๆ ในกรณีที่มีข้อสงสัยเกี่ยวกับมติคณะรัฐมนตรีให้สอบถามมายังสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีเสมอ ทั้งนี้ เพื่อความถูกต้องชัดเจนของความเข้าใจมติคณะรัฐมนตรี และเพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติของส่วนราชการต่างๆ ที่เป็นแนวทางเดียวกันทั้งหมด

๓. ผลการศึกษาของคณะกรรมการพบว่า มีข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานเบื้องต้นที่เป็นพิรุณบ่งชี้ให้เห็น่าเชื่อว่าการกระทำอันมีลักษณะเป็นการทุจริตประพฤติมิชอบของผู้เกี่ยวข้องกับโครงการโฮปเวลล์ มาตั้งแต่ต้นจนถึงปัจจุบัน ทั้งภาคการเมือง ภาครัฐ และเอกชน ซึ่งอาจจะมีผลต่อความผูกพันตามสัญญาสัมปทานโครงการโฮปเวลล์ และการปฏิบัติตามคำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด โดยเฉพาะควรตรวจสอบและทบทวนจำนวนเงินค่าใช้จ่ายในการดำเนินการโครงการโฮปเวลล์ของ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ตามหลักฐานใบเสร็จรับเงินที่ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด อ้างอิงและนำมาประกอบข้อเสนอข้อพิพาทต่ออนุญาโตตุลาการให้มีความถูกต้อง เนื่องจากพบว่าเมื่อการรถไฟแห่งประเทศไทยทำการตรวจสอบแล้วปรากฏว่ามีจำนวนเงินตามใบเสร็จรับเงินที่ถูกต้องเพียงประมาณ ๑,๗๓๒ ล้านบาทเท่านั้น ทั้งนี้ เพื่อเป็นการรักษาผลประโยชน์สูงสุดของแผ่นดินและของประชาชน คณะกรรมการขอเสนอแนะให้รัฐบาลพิจารณาดำเนินการตามกฎหมายกับ บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด และบุคคลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยควรที่จะให้หน่วยงานภาครัฐที่มีอำนาจหน้าที่ดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริง ข้อกฎหมาย และพยานหลักฐานต่าง ๆ และดำเนินการตามกฎหมายต่าง ๆ กับผู้กระทำความผิด หากพบข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานที่เพียงพอต่อไปโดยด่วน และควรให้กระทรวง ทบวง กรม หรือหน่วยงานราชการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกรณีโครงการโฮปเวลล์ทั้งหมด ตรวจสอบและทบทวนการดำเนินการต่าง ๆ ของตนเองว่ามีข้อบกพร่องหรือผิดพลาดประการใดบ้างและให้หน่วยงานดังกล่าวดำเนินการแก้ไขข้อบกพร่องหรือผิดพลาดนั้นโดยด่วนที่สุด

คณะกรรมการฯ จึงได้จัดทำรายงานการพิจารณาศึกษา การพิจารณาศึกษาการปฏิบัติ ตามกฎหมายของโครงการก่อสร้างทางรถไฟยกระดับ และถนนยกระดับในเขตกรุงเทพมหานคร และการใช้ประโยชน์ที่ดินของการรถไฟแห่งประเทศไทย (โฮปเวลล์) พร้อมข้อสังเกตสำคัญ ข้อสังเกตด้านกฎหมายและ กระบวนการยุติธรรม และข้อเสนอแนะของคณะกรรมการ เพื่อเสนอสภาผู้แทนราษฎรพิจารณาต่อไป

(นายกมลศักดิ์ ลีวาเมาะ)

เลขานุการคณะกรรมการฯ

ด่วนที่สุด
ที่ สผ ๐๐๑๘.๑๐/๕๖๖๕

สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดจันทบุรี
เลขที่..... ๑๖๕๓๓/๖๖๓๓
วันที่..... ๖๕ ส.ค.๖๓
เวลา..... ๑๖.๑๐ น.

สภาผู้แทนราษฎร

ถนนสามเสน เขตดุสิต กทม. ๑๐๓๐๐

๒๖ สิงหาคม ๒๕๖๓

เรื่อง รายงานการพิจารณาศึกษาของคณะกรรมการการกฎหมาย การยุติธรรมและสิทธิมนุษยชน
กราบเรียน ประธานสภาผู้แทนราษฎร

สิ่งที่ส่งมาด้วย รายงานของคณะกรรมการการกฎหมาย การยุติธรรมและสิทธิมนุษยชน จำนวน ๑ ชุด

ตามที่ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๕ ปีที่ ๑ ครั้งที่ ๒๑ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง)
วันพุธที่ ๑๑ กันยายน ๒๕๖๒ ที่ประชุมได้มีมติให้ตั้งคณะกรรมการการกฎหมาย การยุติธรรมและ
สิทธิมนุษยชน นั้น คณะกรรมการ ประกอบด้วย

๑. นายปิยบุตร แสงกนกกุล	ประธานคณะกรรมการ
๒. นายสุทัศน์ เงินหมื่น	รองประธานคณะกรรมการ คนที่หนึ่ง
๓. นายชวลิต วิชยสุทธิ์	รองประธานคณะกรรมการ คนที่สอง
๔. นายสิระ เจนจาคะ	รองประธานคณะกรรมการ คนที่สาม
๕. นางสาวพรรณิการ์ วานิช	รองประธานคณะกรรมการ คนที่สี่
๖. นายวิสิทธิ์ พิทยาภรณ์	รองประธานคณะกรรมการ คนที่ห้า
๗. นายคมเดช ไชยศิวามงคล	รองประธานคณะกรรมการ คนที่หก
๘. นายพีระพันธุ์ สาลีรัฐวิภาค	ที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๙. นายศาสตรา ศรีปาน	โฆษกคณะกรรมการ
๑๐. นายรังสิมันต์ โรม	โฆษกคณะกรรมการ
๑๑. ร้อยตำรวจเอก อรุณ สวัสดิ์	โฆษกคณะกรรมการ
๑๒. นายนิรมิต สุจารี	โฆษกคณะกรรมการ
๑๓. นายจุลพันธ์ อมรวิวัฒน์	กรรมการ
๑๔. นายอาดิลัน อาลีอิสเฮาะ	กรรมการ
๑๕. นายกมลศักดิ์ ลีวาเมาะ	เลขานุการคณะกรรมการ

ต่อมา นายพีระพันธุ์ สาลีรัฐวิภาค ได้ขอลาออกจากการเป็นสมาชิกพรรคประชาธิปัตย์
ตั้งแต่วันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๖๒ ทำให้ความเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและความเป็นกรรมการฯ สิ้นสุดลง
ต่อมาในคราวประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๕ ปีที่ ๑ ครั้งที่ ๑๘ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่สอง) วันที่ ๑๕
มกราคม ๒๕๖๓ ที่ประชุมเห็นชอบให้ตั้ง นางศรีสมร รัศมีฤกษ์เศรษฐ์ เป็นกรรมการในคณะกรรมการ
การกฎหมาย การยุติธรรมและสิทธิมนุษยชน แทนนายพีระพันธุ์ สาลีรัฐวิภาค หลังจากนั้น นายปิยบุตร
แสงกนกกุลและนางสาวพรรณิการ์ วานิช ได้พ้นจากตำแหน่งเมื่อวันศุกร์ที่ ๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓ ต่อมา
นายจุลพันธ์ อมรวิวัฒน์ได้ขอลาออกจากการเป็นกรรมการในวันที่ ๑๒ มิถุนายน ๒๕๖๓

หลังจากนั้น ในคราวประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๕ ปีที่ ๒ ครั้งที่ ๖ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง) เป็นพิเศษ ในวันพฤหัสบดีที่ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๖๓ ที่ประชุมเห็นชอบให้ตั้งนายชัยวัฒน์ เป้าเปี่ยมทรัพย์ นายชัยยันต์ ผลสุวรรณ และนายสิงหนภณ ดินาง เป็นกรรมาธิการในคณะกรรมการการกฏหมาย การยุติธรรม และสิทธิมนุษยชน แทน และในคราวการประชุมคณะกรรมการการกฏหมาย การยุติธรรมและสิทธิมนุษยชน ครั้งที่ ๓๓ วันพุธที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๖๓ ที่ประชุมมีมติแต่งตั้งตำแหน่งต่าง ๆ ของคณะกรรมการ ดังนี้

๑. นายสิระ เจนจาคะ	ประธานคณะกรรมการ
๒. นายสุทัศน์ เงินหมื่น	ประธานที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๓. นายชวลิต วิชยสุทธิ์	รองประธานคณะกรรมการ คนที่หนึ่ง
๔. นางศรีสมร รัศมีฤกษ์เศรษฐ์	รองประธานคณะกรรมการ คนที่สอง
๕. นายชัยวัฒน์ เป้าเปี่ยมทรัพย์	รองประธานคณะกรรมการ คนที่สาม
๖. นายวิสิทธิ์ พิทยาภรณ์	รองประธานคณะกรรมการ คนที่สี่
๗. ร้อยตำรวจเอก อรุณ สวัสดิ์	รองประธานคณะกรรมการ คนที่ห้า
๘. นายคมเดช ไชยศิวามงคล	รองประธานคณะกรรมการ คนที่หก
๙. นายศาสตรา ศรีปาน	โฆษกคณะกรรมการ
๑๐. นายรังสิมันต์ โรม	โฆษกคณะกรรมการ
๑๑. นายนิรมิต สุจารี	โฆษกคณะกรรมการ
๑๒. นายอาดิลัน อาลีอิสเฮาะ	กรรมาธิการ
๑๓. นายสิงหนภณ ดินาง	กรรมาธิการ
๑๔. นายชัยยันต์ ผลสุวรรณ	กรรมาธิการ
๑๕. นายกมลศักดิ์ สีวาเมาะ	เลขานุการคณะกรรมการ

บัดนี้ คณะกรรมาธิการได้จัดทำรายงานการพิจารณาศึกษาการปฏิบัติตามกฎหมายของโครงการก่อสร้างทางรถไฟยกระดับ และถนนยกระดับในเขตกรุงเทพมหานครและการใช้ประโยชน์ที่ดินของการรถไฟแห่งประเทศไทย (โฮปเวลล์) เสร็จเรียบร้อยแล้ว อาศัยอำนาจตามความในข้อ ๑๐๔ วรรคหนึ่ง ของข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๒ “เมื่อคณะกรรมการได้กระทำการ พิจารณา สอบหาข้อเท็จจริง หรือศึกษาเรื่องใด ๆ ตามหน้าที่และอำนาจหรือตามที่สภามอบหมายเสร็จแล้วให้รายงานต่อสภาตามระยะเวลาที่สภากำหนด” จึงขอเสนอรายงานเพื่อบรรจุระเบียบวาระเข้าที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร เพื่อพิจารณารายงานของคณะกรรมการต่อไป

จึงกราบเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

 (นายสิระ เจนจาคะ) วันที่ ๒๖ / ๓ / ๒๕๖๓ เวลา ๑๖.๓๐ น.
 กลุ่มงานระเบียบวาระ

กลุ่มงานพระราชบัญญัติและญัตติ ๑
 สำนักการประชุม
 เลขที่รับ ๑๒๔ / ๒๕๖๓
 วันที่ ๒๖ / ๓ / ๒๕๖๓ เวลา ๑๖.๓๐

ประธานคณะกรรมการการกฏหมาย การยุติธรรมและสิทธิมนุษยชน

สำนักกรรมาธิการ ๒
 กลุ่มงานคณะกรรมการการกฏหมาย การยุติธรรมและสิทธิมนุษยชน
 โทร. ๐๒-๒๔๒-๕๙๐๐ ต่อ ๖๓๒๑
 ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ law_fairly@hotmail.com

กลุ่มงานบริหารทั่วไป สำนักการประชุม
 วันที่ ๒๖ / ๓ / ๒๕๖๓ เวลา ๑๖.๓๐ น.
 ส่งกลุ่มงาน พ.๖-ป.๑ ดำเนินการ